

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

Το εγκληματικό ζήτημα κάτω από το διπλό πρίσμα της ιδέας της δικαιοσύνης και του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθυντής Ερευνών, Γαλλικό Εθνικό Κέντρο Επιστημονικής Έρευνας (Παρίσι)

Πρόκειται, σε σχέση με τους ανωτέρω επιστημονικούς κλάδους, να εξετασθεί διαχρονικά ποιά είναι η ιδέα της Δικαιοσύνης που παράγεται από τη διαχείριση του εγκληματικού ζητήματος. Τέσσερα είναι τα υπομόχλια που συγκρατήθηκαν για μία διαχρονική εξέταση αυτής της διαχείρισης: (α) ο δεσμός ανάμεσα στην ενοχή και την ποινή, (β) η διοργάνωση του πεδίου του έννομου στοιχείου της αξιόποινης πράξης, (γ) η διοργάνωση της εκτέλεσης της ποινής και των συνακόλουθων μέτρων, (δ) το σύστημα επικοινωνίας που δημιουργείται βάσει αυτών των στοιχείων από τις διάφορες σχολές, όσον αφορά: την εικόνα του ανθρώπου, τις αξίες που είναι ποινικά προστατευμένες και τη μεταχείριση των εγκληματιών. Σύμφωνα με μία απεικόνιση κώδωνα του Gauss, η πλειοψηφία του πληθυσμού των αυτοργών εγκληματικών πράξεων δεν έχει περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα από τον υπόλοιπο γενικό πληθυσμό. Η υποτροπή που εμφανίζεται δεν είναι άσχετη με μια ελλιπή οργάνωση μεταχείρισης των εγκληματιών και με μία ανομική οργάνωση του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας, σύμφωνα με την έννοια που έδινε στο φαινόμενο ο Emile Durkheim. Προτείνεται να χρησιμοποιηθεί η πρώτη κατάδίκη-όποιου τύπου και αν είναι - για να διεξαχθεί μία εξέταση κοινωνική, εργονομικά προσανατολισμένη, του αυτοργού της αξιόποινης πράξης, και κάτω από το πρίσμα των αναγκών της αγοράς εργασίας, με σκοπό να εύρει μία ιδιότητα και ένα ρόλο μέσα στο κοινωνικό καταμερισμό εργασίας. Η προσέγγιση είναι διαθεσμική, στο επίπεδο του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας

μεταξύ θεσμών, όπως απεικονίζεται στον καταμερισμό εργασίας μεταξύ των υπουργείων μιάς κυβέρνησης (C.W. Mills & H. Gerth) - συμπεριλαμβανομένης της Δικαιοσύνης, και θα χορηγήσει το οργανόγραμμα του μηχανισμού υπηρεσιών όπου θα διοργανωθεί η κοινωνική και - γι' αυτούς που χρειάζεται ή σε περίπτωση υποτροπής - η ψυχολογική και ιατρική εξέταση του εγκληματία. Εξέταση αναγκαστική που ταυτόχρονα παρέχει ένα συμβολικό στήριγμα στην επικοινωνία τη σχετική με τη «γενική πρόληψη» και την «ειδική πρόληψη», και σημειολογικά μία ιεράρχηση των προτεραιοτήτων της διαχείρισης του εγκληματικού ζητήματος που εξαρτάται πρωταρχικά από μία κοινωνιολογική προσέγγιση, γιατί αποτελεί μέρος της κοινωνικής λειτουργίας.

1.0.1. Η μελέτη της οποίας το περιεχόμενο θα εκτεθή στις ακόλουθες γραμμές, αφορά τις σχέσεις ανάμεσα στην Κοινωνιολογία του Δικαίου, την Κοινωνιολογία της Εγκληματικότητας και την Εγκληματολογία, ως προς τα ιδιαίτερα τους θεωρητικά διαβήματα και τις πρακτικές εμπλοκές που επακολουθούν σχετικά με το έτσι ονομαζόμενο: ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ.

Όπως είναι αυτονόητο ότι στα όρια αυτής εδώ της μελέτης δεν είναι δυνατόν να επεξεργασθή κανείς όλες τις όψεις που επικαλείται το θέμα, διάλεξα να συνδέσω την αντιπαράσταση αυτή σε μια άποψη της Κοινωνιολογίας του Δικαίου που μου φαίνεται πως φέρνει σε φως ουσιώδεις όψεις του ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ, σήμερα.

Η άποψη της Κοινωνιολογίας του Δικαίου που επικαλούμαι γι' αυτή την επεξεργασία επιδέχεται δύο πτυχές που συμβιβάζονται αναμεταξύ τους:

- μία του R. TREVES
- και μία άλλη του N. BOBBIO.

Πράγματι ο R. TREVES καθόριζε¹ «σαν κύριο σκοπό για την Κοινωνιολογία του Δικαίου του να αναπτύξει μια Κοινωνιολογία της ιδέας της Δικαιοσύνης², θεωρώντας αυτόν σαν τον σκοπό κάθε Κοινωνιολογίας του Δικαίου που αναφέρεται στο Δίκαιο σαν πολιτιστικό φαινόμενο· δηλαδή ένα φαινόμενο που ανήκει σ' ένα Βασίλειο όπου δεν υπάρχουν αγνές αξίες, ούτε δεδομένα τυφλά, αλλά δεδομένα που παραπέμπουν σε αξίες και που κατευθύνονται απ' αυτές (MUNCH και LASK)».

Σχετικά με τη δεύτερη πτυχή που την διατυπώνει ο N. BOBBIO³: «η Κοινωνιολογία του Δικαίου είναι μία «θεωρία», όχι τυπική,

που την αφορά: **ο ρόλος του Δικαίου, σαν σύστημα εξαρτημένο και ανοικτό, ευαίσθητο στην Κοινωνία».**

Ιδού λοιπόν κάτω από ποια αντίληψη της Κοινωνιολογίας του Δικαίου θα εκθέσω αυτό που θεωρώ σαν το ενδιαφέρον του τριγωνισμού.

1.0.2. Για να κάνω αμέσως πιο φανερό τον προσανατολισμό του διαθήματός μου θα ήθελα να παρουσιάσω συνοπτικά το προς τα πού τείνω.

Για να συναντήσει σήμερα μία **ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ** προσαρμοσμένη στο βαθμό ανάπτυξης των πολιτισμών μας⁴ το **Ποινικό Δίκαιο**, που είναι ο κλάδος του Δικαίου τον οποίο επερωτά ουσιαδώς η αντιπαράσταση της Κοινωνιολογίας της Εκκληματικότητας και της Εγκληματολογίας, **δεν μπορεί πια για τη διαχείριση των συστατικών του στοιχείων: συμβολικού και εργαλειακού τύπου, μέσω της ποινής, ενδόμυχα συνδεδεμένα με τους δύο πρώτιστους ρόλους του:**

Τον κυρωτικό του ρόλο και τον τακτοποιητικό του ρόλο, (δεν μπορεί πια) να κάνει χωρίς μια οργάνωση: κοινωνικά ενημερωμένη, κοινωνιολογικά αντιμετωπισμένη και προετοιμασμένη, **στο στάδιο της εκλογής των ποινών και της διαχείρισής τους.**

Γι' αυτό είναι αναγκαίο όπως η διανοητική απεικόνιση που την αφορά, αγκαλιάζει το πεδίο του **Κοινωνικού Καταμερισμού Εργασίας**, κι αυτό: **στο επίπεδο των διαφόρων θεσμών που είναι αναμειγμένοι στη λειτουργία της Κοινωνίας.**

Κι εύκολα όμως μπορεί κανείς να παρατηρήσει ότι ένας τέτοιος τρόπος λειτουργίας υπάρχει, εν μέρει, και σ' ένα ορισμένο βαθμό, στην περίπτωση των «υποχρεώσεων» γενικών και μερικών που συνοδεύουν την «υπό δοκιμασίαν αναστολή ποινής» (Probation).

Προτείνω λοιπόν, για τη σκέψη μας, ότι αυτή η προοπτική είναι αναπόφευκτη, αλλοιώτικα ο τακτοποιητικός ρόλος του Ποινικού Δικαίου κινδυνεύει να διακυβεύεται.

Ήδη σε πολλές χώρες δεν εφαρμόζονται **βραχυχρόνιες ποινές φυλάκισης**: ήδη διαπιστώνεται δυσπιστία σε σχέση με τὸν στόχο της **κοινωνικής επανένταξης των εγκληματιών**, και τούτος γίνεται «ρητορική και επανωδική φόρμουλα», τελετουργική (!...)⁵, από τη στιγμή που η **υποτροπή γίνεται κοινοτυπία** και που διαπιστώνεται όλο και περισσότερο ότι «μπορεί η κοινωνία να ζήσει μ' αυτήν»... συσκοτίζοντας από μία σκέψη πιο ολοκληρωτική του

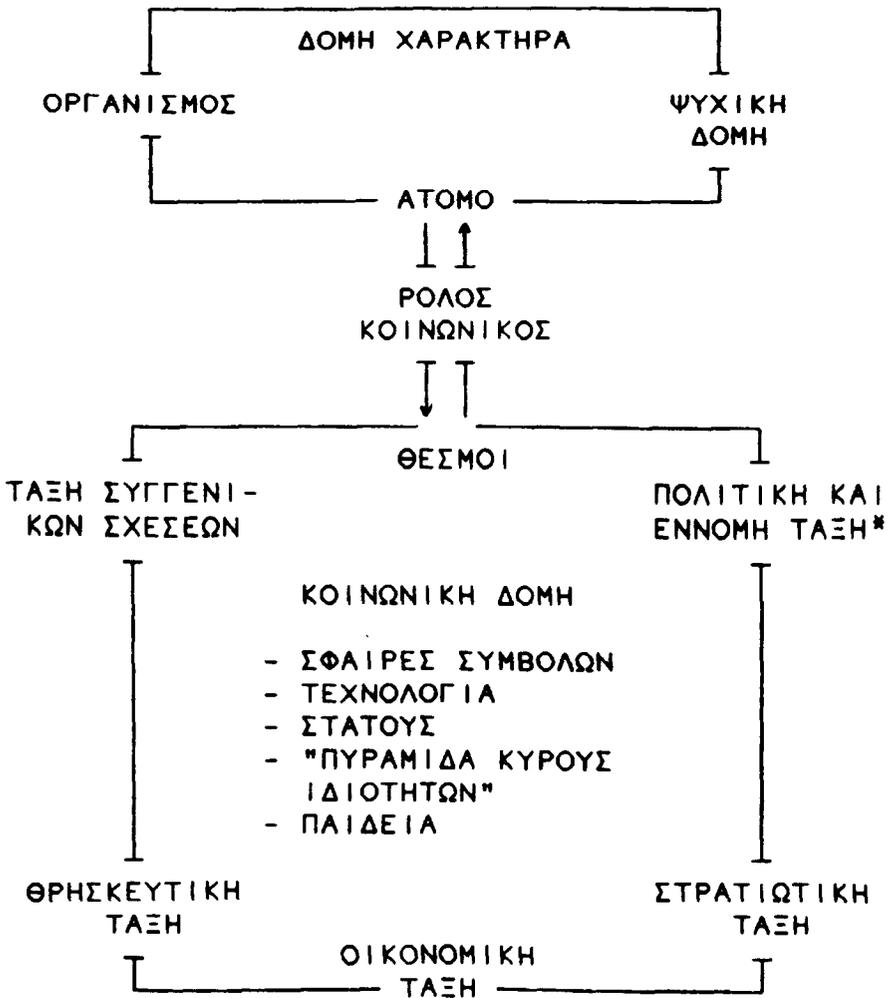
τακτοποιητικού ρόλου του Ποινικού Δικαίου, ότι αυτή η υποτροπή σημαίνει επανειλημμένα θύματα εγκλημάτων, και επανειλημμένες παραβιάσεις ποινικών κανόνων. Μια απονομισμάτωση των αξιών που προστατεύονται απ' αυτούς τους ποινικούς κανόνες, αξιών που αποτελούν την ελάχιστη ή δυνατόν ηθική περιουσία που αντιστοιχεί σ' ένα βαθμό ανάπτυξης του πολιτισμού. Και συσχετικά, οι παραβιάσεις αποτελούν προσβολές επανειλημμένες κατ' αυτού του «κανόνα του παιχνιδιού» που υποτίθεται ότι είναι εγγυημένος από το Ποινικό Δίκαιο και που αντιστοιχεί σ' αυτό το βαθμό πολιτισμού.

Αυτό το επίπεδο του καταμερισμού εργασίας μεταξύ θεσμών και με μεγάλη οικονομία απεικονίζεται στο σχεδιάγραμμα που οι C.W. MILLS και οι H. GERTH επινόησαν για να εκφράσουν την διαντίδραση ανάμεσα στην κοινωνική δομή και τον χαρακτήρα⁶.

[βλ. σχήμα]

Και που συμπληρώνει, κατά τη γνώμη μου, μία αναφορά στον A. INKELESS⁷, που προσθέτει στην ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΑΞΗ την ENNOMH ΤΑΞΗ: Που είναι δημιούργημα: α) του νομοθέτη, δηλαδή της κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας ή / και των νομοθετικών διαταγμάτων (σύμφωνα με τα καθεστώτα) και β) των τεχνοδομών της διανομής της δικαιοσύνης και γ) της περιφρούρησης της εκάστοτε δημόσιας τάξης.

1.0.3. Η αντίσταση σ' αυτό το «άνοιγμα» που συναντά το πνεύμα του ορίζοντα του N. BOBBIO όσον αφορά το Δίκαιο (σύστημα εξαρτημένο και ανοικτό, ευαίσθητο στην κοινωνία) έχω την εντύπωση, ότι δεν είναι τόσο διαπερατή σε σχέση μ' αυτό το πνεύμα και ότι λειτουργεί πάντα σχετικά με την «ανταπόδοση»⁸ (αμοιβή πόνου για το κακό του εγκλήματος) δεμένη σε μια υφή των συγκινήσεων, σεκταριστική, και κάτω από πρίσμα βραχυοψίας του τακτοποιητικού ρόλου του. Η φανερή δυσκολία είναι του πως να βρεθεί ένας **συμβιβασμός** ανάμεσα σε πολλές δυνάμεις που αντιμετωπίζονται αναμεταξύ τους σήμερα, σχετικά με την πραγματοποίηση του τακτοποιητικού σκοπού του Ποινικού μέσα στην Κοινωνική «τάξη», μέσω της ποινής, που «σέρνει» μαζί της σαν κάθε θεσμός μια ιστορία φτιαγμένη με εικόνες «ω» τόσο πολλές που συσχετίζονται με διαφορετικές απόψεις των μηχανισμών

Το σχήμα της απεικόνισης των MILLS και GERTH

στο: *Hans Gerth & C. Wright Mills, Character and Social Structure, Harcourt, Brace & World, New York, 1964 (p. 32)*

* A. INKELLESS, "What is Sociology". Prentice Hall, Englewood Cliffs, 1964

«του τιμωρείν» και ρόλων πολλαπλώς αρθρομένων με την ασυμπίεστη οικονομία α) της ειδικής πρόληψης και β) της γενικής πρόληψης.

Αλλά η αντίσταση στον ορίζοντα του Δικαίου κατά τον Ν. BOBBIO, αντιστοιχεί σε μια διαχείριση που **ζορίζει τα προϊόντα περιθωρισμού των αθαριών της κοινοτικής λειτουργίας να περάσουν μέσα από το ποινικό μηχανοστάσιο**, περιορίζοντας στις διαστάσεις αυτού, συλλογισμούς κάθε είδους, και εγκλείοντας σε τέτοιες διαστάσεις και το πρόβλημα και τις συζητήσεις.⁹

Τίθεται ζήτημα εξέτασης μέσα «σε τι συνθήκες συγκεντρωμένες» η ελευθερία της Βούλησης και η ηθική ευθύνη είναι σημεία αναφοράς επικαλούμενα και δημιουργούνται **σημασία**: α) και γι' αυτόν που δικάζεται και β) γι' αυτούς που είναι δυνητικοί μάρτυρες αυτής της δίκης και γ) για το δικαστή που δικάζει «εν ονόματι» του λαού. - Μέσα σε τι «συνθήκες συγκεντρωμένες» λειτουργούν **«πράγματι»** οι έτσι ονομαζόμενες: **«ειδική πρόληψη»** και **«γενική πρόληψη»**.

1.0.4. Οι περισσότεροι συνομιλητές αυτών των συζητήσεων δίνουν την εντύπωση ότι φέρονται αναμεταξύ τους - (και σίγουρα για πολλούς, σχεδόν σε επίπεδο ασυνείδητου) - σαν συνένοχοι ενός παιχνιδιού που η θεωρία των Παιγνίων θα μπορούσε πολύ καλά να κατατάξει στην κατηγορία των γραφειοκρατικών παιχνιδιών: όπου ο χρησιμοποιών την τάδε Υπηρεσία διαμαρτύρεται, καί ο υπάλληλος της Υπηρεσίας τον αφήνει να διαμαρτύρεται - αλλάζοντας κάποτε κάποτε μικρές λεπτομέρειες (μικρο-μεταρρυθμίσεις) για να επικρατείται το ενδιαφέρον του παιχνιδιού μα που κατά βάθος, το παιχνίδι συνεχίζεται: με τον έναν που διαμαρτύρεται και με τον άλλον που τον αφήνει να διαμαρτύρεται, σ' ένα είδος τλαισίου σιωπηρής συνενοχής, σαν υπονοούμενα ελέγγο: και γιατί τα πράγματα να μην συνεχίζονται έτσι; Και ας κάνουμε «σαν να» το τραίνο πορεύεται, ενώ δεν προχωρεί (!) και η απόδειξη τούτου είναι καταπληκτική αύξηση της «μικρής εγκληματικότητας».

Και πιστεύω, άδικα ή ορθά, ότι εδώ είναι, κατά την ταπεινή μου γνώμη, όπου τα πράγματα δεν προχωρούν, από την άποψη του προβλήματος της μείωσης του αριθμού των θυμάτων, εξ' αιτίας γεγονότων εγκληματικότητας και του προβλήματος της ελάττωσης ποσοστών υποτροπής· **κι αυτό γιατί η είσοδος (η προσέγγιση) στην εξέταση της διαχείρισης τού έτσι ονομαζόμενου**

«εγκληματικού ζητήματος» δε γίνεται από την μεριά που πρέπει· και με την κατάλληλη προσέγγιση· κι αυτό εφ' όσον πρόκειται για μία από τις όψεις της κοινωνικής λειτουργίας. Κι εφ' όσον πρόκειται για μία από τις όψεις της κοινωνικής λειτουργίας είναι ουσιώδες όπως η προσέγγιση που χρησιμοποιείται να είναι προσαρμοσμένη σ' αυτό το επίπεδο (το επίπεδο της κοινωνικής λειτουργίας).

Κι εδώ ένα ιστορικό περιστατικό εκλιπαρεί την προσοχή μας, για να οξύνει την παρατηρητικότητα μας και επιστρατεύει την συνειδητοποίησή μας όσον αφορά την σοβαρότητα του πράγματος: στο πλαίσιο των γεγονότων της γαλλικής επανάστασης του 1789, ένα από τα υπομόχλια που χρησιμοποιήθηκαν από τις δυνάμεις της «κίνησης» ενάντια στις δυνάμεις της «τάξης» (για να χρησιμοποιηθεί το σχήμα λόγου του συνταγματολόγου F. GOGUEL, που έχει πια μπει στις συνήθειες της τρέχουσας σκέψης), για την κοινωνική αλλαγή, ήταν το «εγκληματικό ζήτημα».¹⁰

Επί του προκειμένου η οικονομία του επιχειρήματος ήταν η εξής: για έννομη διανομή της δικαιοσύνης έπρεπε να μην κατατρέχουν πια στην αυθαιρεσία των δικαστών, ώστε, κατά κάποιο τρόπο, να γίνεται, στο επίπεδο του ποινικού μηχανοστασίου, η λάτρα για ότι δεν λειτουργούσε στους άλλους θεσμικούς τομείς της κοινωνικής λειτουργίας.

Και ξέρουμε ότι η κατάκτηση του κανόνα NULLUM CRIMEN NULLA POENA SINE LEGGE και οι κωδικοποιήσεις που επακολούθησαν (Κώδικες του 1791, 1795) αποτελούσαν βασικά κομμάτια του Κοινωνικού Συμβολαίου που επεδίωκε να εξασφαλίσει α) εγγύηση στους μεν και τους δε, μιας δικαιοσύνης ίσης για όλους, και β) Προστασία από ανασφάλεια σε σχέση με το έγκλημα.

1.0.5. Αυτή η αντιμετώπιση ανάμεσα στην Κοινωνιολογία του Δικαίου, την Κοινωνιολογία της εγκληματικότητας, και της Εγκληματολογίας στην οποία καλώ εδώ, μέσω μιας εξέτασης αναγκαστικά γρήγορης των διαχρονικών ανασπύξεων της κοινωνιολογίας της εγκληματικότητας, και της εγκληματολογίας, απέναντι σε μία Κοινωνιολογία του Δικαίου της οποίας ο άξονας στηρίζεται στην Κοινωνιολογία της Ιδέας της Δικαιοσύνης, μέσα από ένα Δίκαιο, που είναι σύστημα ανοικτό και ευαίσθητο στην κοινωνία· (αυτή λοιπόν η αντιμετώπιση στην οποία καλώ) νομίζω ότι θα έπρεπε να μας βοηθήσει να αντιληφθούμε ότι η εγκληματολογία έγινε ο τόπος από τον οποίο κανείς μιλάει (le lieu à partir duquel on

parle - όπως θα έλεγε ο P. BORDIEU) για να διαταράξει το γραφειοκρατικό παιχνίδι των συζητήσεων επί του «Ποινικού ζητήματος»· για μια «καινούργια μοιρασιά» σχετικά με τα πράγματα του τακτοποιητικού ρόλου του Ποινικού στο πλαίσιο της Κοινωνικής Τάξης.

Το μάθημα των γεγονότων της περιόδου που προηγείτο της επανάστασης του 1789, παροτρύνει πράγματι, στο να μπαίνει σε σκέψη κανείς σε σχέση με το ότι: δεν είναι συνετό, δεν είναι σόφρον, δεν είναι φρόνιμο για αυτά που γίνονται, που δεν πραγματοποιούνται, που αμελούνται στο πλαίσιο του Καταμερισμού εργασίας μεταξύ θεσμών, να αφήνεται ο Ποινικός θεσμός να κάνει τη λάτρα· χωρίς βέβαια αυτό να θέλει να πει - ότι σύμφωνα με όρους χρονολογίας στη λειτουργία των κοινωνιών - ότι ένα καινούργιο 1789, είναι για αύριο, ή ότι τα πράγματα θα συνέβαιναν και πάλι κατά τον ίδιο τρόπο· αλλά μόνον, και τουλάχιστον γιατί τέτοια σπατάλη ; γιατί τόσα θύματα από εγκληματικές πράξεις; γιατί να αφήνονται τα πράγματα να οξύνονται τόσο;¹¹

1.0.6. Τρία κομμάτια του τακτοποιητικού και κυρωτικού συστήματος θα μας απασχολήσουν στη διεξαγωγή αυτής εδώ της εξέτασης και θα κρατήσουν την προσοχή μας:

1) ο δεσμός μεταξύ ενοχής και ποινής.

2) το πεδίο πάνω στο οποίο στηρίζεται το έννομο στοιχείο της παράβασης· ή με άλλα λόγια όπως θα έλεγε ο M. FOUCAULT, τό πεδίο των «παρανομιών», δηλαδή των προσβολών κατά των αξιών που προστατεύει ο ποινικός νόμος, φέρνοντας σε φως όσα από την άποψη του υλικού στοιχείου - δηλαδή της συμπεριφοράς και των αποτελεσμάτων της -, τοποθετούνται στο πεδίο των «παρανομιών» που εξαρτώνται από το Ποινικό.

3) Η οργάνωση της εκτέλεσης των ποινών και των **συνοδευτικών μέτρων** επαγγελματικού χαρακτήρα, κοινωνικο-μορφωτικού και πιθανώς ψυχολογικού και ιατρικού· οργάνωση τοποθετούμενη στο επίπεδο του Καταμερισμού Εργασίας μεταξύ θεσμών και των πεδίων άλλων θεσμών εκτός το του θεσμού που αποκαλείται **Διανομή της Ποινικής Δικαιοσύνης, stricto sensu.**

Αυτός ο τρόπος διαχείρισης εξαναγκάζει μια τοποθέτηση των πραγμάτων «επί τάπητος», μια καταγραφή των όσων συμβαίνουν στο επίπεδο του ποινικού μηχανοστασίου· καθώς και ένα καινούργιο τρόπο του σκέπτεσθαι: αυτού που οδηγεί σ' ένα πλαισίωμα στο επίπεδο του Καταμερισμού Εργασίας μεταξύ θεσμών

που παίρνουν μέρος στην Κοινωνική λειτουργία, κι αυτό γιατί το γραφειοκρατικό παιχνίδι των συζητήσεων επί του ποινικού ζητήματος «σε κλειστό δοχείο» λειτουργίας της ποινικής δικαιοσύνης, καταντάει να αποτελεί ένα άλλοθι ποινικού «πακεταρίσματος» των περιθωρισμών που έγγυνται στις αδαρίες της κοινωνικής λειτουργίας, για να ελέγχει το ζήτημα μέσα σ' αυτά τα στενά (στεγανό υποβρυχείου)· για να τον μετατρέψει σε ποινικό ζήτημα «περικλεισμένο», και που δεν δοκιμάζει να διακόψει ένα είδος γραφειοκρατικού ρονροναρίσματος, «διαλόγων μεταξύ κουφών» επί του θέματος, και να εκβαίνει στην εξής προοπτική: **ποια ΙΔΕΑ της Δικαιοσύνης** παράγεται και αναδύεται εξ αφορμής τάδε ή άλλου τρόπου λειτουργίας· - εγείροντας αυτόματα ένα άλλο θέμα: και ποιά λειτουργία μπορεί να την εξυπηρετήσει καλύτερα; (N.B.)*.

Ακόμη μια φορά, ο τόπος από τον οποίο αποτείνεται ο λόγος, για να φθάσει κανείς σε τέτοια ερωτήματα, σχετικά με το «εγκληματικό ζήτημα» είναι σήμερα η Εγκληματολογία.

Πράγματι, στο Κέντρο των συζητήσεων βρίσκονται: η εγκληματογένεση και μία κατάσταση αλλοτροίωσης μέσα στην οποία βρίσκεται ένα σοβαρό ποσοστό ατόμων που συλλαμβάνονται μέσα «σε τέτοιες συγκεκριμένες συνθήκες» όπου δικαστική απόφαση και ποινή που τους αφορούν **δεν έχουν λαθή επ' αυτών, από την άποψη της «ειδικής πρόληψης»** (η υποτροπή το αποδειχνει), σε σημείο που υπάρχει κρίση της κοινωνικής ρύθμισης - **ανομία** -· και γι' αυτό το λόγο η αντιπαράσταση ιστορικού-διαχρονικού τύπου, και γενεαλογίας των κλάδων που επικαλέστηκα, μου φαίνεται χρήσιμη.

- Ιδού, περιληπτικά, που θα έπρεπε να φθάσω.

(N.B.)* Δεν πρόκειται, ας ειπωθεί αμέσως για να αποφευχθούν παρεξηγήσεις και παραληρηματικές ερμηνείες που ενδεχόμενα προσπαθήσουν να θολώσουν τα ύδατα, δεν πρόκειται εδώ για πρόταση πολιτικού εναλλακτικού χαρακτήρα σε σχέση με τα υπάρχοντα όπως στην περίπτωση του R. QUINNEY (Critique of the Legal Order). Πρόκειται για μια μεγιστοποίηση στα πλαίσια της εκτίμησης που κάνουμε της κατάστασης, στη σημερινή ιστορική στιγμή εντός της υπάρχουσας πολιτικής τάξης, προσανατολισμών που ήδη φανερώθηκαν στο πεδίο του Ποινικού. Αλλά με μια καινούργια μοιρασιά». - Έναν καινούργιο τρόπο του σκέπτεσθαι· ένα καινούργιο πλαίσισμα. Μια τοποθέτηση καταμερισμού κοινωνικής εργασίας στο επίπεδο των βασικών θεσμών που είναι συνδεδεμένοι με την Κοινωνική λειτουργία.

2.0.1. Ορίστε τώρα από πια κατεύθυνση ετοιμάζομαι να το κάνω. Προτείθεμαι να εισέλθω στο πεδίο εξέτασης που πρόκειται να μας απασχολήσει ξεκινώντας από το φαινόμενο που προκαλεί τη συνάντηση, σχετικά με το θέμα αυτό, των τριών κλάδων που ήδη αναφέρθηκαν, δηλαδή **«το εγκληματικό φαινόμενο»**.

Θα πάρω αμέσως την περιγραφή του φαινομένου που δίδει ο Emile Durkheim με ευκαιρία τον ορισμό που προτείνει για την Εγκληματολογία. Πράγματι στο έργο του LES REGLES DE LA METHODE SOCIOLOGIQUE (1895) (Οι κανόνες της Κοινωνιολογικής Μεθόδου) ο E. DURKHEIM γράφει τα εξής:

«Διαπιστώνουμε την ύπαρξη ενός αριθμού πράξεων που παρουσιάζουν όλες, αυτόν τον εξωτερικό χαρακτήρα, που μια και ολοκληρωμένες, προσδιορίζουν αυτή την ειδική αντίδραση, εκ μέρους της κοινωνίας, που ονομάζεται ποινή. Καθιστούμε απ' αυτές μια ομάδα sui generis επί της οποίας επιβάλουμε ένα κοινό τίτλο: ονομάζουμε ΕΓΚΛΗΜΑ κάθε πράξη που τιμωρείται με ποινή, και κάνουμε το έγκλημα (τέτοιου ορισμού) το αντικείμενο μιας ειδικής επιστήμης: της Εγκληματολογίας».

«Ιδού λοιπόν το φαινόμενο: μια ομάδα πράξεων sui generis που παρουσιάζουν όλες αυτόν τον εξωτερικό χαρακτήρα που, μια φορά ολοκληρωμένες, προσδιορίζουν μια αντίδραση εκ μέρους της κοινωνίας, που ονομάζεται ποινή».

Σε μια μελέτη του που εκδόθηκε το 1900 στην Année Sociologique (ετήσια επιθεώρηση) που είχε για τίτλο «δύο νόμοι της ποινικής εξέλιξης», ο ίδιος ο E. DURKHEIM αρχίζοντας από τους πιο παλιούς χρόνους κατέρχεται την ιστορία ίσαμε την εποχή του, και ανακοινώνει, καθαρά, ό,τι συνδέει την **μορφή και την ένταση της ποινής στη φύση της Κεντρικής εξουσίας**.

Έτσι, είναι **μέσα στα πλαίσια** της αρχιτεκτονικής και της οικοδόμησης της **έννομης τάξης**, εκ μέρους μιας κεντρικής εξουσίας, που γίνεται η επιλογή των πράξεων που αποτελούν αυτή την ομάδα «πράξεων sui generis», που προσδιορίζουν αυτή την αντίδραση εκ μέρους της Κοινωνίας, που ονομάζεται ποινή.

2.0.2. Ιδού λοιπόν αυτή η ομάδα πράξεων sui generis στο πεδίο του ουσιαστικού Ποινικού Δικαίου - και στο ειδικό του μέρος.

Όπως σε κάθε εγκληματική πράξη διακρίνεται ένα **στοιχείο υλικό**· ένα **στοιχείο υποκειμενικό**· ένα **στοιχείο έννομο** εδώ είναι το έννομο στοιχείο που επερωτάται. Και όπως το Ποινικό Δίκαιο έχει για διπλή αποστολή να είναι **συγχρόνως τακτοποιητικό και**

κυρωτικό, η Κοινωνιολογία του Δικαίου που καταπιάνεται μ' αυτό έχει να γνωρίζει πως αυτός ο κλάδος του Δικαίου καταρτίστηκε δίπλα στους άλλους, από την άποψη του ρόλου του εντός τού καταμερισμού εργασίας των θεσμών, όσον αφορά τη λειτουργία της κοινωνίας· αλλά κι ακόμα με ποιες κατηγορίες πράξεων· που αφορούν ποιούς τομείς· το πεδίο του ευρέθηκε επιπλωμένο, σε σύγκριση με τους τομείς που ρυθμίζονται από τους άλλους κλάδους του Δικαίου; Πώς τάδε κατηγορίες πράξεων, τάδε παρανομίες εξαρτώνται από αυτό τον κλάδο του Δικαίου τον πιο αυστηρό, τον πιο στιγματιστικό, και του οποίου η ερμηνεία είναι απόλυτη (*stricte*).

Δημιουργώντας κατά συνέπεια τί τύπο τάξης στις σχέσεις μεταξύ κοινωνικών ομάδων· και σ' αυτό το σημείο μια **Κοινωνιολογία του Δικαίου κατανοητική** πρέπει δεοντολογικά να θέτει το ερώτημα: Και από αυτή την τάξη ποιά ιδέα της Δικαιοσύνης επωφελείται;

Υπάρχουν κατηγορίες πράξεων που απαγορεύονται και που ως εκ τούτου είναι επωφελείς για όλους, και άλλες που είναι επωφελείς μόνο σε μερικές κοινωνικές δυνάμεις; σε ποιες κοινωνικές δυνάμεις;

Και τότε αυτό το Δίκαιο που είναι ταυτόχρονα τακτοποιητικό και κυρωτικό, τι τάξη δημιουργεί - και τι είδους εγκληματικότητα, απορρέει από αυτό, δηλαδή από την παραβίαση αυτής της τάξης;

(Τέτοιου είδους ερωτήματα αφορούν τις αποποινικοποιήσεις και τις Ποινικοποιήσεις συμπεριφορών που μέσω τέτοιων μηχανισμών εισέρχονται στο πεδίο του Ποινικού Δικαίου). Ποιά είναι τα όργανα - στο πεδίο του και στο δικονομικό πλαίσιο, που έχουν την εξουσία των καθορισμών, και που καθορίζουν ότι τέτοια συμπεριφορά συναντάει τάδε ενοχοποίηση;

Και πώς λειτουργούν, εφ' όσον όπως ξέρει ο καθένας, η δικονομική τελετή δεν είναι η ίδια γι' αυτούς που οι συμπεριφορές προκαλούν τις πιο βαρείες ποινές, και γι' αυτούς που οι συμπεριφορές προκαλούν ελαφρές ποινές· και ακόμα σχετικά με τις «ανικανότητες» όσον αφορά κάθε είδους δικαιώματα που οι μιν και οι δε προκαλούν.

Από ποιά κοινωνικά στρώματα προέρχονται; πώς; Και που και πως εκπαιδεύονται, οι δημόσιοι υπάλληλοι που εξασκούν αυτή την εξουσία; - Ποιοί είναι αυτοί που είναι εντεταλμένοι να συλλαμβάνουν για αξιόποινη συμπεριφορά; πως εργοδοτούνται; πως εκπαιδεύονται;

Και η ποινή, ποιο **συμβολικό υποστήριγμα** χρησιμοποιεί για την επικοινωνία μέσα στο πλαίσιο στο οποίο διοργανώνεται, μέσω αυτού του ειδικού συστήματος επικοινωνίας, η ευκταία έννομη τάξη; Ο απαγχονισμός; η λαιμητόμος; η φυλακή; το πρόστιμο; η υπό δοκιμασίαν αναστολή ποινής; η μη ανταμοιβόμενη εργασία κοινού οφέλους; κτλ. - για να πραγματοποιείται ο «**θεσμικός κοινωνικός έλεγχος**» και η αποτροπή; - Ποιο **προσωπικό παρακολουθεί την εκτέλεση όλων αυτών; Εφ' όσον μέσω αυτού του Προσωπικού προσπαθείται η βεβαιότητα της εφαρμογής του Ποινικού νόμου.**

Είναι μέσω των συμβολικών υποστηριγμάτων της ποινής που διοργανώνεται το σύστημα επικοινωνίας. - Πού στηρίζεται επί της αρχής: Κανείς δεν μπορεί να θεωρείται ότι αγνοεί τον νόμο, δηλαδή το τι απαγορεύεται και κυρώνεται με ποινή (όσον αφορά το Ποινικό). - Και από το 1764 που το μικρό βιβλίο DEI DELITTI E DELLE PENE του CESARE BONESANA marchese de BECCARIA - που θεωρήθηκε σαν να εξέφραζε με την κατάλληλη οικονομία ένα στάδιο ηθών της Δικαιοσύνης, το ρητό: NULLUM CRIMEN NULLA POENA SINE LEGGE αποτελεί εγγύηση κατά των «διαταγών με τη σφραγίδα του Βασιλιά», κατά της αυθαιρεσίας των δικαστών. Και «επί τέλους», ποιά ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, όπως θα έλεγε ο R. TREVES, εξυπηρετείται από αυτές τις επιλογές και τις συνέπειές τους.

2.0.3. Ο θεσμοθετημένος κοινωνικός έλεγχος του Ποινικού τοποθετείται εδώ και ώστε το σύστημα επικοινωνίας του να είναι αποδοτικό, πρέπει, υποστήριζε η Κλασική Σχολή, όπως:

- η προβλεπόμενη ποινή, του ποινικού «τιμολογίου» (που προέβλεπε ο Ποινικός Κώδικας), να εφαρμόζεται πραγματικά.

- να εφαρμόζεται με βεβαιότητα

- να εφαρμόζεται πρόθυμα και γρήγορα

Για να έχει όλος ο κόσμος το αίσθημα ότι η τιμωρία είναι βέβαιη. Και ότι οι εγκληματίες, οι παραβάτες του νόμου, εφ' όσον η εποχή αντιστοιχεί σε μια συγκυρία «Φιλελεύθερης Κοινωνίας» και πρώτιστα εμπορικής, ώστε οι παραβάτες του νόμου, να χάνουν, λόγω του εγκλήματος περισσότερο απ' ότι ήλπιζαν, και λογάριαζαν, να κερδίσουν μέσω αυτού.

Ο Jeremy BENTHAM διατύπωσε την ιδέα του ηδονισμού που αναζητήται από τον άνθρωπο μέσω ενός λογαριασμού της ευδαιμονίας. Στο εγκληματικό του διάθημα είναι εύλογο ότι ο άνθρω-

πος αναζητεί, επίσης, ένα είδος ευδαιμονίας. Κάτω από μια τέτοια σκοπιά, η προοπτική έλλειψης κέρδους, και μάλιστα οδύνης, θα έπρεπε να αποτρέψει.

Μια εικόνα του ανθρώπου και μια απεικόνιση ενός Συστήματος Επικοινωνίας ανάμεσα στους ανθρώπους, κοινοποιείται εδώ.

Στο γαλλικό παράδειγμα, εφ' όσον στις γνωστές ιστορικές συνθήκες της γαλλικής επανάστασης του 1789 γίναν φανερές οι συμβολικές μεταποιήσεις που αντιστοιχούσαν στην τότε κοινωνική αλλαγή, και που αρχιτεκτόνησαν κατά μέγα μέρος τη διαχείριση της ποινικής δικαιοσύνης, με την οποία γίνονται μέρι σήμερα οι διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο της σύγχρονης ποινικής αντιμετώπισης του περιθωρισμού εγκληματικού τύπου, και σχετικά μ' αυτό το παράδειγμα, μ' αυτό το μοντέλο, το σύστημα επικοινωνίας του Ποινικού πρέπει να λειτουργεί σύμφωνα με τους επαναστατικούς κώδικες του 1791 και του 1795, - με ποινές σταθερές, αμετάβλητες. Οι δικαστές εφαρμόζοντας μόνο και μόνο το «ποινικό τιμολόγιο» - αυτός ο όρος αποτελώντας έναν από τους βασικούς όρους του Κοινωνικού Συμβολαίου που είχε για στόχο να κόψει με τις συνήθειες του παλιού καθεστώτος που τις χαρακτήριζε η αυθαιρεσία των δικαστών.

Πρέπει να λειτουργήσει, και όμως δυσκολεύεται πολύ: οι ποινές είναι πολύ βαρείες, και αυτό έχει σαν συνέπεια να μην εφαρμόζεται ο νόμος. - Ως εκ τούτου η θεβαιότητα της καταστολής που αποτελεί μία από τις βασικές προϋποθέσεις της λειτουργίας του συστήματος επικοινωνίας, δεν εκπληρούται.

Έτσι διακινδυνεύει ο τακτοποιητικός ρόλος του Ποινικού. Μέσα σε τέτοιες συνθήκες δοκιμάζονται οι δυνατότητες επιλογής ποινής ανάμεσα σ' ένα κατώτατο κι ένα ανώτατο όριο αυστηρότητας (Κώδικας του 1810).

Έτσι δοκιμάζεται μια ευλυγισία στη διαβάθμιση των ποινών (1810). Πρόκειται για ένα **συμβιβασμό** που αποτελεί παραποίηση σε σχέση με την αρχή ελεγχόμενης οργάνωσης των ορίων επιλογής των ποινών, που είχαν αφεθεί στους δικαστές.

Παρ' όλα αυτά, τα πράγματα συνεχίζουν να μην πηγαίνουν καλά...

Οι άνθρωποι τους οποίους δικάζουν δεν παρουσιάζουν εντελώς την εικόνα του ανθρώπου που είναι προικισμένος με ελευθερία βούλησης για να κάνει τους υπολογισμούς του. - Οι καταστάσεις μέσα στις οποίες διενεργεί διαχειρίζονται ανθρώπινα, και στην συγκεκριμένη έκφρασή της, πράγματι, αυτή η έτσι λε-

γόμενη ελευθερία της βούλησης αναφαίνεται σαν κάτι το αφηρημένο και μεταφυσικό: «έννομα μεταφυσικό» (όπως ορθά θα το αποκαλέσει ενάμισι αιώνα, αργότερα, ο Marc ANCEL).

Μέσα στο ΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ των επιστημονικών κλάδων η Ψυχιατρική Σχολή (με τους CABANIS, PINEL, ESQUIROL) ανάμεσα στα 1800 και το 1838 αναπτύσσει μεγάλη δραστηριότητα: τα ονόματα των πρωτεργατών της χαίρουν μεγάλου κύρους και οι επιστήμονες αυτοί λέγουν ότι οι εγκληματίες πρέπει να αντιμετωπίζονται σαν άρρωστοι.

Η ιδέα των «υποκειμενικής φύσης» ελαφρυντικών περιστατικών, μιας μειωμένης ευθύνης, έννομα εγκαθιδρυμένης κάνει τον δρόμο της, προχωρεί. το 1824¹² και το 1832¹² σφραγίζεται αυτή η ιδέα μέσα στον ποινικό κώδικα του 1810 με το θεσμό των ΕΛΑΦΡΥΝΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ που επιτρέπει στους δικαστές να ξαναβρούν την εξουσία που είχαν χάσει το 1791. (Οι πολίτες είναι ίσοι μπροστά στο νόμο, αλλά εφεξής όχι ίσοι μπροστά στους δικαστές).

Αλλά η επαναστατική εμπειρία άφησε ίχνη μέσω των όσων συνδέονται με το ρητό NULLUM CRIMEN NULLA POENA SINE LEGGE.

Έτσι προβλέπεται μέσα στο πλαίσιο της ποινικής δικονομίας ένας εμπειρογνώμων ψυχίατρος που θα παράγει για το δικαστή μία διάγνωση.

Αλλά ταυτόχρονα, μέσω τούτου η ιατρική εξουσία εγκαθίσταται στο πεδίο του Ποινικού Δικαίου¹³.

Το «ιατρικό μοντέλο» που ψάχνει μέσα στο άτομο την επεξήγηση της αρρώστιας του, μολύνει με τη λογική του και δημιουργεί μια «μεταβλητή βαρεία» συνδεδεμένη με το άτομο.

- Η Νεο-Κλασική Σχολή γεννήθηκε.

- Το διφορούμενο της ελευθερίας της βούλησης και του υπολογισμού: - της δυνατής αποτροπής συνδεδεμένης στην πράξη (που συνεπάγεται τάδε ποινή), που «διπλωρώνει» την ιδέα των βαθμών ευθύνης, δημιουργεί ένα χώρο επί του οποίου θα βρει στήριγμα η διεξαγωγή της ανάπτυξης της κλινικής εγκληματολογίας.^{14, 15}

2.0.4. Έτσι μια συζήτηση και μία έρις, αρχίζουν και δεν σταματούν μέχρι σήμερα, ανάμεσα σ' αυτούς που σχετικά με το υποκειμενικό στοιχείο της αξιόποινης πράξης, θέλουν να συνδέσουν την ποινή στην ηθική ευθύνη. Και άλλους που με την Θετικιστική Σχολή,

θα ζητήσουν τη σύνδεση της μεταχείρισης του εγκληματία και την ποινή όχι πια στην ηθική ευθύνη, αλλά στην αντικοινωνικότητα. - Και έτσι ο ENRICO FERRI θα πει, εμείς οι θετικιστές και οι Νεο-Κλασικοί μιλάμε **δύο** γλώσσες διαφορετικές.

ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑ ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ, που δημιουργείται μέσω αυτών των μηχανισμών και με κατευθυντήρια γραμμή την ιδέα της Δικαιοσύνης που παράγεται, **ΕΥΡΙΣΚΕΤΑΙ ΕΜΠΡΟΣ ΣΕ ΜΙΑ ΤΕΤΟΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ.**

ΕΜΠΡΟΣ ΣΕ ΤΕΤΟΙΕΣ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ: δηλαδή της διαμόρφωσης του πεδίου του Ποινικού Δικαίου.

2.0.5. Αλλά όλος αυτός ο πληθυσμός που περνάει μέσα από την λειτουργία της τεχνοδομής της Ποινικής Δικαιοσύνης ποιάς είναι; από τι αποτελείται;

Οι πρώτες εγκληματικές Στατιστικές δημιουργήθηκαν στη Γαλλία το 1826, μέσα σ' ένα θετικιστικό πνεύμα: «μετρώντας και λογαριάζοντας». (Το θετικιστικό πνεύμα χαρακτηρίζεται από αυτά τα ουσιώδη στοιχεία και ο KUHN και ο POPPER αυτή τη φορά συμφωνούν σε σχέση μ' αυτό)¹⁶.

Και αυτό με τον τίτλο: Γενικός Υπολογισμός της Απονομής της Ποινικής Δικαιοσύνης. Έργο το οποίο απομιμούνται γρήγορα όλα τα κράτη στην Ευρώπη.

Ο Adolphe QUETELET, ο A.M. GUERRY θα αναφερθούν σ' αυτό «το έντυπο» γύρω από τα 1835.

Η ιστορία της Κοινωνιολογίας της Εγκληματικότητας που λειτουργεί με βάση τέτοιων «εργαλείων» τέτοιων μέσων πληροφωρίας και που αποτελεί μέρος της εγκληματικής Κοινωνιολογίας, αρχίζει.

- Ιδού λοιπόν οι τρεις κλάδοι στο πεδίο των οποίων επενδύεται εργασία στοχασμού.

3.0.1. Ο Enrico FERRI, Καθηγητής Νομικών, στο Βιβλίο του **Sociologia Criminale (1881)**¹⁷ (1884) προσπαθεί να εμφανίσει τους νόμους της εξέλιξης της εγκληματικότητας, των σχέσεών της με τον σύγχρονο πολιτισμό και τις σχέσεις ανάμεσα στην αυτοκτονία και την ανθρωποκτονία, διαχρονικά· χρησιμοποιεί μία προσέγγιση παραγόντων.

Επεξεργάζεται το έγκλημα σαν φαινόμενο σύνθετο, συμμιγές: **Κοινωνιολογικό, φυσικό, Κοινωνικό.**

Ο δάσκαλός του, ο «συνοδοιπόρος» του, ο φίλος του ιατροδικαστής Gesare LOMBROSO εξέτασε εκατοντάδες αυτουργών εγκλημάτων. (L' UOMO DELINQUENTE - 1876).

Ο άλλος του «συνοδοιπόρος» Raffaele GAROFALO, δικαστικός, ψυχολογών, δημοσιεύει ένα σύγγραμμα με τον τίτλο CRIMINOLOGIA το 1881, και συγκρατεί σ' ένα επίπεδο τα εγκλήματα που τιμωρούνται παντού και πάντοτε γιατί πληγώνουν τα αισθήματα οίκτου, και εντιμότητας, σαν εγκλήματα φυσικά, και αφ' ετέρου (ψυχολογών) μιλάει για επικινδυνότητα και εγκληματική ικανότητα, καθώς και προσαρμοστική ικανότητα του εγκληματία.

Έτσι αυτοί οι τρεις μεγάλοι Ερευνητές, ιδρυτές της Σχολής Εγκληματολογικής Ανθρωπολογίας, δημιουργούν πιστωτική ιδιότητα για την **διακλαδική προσέγγιση στην Εγκληματολογία**¹⁸.

Όσο για τις εγκληματικές Στατιστικές, υπομόχλιο της Κοινωνιολογίας της εγκληματικότητας, θα χάσουν σιγά-σιγά την πίστωσή τους. - Ο Thorsten SELLIN θα πει το 1930: όσο το φαινόμενο έγκλημα διαχειριζόμενο από την διοίκηση της Δικαιοσύνης χώνεται μέσα στις δικονομικές διαδικασίες, τόσο παραμορφώνεται¹⁹. Επάνω σε τι (;) η εγκληματική Κοινωνιολογία θα στοχαστεί;

- Επάνω στα δεδομένα των όσων διεπράχθησαν, ή επί της ανοικοδόμησης της εγκληματικής πραγματικότητας για τις ανάγκες τής γραφειοκρατείας της, από αυτή την υπηρεσία;

- Ο E. SUTHERLAND (1940) πλάθοντας την έννοια της «**εγκληματικότητας με λευκό περιλαίμιο (White Collar Criminality)**» και μιας «**παρανομίας**» που ξεφεύγει από το Ποινικό, δημιουργεί την ιδέα ότι «**όλα**» κάτω από ένα τέτοιο πρίσμα²⁰, δεν βρίσκονται μέσα στις Στατιστικές.

Ήδη κατά τη διάρκεια της δεκαετίας 1920-1930 η έρευνα εγκληματικής κοινωνιολογίας από Κοινωνιολόγους διεξάγετο «**επί του εδάφους**», στο CHICAGO, με τους BURGESS και THRASER και συνεχίστηκε από τους SHAW και Mc KAY, επί των «**περιοχών εγκληματικότητας**», μέσα στην Πόλη.

Και η ανησυχία εγεννάτο στους μη μαρξιστές (K. MARX), ή στους μη θεμπεριανούς (M. WEBER), σχετικά με την ιδέα συναίνεσης επί των προστατευμένων αξιών· αξιών, λοιπόν, τις οποίες δεν συμμερίζονται ομάδες υπο-πολιτιστικές ή αντι-πολιτιστικές.

Το 1933: οι J. MICHAEL και J. ADLER δημοσιεύουν στις ΗΠΑ

ένα έργο με τον τίτλο «έγκλημα, Δίκαιο και Κοινωνική Επιστήμη» (*Crime, Law and social Science*), και αφ' ενός, ζητούν την χρησιμοποίηση ομάδων σύγκρισης, και ελέγχου, αποτελούμενες από μη-εγκληματίες (ο GORING είχε ήδη χρησιμοποιήσει αυτή τη μέθοδο για το Αντι-Λομπροζιανό έργο του: *The English Convict* - Ed. HMSO 1913) και αφ' ετέρου, ζητούσαν όπως η μελέτη της λειτουργίας της Ποινικής Δικαιοσύνης ακολουθεί τις μεθόδους των Κοινωνικών Επιστημών. Και συστήνουν όπως η εγκληματολογία βασίζεται για το αντικείμενο μελέτης της μόνο σ' αυτά τα δεδομένα καλής λογικής²¹.

Αυτό το βιβλίο προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις στις Ηνωμένες Πολιτίες, ιδιαίτερα σχετικά για το ότι του καταλόγιζαν πώς επικοινωνούσε την ιδέα ότι η λειτουργία της δικαιοσύνης δεν παρουσίαζε διαφορές από μια πολιτεία στην άλλη.

Οι G. CATLIN και Thorsten SELLIN αντιδρούσαν κάπως ταραγμένοι, διακηρύσσοντας ότι το αντικείμενο μιας επιστήμης, έπρεπε να προσδιορίζεται από εσωτερικές, συμφυείς, διαφοροποιήσεις, παρά από αοριστίες νομοθεσιών²².

Ο Th. SELLIN μάλιστα, νόμισε ότι έλυσε το πρόβλημα επεκτείνοντας το πεδίο της Εγκληματολογίας στους «Κανόνες συμπεριφοράς» που θα 'ταν «κανόνες της ομάδας»· εφ' όσον αυτή η ομάδα αντιμετώπιζε ορισμένα είδη συμπεριφοράς σαν να ήταν αντίθετα ως προς τα συμφέροντά της. Και πρότεινε τον τίτλο της **εθολογίας** γι' αυτό τον κλάδο έτσι επανακαθορισμένο (1939).

Ο E. SUTHERLAND αντιδρά (1947) σχετικά μ' αυτό, παρατηρώντας ότι όσο οι νομοθεσίες δεν είναι απρόσβλητες από διακυμάνσεις, άλλο τόσο και οι κανόνες συμπεριφοράς των «ομάδων»²³.

3.0.2. Σε ένα άλλο επίπεδο, ο R. K. MERTON δημοσιεύει εν τω μεταξύ στην *American Sociological Review* (1938) το περίφημο άρθρο του Κοινωνική Δομή και Ανομία (*Social Structure and Anomie*) που ρίχνει ένα φως, ωμό, επάνω στην Κοινωνική λειτουργία και στη διεξαγωγή της παραγωγής των «ανομικών καταστάσεων» και που από την άποψη της Κοινωνιολογίας του Δικαίου προσανατολισμένη προς την **ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ**, κάνει φανερές τις παραμέτρους του τακτοποιητικού έργου τού ποινικού· ενός Ποινικού ΔΙΚΑΙΟΥ που λειτουργεί πάντα με βάση την ιδέα της ηθικής ευθύνης. Και που είναι κλεισμένο στα στενά του Ποινικού ζητήματος *stricto sensu* (στην στενή του σημασία)²⁴.

Ο πολιτισμός υφαίνει και διακηρύσσει μοντέλα κοινωνικής

επιτυχίας· αλλά η κοινωνική δομή δεν παρέχει στους πολίτες τα έννομα μέσα για να επιτύχουν τον στόχο που ο πολιτισμός δηλώνει σαν σκοπό θεμιτό: την κοινωνική επιτυχία.

Ως εκ τούτου το αποτέλεσμα αυτής της αντίφασης ανάμεσα στην Κοινωνική δομή και την Πολιτιστική δομή είναι μία κατάσταση **ΑΝΟΜΙΑΣ**. (Ήδη ο DURKHEIM στην μελέτη του επί της Αυτοκτονίας είχε χρησιμοποιήσει αυτο τον όρο για να μιλήσει για κρίση κοινωνικής ρύθμισης και νομικού κενού· με λίγα λόγια **κατάσταση κρίσης της κοινωνικής ρύθμισης**). Η έννοια που ύφανε ο MERTON είναι πιο δυναμική: κοινοποιεί την δυσκολία λαθής επί των συμπεριφορών.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες παρατηρείται προσφυγή σε μέσα παράνομα για την πραγματοποίηση του μοντέλου επιτυχίας, – και αυτό το φαινόμενο που έτσι δημιουργείται, αποτελεί εκδηλώσεις της Ανομίας: δηλαδή;

- εγκληματικές συμπεριφορές
- συμπεριφορές ανταρσίας
- συμπεριφορές φυγής, κοινωνικής αποστράτευσης, όπως στην περίπτωση των αλκοολικών, των τοξικομανών·

όλες, συμπεριφορές που αντιτάσσονται σ' αυτές των κόνφορμιστών που συμμορφώνονται στα καλούπια του μοντέλου.

(Ο CLOWARD και ο OHLIN²⁵ θα δείξουν αργότερα, με το ίδιο πνεύμα, στην θεωρία τους «Ευκαιριών και Πίεσεων», ότι οι νέοι που δεν επιτυχαίνουν να έχουν μια «ιδιότητα» μέσα στην «Κάθετη Κινητικότητα» στα πλαίσια του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας θα αλλάξουν κατεύθυνση και θα ξεπέσουν στην αναζήτηση μιας «ιδιότητας» στο πλαίσιο των «υπο-πολιτιστικών ρευμάτων: εγκληματικών· διένεξης· ανταρσίας· βίας· αναχωρητισμού (αλητείας, ναρκομανίας, αλκοολισμού).

3.0.3. Το 1939 ο SUTHERLAND προτείνει την θεωρία του διαφορικού συγχρωτισμού²⁶. Η θεωρία βασίζεται στους **νόμους της εκμάθησης** (learning theory· – θεωρία της εκμάθησης – που δεν είναι ξένη σε σχέση με την ιδέα της διεξαγωγής της Κοινωνικοποίησης) και ενσωματώνει τις έννοιες της συμβολικής διαντίδρασης του George Herbert MEAD (1934)²⁷.

- Ένας άνθρωπος γίνεται εγκληματίας κατά τους ίδιους μηχανισμούς εκμάθησης που τον κάνουν να γίνεται νομοταγής.

- ως εκ τούτου επιβάλλεται να εξετάζει κανείς σε τι ο άνθρωπος είναι εκτεθειμένος.

- Όταν γίνεται εγκληματίας θα πει ότι είναι εκτεθειμένος σε επίδραση, εγκληματικών μοντέλων, παραδειγμάτων, σε πλεόνασμα σε σχέση με αντι-εγκληματικά μοντέλα.

Η παρατήρηση πλησιάζει όλο και πιο κοντά τον «άνθρωπο σε κατάσταση» ενώ η επαύριο του δευτέρου μεγάλου πολέμου (1939-1945) παρουσιάζει διαγράμματα αύξησης της εγκληματικότητας «άνευ προηγούμενου» από το 1919-1920.

3.0.4. Ο Clarence JEFFERY σ' ένα άρθρο του που συγκεντρώνει τα αποφθέγματα της διατριβής του PHD (1954) με τον τίτλο «η δομή της αμερικάνικης εγκληματολογικής σκέψης» (που δημοσιεύθηκε το 1956 στο τεύχος 46 του Jour. Crim. Law, Criminol. and Pol. Sci. επιτίθεται κατά του SUTHERLAND αποκαλώντας τον «θετικιστή»: παρ' όλη, λέγει, την ενδιαφέρουσα συμβολή που έκανε, με τη θεωρία του διαφορικού συγχρωτισμού.

Ο Cl. JEFFERY εξηγείται λέγοντας ότι ο SUTHERLAND δεν προσπάθησε να επεξηγήσει την συμπεριφορά σαν τέτοια: αλλά μάλιστα την εγκληματική συμπεριφορά.

Εδέχθηκε, συνεχίζει ο Cl. JEFFERY, την θετικιστική έμφαση επί του Εγκληματία· ενώ απέρριπτε τον ορισμό του του Εγκλήματος· αποτρέπει την ίδια κριτική στον W. RECKLESS και τον Th. SELLIN που δε θέλουν να εργασθούν με βάση τους έννομους ορισμούς.

Οι Cl. JEFFERY διατυπώνει την κριτική του κάτω από μια επιπρόσθετη άποψη που μου φαίνεται ενδιαφέρουσα για την Κοινωνιολογία της Γνώσης και την συγκρότηση του οικοδομήματος της γνώσης στην Εγκληματολογία: ο SUTHERLAND, λέει, επειδή συμμετείχε στο γενικό προσανατολισμό των αμερικάνων Κοινωνιολόγων δεν αξιώθηκε ποτέ να ξεχάσει ότι μελετούσε το εγκληματικό άτομο».

Και ακόμα κάτι το βασικό στο επίπεδο της επιστημολογίας, όσον αφορά το θέμα τούτης εδώ της εργασίας: **«Η έμφαση επί της δομής του ατόμου, παρά επί της Κοινωνικής δομής είναι το κυρίαρχο θέμα της Αμερικάνικης Κοινωνιολογίας. Και ο JEFFERY αναφέροντας τους HINKLES και COHEN, λέγει: οι HINKLES αποκαλούν αυτό: «βουλησιαρχικό νομιναλισμό» και ο M.R. COHEN είπε ότι «η νομιναλιστική λογική οδηγεί αναγκαστικά σε ατομικό ατομικισμό» (Nominalistic logic must inevitably lead to atomic individualism).**

Ο Cl. JEFFERY καταπιάνεται ακόμα με ορισμένα κεντρικά

ζητήματα. Κριτικάρει, όσον αφορά το Εγκληματικό Φαινόμενο, το ρεύμα των ERLICH, TIMASHEFF και GURVITCH, που συγχέουν: Νόμο και έθιμο: Κωδικοποιημένο Δίκαιο και Έθιμο. Και υπογραμμίζει ότι μόνο οι Ποινικοί Κώδικες βοηθούν να διακρίνει κανείς τι είναι εγκληματικό και τι όχι. «Το έννομο κριτήριο είναι το μόνο που διαφοροποιεί τις δύο ομάδες».

Αυτό του χρειάζεται για την περίπτωση του εγκληματικού φαινομένου, έλεγε, είναι η διαφοροποίηση μεταξύ 1) **εθίμου και Δικαίου**· 2) **Κράτους και Κοινωνίας**· 3) **Εγκλήματος και κακής συμπεριφοράς** (είδ. GAROFALLO Κώδικα των Παρακοών).

Στην περίπτωση του εγκλήματος, η θεσμική δομή που είναι εμπλεγμένη είναι το Κράτος. Είναι το Κράτος του διώκει, και είναι το Κράτος του τιμωρεί.

Η Κοινωνιολογία του Δικαίου μπορεί, λέει ο JEFFERY, να χορηγήσει το πλαίσιο μελέτης του εγκλήματος. Πρέπει να πληροφορήσει α) επί των όρων υπό των οποίων η συμπεριφορά δέχεται τον ορισμό του εγκλήματος· β) πως οι έννομοι κανόνες που αφορούν το έγκλημα, εντάσσονται μαζί με τους κανόνες των άλλων θεσμικών δομών. Το Δίκαιο είναι ένα προϊόν της Κοινωνικής Δομής. Μελετώντας τα Κοινωνικά Συστήματα όσον αφορά τη σχέση Κοινωνίας και Δικαίου καταλήγει ενδεχομένως κανείς σε μία θεωρία του εγκλήματος.

Ο JEFFERY, έχασε την ευκαιρία να υπογραμμίσει εδώ κάτι που θα διαλεύκανε τις συζητήσεις ανάμεσα στην Κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου, την Κοινωνιολογία της Εγκληματικότητας και την Εγκληματολογία· κατά το ότι η Εγκληματικότητα που εμφανίζεται λογιστικά μέσα στις Εγκληματικές Στατιστικές και που διαχειρίζεται η Κοινωνιολογία της Εγκληματικότητας: **είναι μία κατηγορία** που παράγεται μέσω της εφαρμογής του Ποινικού Δικαίου· μέσα σε συνθήκες επιστημονικού συγχρονισμού, σε σχέση με τις οποίες η Εγκληματολογία **αναλαμβάνει** να αυτοχειροτονηθεί σαν τόπος από τον οποίο διατυπύται ο λόγος επί του εγκληματικού φαινομένου που είναι το προϊόν δυνάμεων²⁸ «επί έργου» στο επίπεδο του Κλάδου.

Μετά το διεθνές Συνέδριο του 1950 (Παρίσι) ο Louis HUGUENEY θα πει ότι η Εγκληματολογία έπαψε να είναι η υπηρέτρια του Ποινικού Δικαίου για να γίνει η ερωμένη του.

Αλλά ας κλείσουμε αυτή την παρένθεση.

3.0.5. Εδώ είμαστε αναγκασμένοι να ξαναπάρουμε το περιβάλλον των ιδεών άνωθεν του άρθρου του JEFFERY και κάτωθεν αυτού. Το άρθρο τοποθετείται ιστορικά στα επακόλουθα του στοχασμού που εξαπόλυσε η θεωρία του διαφορικού συγχρωτισμού και τις διατυπώσεις των θεωρητικών της συμβολικής διαντίδρασης που από το βιβλίο του E. LEMERT (*Social Pathology – Κοινωνική Παθολογία*, 1951) ξεκίνησαν, με ένα πιο δυνατό βαθμό συνειδητοποίησης παρά μετά το έργο του G. H. MEAD το 1934²⁹ ή του F. TANNENBAUM το 1938²⁹, μία επεξεργασία που στηριζόταν περισσότερο επί του κοινωνικού συστήματος και επί μιας άποψης ενόργανης, εργαλειακής, του θεσμού της Δικαιοσύνης και της δράσης αυτής επί του ατόμου που συλλαμβάνεται για μία παράβαση ποινικού νόμου. Αλλά τελικά στενεύοντας περίεργα αυτή την εξέταση στα στενά πλαίσια της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στον υπαγόμενο στην αρμοδιότητα της δικαιοσύνης και την Ποινική Δικαιοσύνη· υπογραμμίζοντας τις ζημιές και τα φαινόμενα διαστροφής αυτής της αλληλεπίδρασης, κατά τρόπο εξ' άλλου ενέχοντα ανισορροπία, που δημιουργεί με λίγο πραγματισμό απεικόνιση του φαινομένου: της επέμβασης της δικαιοσύνης, τόσο σε σχέση με την επίδραση του έργου της Δικαιοσύνης επί του ατόμου, όσο και σε σχέση με τον θεσμό Δικαιοσύνη στριμωγμένο στο στενό χώρο του πακεταρίσματος του εγκληματικού προβλήματος σε έγκλειστο έδαφος της κοινωνικής λειτουργίας, παρά ανοικτό σε σχέση μ' αυτή.

3.0.6. Ας ξαναπάρουμε λοιπόν κατά τρόπο πιο λεπτομερή όσα μόλις ειπώθηκαν και ας υπενθυμίσουμε ότι στα ίχνη του διαθήματος της θεωρίας του διαφορικού συγχρωτισμού, παρουσιάστηκαν πιο καθαρά οι επιδράσεις των διαφόρων διακλαδώσεων του θεωρητικού ρεύματος της συμβολικής διαντίδρασης,³⁰ και ότι αναπληρώθηκαν εν μέρει οι κριτικές του CL. JEFFERY.

Μια από τις κριτικές που ο Cl. JEFFERY απεύθυνε προς τον SUTHERLAND, κατά την οποία δεν εξηγούσε πώς μια συμπεριφορά καθορίζεται σαν εγκληματική, θα αναπληρωθεί σιγά-σιγά από την LABELING THEORY, τη θεωρία του ετικεταρίσματος (θεωρία του χαρακτηρισμού). Η LABELING THEORY μεταθέτει πράγματι την προσοχή και το βλέμμα που ήταν καθηλωμένα επί του δράστου και τα φέρει επάνω στο σύστημα της Δικαιοσύνης, στις διενέργειες αυτής και στο συμβολισμό αυτής. – Με την διεξαγωγή «που επιθέτει ετικέτες» που καθορίζει· που εξακρι-

βώνει ταυτότητες· που ξεχωρίζει· που περιγράφει· που βάζει έμφαση· που υπογραμμίζει· που κάνει συνειδητό· που κάνει ενοχλημένο και μαζεμένο» όπως έλεγε ο TANNENBAUM³¹.

1951 ο E.M. LEMERT στο βιβλίο του Social Pathology Κοινωνική Παθολογία (Mc Graw-Hill, New York 1951).

– εκθέτει τους διάφορους περιθωρισμούς στο κοινωνικό πεδίο·

– τον βαθμό σοβαρότητας της σύλληψης, και της επικόλλησης ετικέτας (απονομή χαρακτηρισμού)·

– το νόημα της διεξαγωγής σειράς πράξεων και αντιδράσεων.

– το μηχανισμό του δυναμώματος της ετικέτας (του χαρακτηρισμού) «εγκληματίας», από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο, εσωτερικεύοντας μια απεικόνιση αναμονής ότι θα συνεχίσει να είναι εγκληματίας.

– και την υποτροπή σαν αποτέλεσμα δευτερογενούς εκτροπής.

3.0.7. Και να που δύο θέσεις στον ευρωπαϊκό χώρο – που τις χωρίζουν τριάντα χρόνια – έρχονται στο νου – η μία τοποθετείται στην περίοδο δυσφορίας προς τη λειτουργία της Ποινικής Δικαιοσύνης, στα χρόνια που επακολούθησαν το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, και που επέκτεινε η όλο και πιο φανερή κριτική των θεωρητικών του ετικετταρίσματος, η δε άλλη είναι μεταγενέστερη:

Ο M. ANCEL στην Νέα Κοινωνική Άμυνα (Défense Sociale Nouvelle) (1954 Ed. Gujas), παίρνει τις αποστάσεις του ως προς τους Νεο-Κλασικούς: ο δεσμός της ποινής προς την ενοχή περνάει μέσα από αίτια πραγματικά και όχι μέσα από κάποια έννομη μεταφυσική ηθικής ευθύνης. – Συγκρατεί όμως ένα αίσθημα ευθύνης παρόν σε κάθε άνθρωπο και συνιστά να λαμβάνεται υπ' όψιν η προσωπικότητα τού εγκληματία κατά τρόπο που να συγχωνεύονται τα μαθήματα της ψυχανάλυσης όσον αφορά τις «ασυνειδητές του παροτρύνσεις»· αλλά αρνείται την κατάργηση του έννομου μοντέλου που ζητούσαν οι θετικιστές του ΧΙΧου αιώνα που παρότρυναν στην υιοθέτηση του ιατρικού μοντέλου μεταχείρισης όσο διαρκούσε η επικινδυνότητα, και των μόνων μέτρων ασφαλείας*.

*Όσο για τη δεύτερη θέση που έρχεται στο νου, είναι αυτή που ο Christian DEBUYST διατυπώνει, κατ' ουσίαν, όταν λέει ότι

πρέπει στη συνάφεια ανάμεσα στην ποινή και την ενοχή να λαμβάνεται υπ' όψιν ο λόγος του εγκληματία σε σχέση μ' αυτό που έζησε³².

Αλλά όπως είναι φανερό αυτοί οι συλλογισμοί, πρέπει να ειπωθεί, αλλά με κάποια συστολή λόγω του θάρρους που εχρειάζεται το δεδομένων των συγκυριών,* έρχονται να δικαιώσουν μέσα στο φωτοστέφανο του Κλάδου, αυτά που από καιρό έλεγαν οι Δικηγόροι της υπεράσπισης στο Ποινικό, προς όφελος των πελατών τους, εφ' όσον νόμοι (1824 και 1832) τους είχαν επιτρέψει να επικαλούνται πλαίσια αναφοράς σχετικά ως προς αντικειμενικού και υποκειμενικού χαρακτήρα περιστατικά ελαφρυντικά της ηθικής ευθύνης, και συνακόλουθα της ποινής, βοηθούμενοι ως προς αυτό από εικόνες της φιλολογίας του ΧΙΧου αιώνα επί της δυστυχισμένης παιδικής ηλικίας, που ψυχολογοποιήθηκαν και «επιστημοποιήθηκαν» στον ΧΧο αιώνα από την ψυχανάλυση. Έρχονται λοιπόν να ενταχθούν στο «στεγανό» της διανομής της ποινικής δικαιοσύνης. Η διαπίστωση όντας, απλώς, ότι αυτό που παραμένει είναι ο υπερπροσδιοριστικός μηχανισμός της δευτερογενούς εκτροπής. Αυτή μονιμοποιεί την εκτροπή του εγκληματία που ετικετταρισμένος με τη σύλληψη, μια φορά εγκληματίας, ανήκει πιά στο σύστημα της λειτουργίας της Ποινικής Δικαιοσύνης· και θα συνεχίσει να γυρίζει εκεί μέσα.

– Δεν υπάρχει εδώ πρόταση που να παίρνει στήριγμα έτσι της κοινωνικής δομής για να δημιουργήσει για τον άνθρωπο μια δύναμη θετικά φυγόκεντρη σε σχέση μ' αυτό.

– Πρόκειται για ένα λόγο ταυτόχρονα κατασκευαστικό (constructiviste) και φαινομενολογικό όπως έλεγε ο QUINNEY, στο βιβλίο του (The Critique of the Legal Order) «Η Κριτική της έννομης τάξης».

Έτσι έχουν τα πράγματα. Τελεία.

* Το 1976 οι G. STEFANI και G. LEVASSEUR περιέγραφαν την κατάσταση ως εξής: Όταν το κίνητρο δεν του φαίνεται επιλήψιμο, ο ποινικός δικαστής δεν διστάζει να αθώσει, δηλώνοντας ότι ο υπόδικος δεν είναι ένοχος και ότι έδρασε χωρίς εγκληματική πρόθεση· πράγμα που υπονοεί λυπηρή σύγκριση ανάμεσα στην πρόθεση και το κίνητρο. Και μάλιστα όταν καταδικάζει θάσει το ελαττήριου που ενέπνευσε τον δράστη, είτε τον καταδικάζει στο ελάχιστο που προβλέπει ο νόμος, είτε ακόμα σε ποινή κατώτερη από το έννομο κατώτατο όριο, χορηγώντας του το όφελος των ελαφρυντικών περιστατικών (άρθρο 463 Γαλλ. Ποιν. Κώδ.) Droit Penal General, S. STEFANI et G. LEVASSEUR 6me Ed. Dalloz 1976 σελ. 211.

Σε μια ανάγνωση βέβαια δική μου και που δεν είναι ξένη σε σχέση με όσα ελέχθησαν παραπάνω, δεν μπορώ να ξεχάσω την ακόλουθη φράση του Robert LEGROS (πρώην προέδρου του Αρείου Πάγου του Βελγίου): «Δεν πρέπει ποτέ να ελαττώνει κανείς τον δωσιδικο στο αδύνατο: ούτε για να τον χρησιμοποιήσει για παράδειγμα, ούτε για να διευκολύνει την απόδειξη, ούτε για να εξασφαλίσει όπως και να 'ναι, την άκαμπτη εφαρμογή του Νόμου»³³.

Και σε σχέση με ότι ελέχθη παραπάνω το ΒΛΕΜΜΑ, περιορίζεται στην διαντίδραση ανάμεσα στον εγκληματία – και το σύστημα της Δικαιοσύνης, και αν κουνήθηκε λίγο από τον εγκληματία είναι για να ακουμπήσει επίσης στο Σύστημα της Δικαιοσύνης, αλλά όχι πιο μακριά απ' αυτό επί της ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΟΜΗΣ. ΚΑΙ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΑΥΤΟ, Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ JEFFERY παραμένει ακέραια.

3.0.8. Τα ρεύματα που αναφέρθηκαν στο πεδίο της εγκληματολογίας μετά το άρθρο του JEFFERY, η Εγκληματολογία της Σύγκρουσης, η Κριτική Εγκληματολογία, και η Ριζοσπαστική Εγκληματολογία έλαβαν υπ' όψη τους την «Κοινωνική Δομή» αλλά με διάφορους τρόπους.

Ο Austin TURK που εκπροσωπεί την Βεμπεριανή Τάση της Εγκληματολογίας της Σύγκρουσης, έλαβε υπ' όψη του τόσο την Κοινωνική Δομή, όσο και την Πολιτιστική Δομή σαν συστατικά μέρη μιας διαδικασίας μέσα στην οποία ομάδες και κατηγορίες κοινωνικές βρίσκονται σε σύγκρουση σε σχέση με συμφέροντα αποκλίνοντα. – Αυτοί που ελέγχουν την καθοριστική εξουσία του Νόμου επιβάλλουν στους αντιπάλους τους τις αποφάσεις τους· η εγκληματικότητα γίνεται γι' αυτούς όχι μια ετικέτα αλλά μία ιδιότητα³⁴.

Τα δε άλλα ρεύματα συνδέουν την κατάσταση με εκτιμήσεις ιδεολογικού χαρακτήρα και η διαχείριση της «κοινωνικής δομής» δε φαίνεται να μπορεί να γίνει κατά τρόπο εποικοδομητικό αλλοιώτικα παρά δια μέσου αλλαγής πολιτικού συστήματος.

Οι W. CHAMBLISS και R. SEIDMAN³⁵, ερευνητές σοβαροί, που εκπροσωπούν τη μαρξιστική τάση της Εγκληματολογίας της Σύγκρουσης, βλέπουν στο Ποινικό Δίκαιο και στις εκδηλώσεις του την αντανάκλαση της θεμελιώδους μέριμνας της καπιταλιστικής κοινωνίας που είναι η προστασία της ιδιωτικής ιδιοκτησίας.

Η έννομη τάξη ερμηνεύεται σαν ένα σύστημα υπηρεσιών που

έχουν για προορισμό να διατηρήσουν την εξουσία και τα προνόμια μέσα στα χέρια μερικών παρά να λύσουν διενέξεις και συγκρούσεις.

Μέσα στο ρεύμα των ιδεών της Κριτικής Εγκληματολογίας ο R. QUINNEY στο έργο του που είχε για τίτλο «Η Κριτική της έννομης Τάξης» (The Critique of the Legal Order)³⁶ προσπάθησε να παρουσιάσει με αποδείξεις ότι υπάρχει μέσα στην Κοινωνική Δομή της Καπιταλιστικής Κοινωνίας ένα διάβημα ενεργό που αποβλέπει στην κατασκευή μιας ιδεολογίας του Εγκλήματος. Και ότι τα στοιχεία της Κοινωνικής Πραγματικότητας είναι σε αλληλεπίδραση αναμεταξύ τους, είναι σε αλληλεπίδραση με την σύγκρουση μεταξύ των Κοινωνικών Τάξεων, και με την πάλη των Τάξεων και παράγουν μια εικόνα του όγκου του εγκλήματος.

Είναι φανερό ότι για την Κοινωνιολογία της Εγκληματικότητας, όσον αφορά την εικόνα που παράγεται σχετικά με τον όγκο του εγκλήματος, το θέμα εφιστά την προσοχή σχετικά με το «σε τι στηρίζεται ο στοχασμός» περί μιας θεμελιώδους όψης του αντικειμένου της Εγκληματολογίας, και επί των παρανομιών.

Παρ' όλα αυτά το διάβημα του R. QUINNEY, όσο σοβαρότατο και αν είναι το βιβλίο του επιστημολογικά, έχει τόσο για κίνητρο την θέληση να καταστήσει πιστευτό ότι η μόνη λύση είναι να προταθεί ένα μοντέλο κοινωνίας που να αποτελεί μια εναλλαγή, σε σχέση με το υπάρχον κοινωνικό σύστημα που η επιρροή του μειώνεται από την άποψη μιας ιστορικά ρεαλιστικής διαχείρισης των πραγμάτων· εκτός και αν τον ακολουθήσει κανένας σε μία πολιτική δράση αλλαγής του συστήματος.

Παράδειγμα μια αντίδραση³⁷ στις θέσεις του R. QUINNEY που εικονογραφεί αρκετά καλά το είδος αντίστασης που προκαλούν:

«Το να θεωρεί κανείς την ανατροπή του Καπιταλισμού επιθυμητή ή όχι είναι ζήτημα που σχετίζεται με εκτιμήσεις πολύ πιο σημαντικές παρά τη μείωση του ποσοστού του εγκλήματος. – Ανεξάρτητα από την σκοπιά από την οποία αντιμετωπίζει κανείς αυτό το θέμα, δεν μπορεί να δεχθεί την μαρξιστική κριτική παρά στο μέτρο που το έργο, η δράση, η πράξη, μέσα στη καπιταλιστική κοινωνία περιορίζεται όσον αφορά «πολιτικές ιστοτικές» από ζητήματα δομικής φύσης. Εξάλλου, προσθέτει ο J. BRAITHWAITE, η ανατροπή του Καπιταλισμού δεν είναι η Πανάκεια όσον αφορά το έγκλημα το οποίο δεν φαίνεται να γνωρίζει όρια. Τα προβλήματα που συναντήθηκαν στις σοσιαλιστικές χώρες σε σχέση με την εγκληματικότητα δείχνουν ότι δεν υπάρχει αυτοματισμός σε

σχέση με τη μείωση της εγκληματικότητας λόγω αλλαγής του συστήματος.

Και συνεχίζει «είναι φανερό ότι οι μεταρρυθμίσεις που μπορούν να επιχειρηθούν μέσα στο καπιταλιστικό σύστημα έχουν τα όριά τους. (ποια προσέγγιση δεν έχει;). Αλλά γιατί πρέπει να απορρίψει εκ των προτέρων κανείς μια ανάλυση των δυνατών αποτελεσμάτων, επί του ποσοστού του εγκλήματος, των μεταρρυθμίσεων που μπορούν να πραγματοποιηθούν». Και προσθέτει ακόμη ο J. BRAITWAITE «θα πρέπει άραγε να περιμένει κανείς την χιλιετηρίδα του σοσιαλισμού για να επιχειρήσει πολιτικές που ενέχουν προσέγγιση ανθρώπινη, ισοτική όσον αφορά το έγκλημα; – Τότε αυτό θα ευνοούσε την αναβολή, ποιός ξέρει για πόσο καιρό, του υπολογισμού, της εκτίμησης, της αποτελεσματικότητας».

Αλλά ας κλείσουμε αυτή την παρένθεση.

– Η Ριζοσπαστική Εγκληματολογία (το έργο των I. TAYLOR, J. YOUNG, P. WALTON³⁸ τοποθετείται εν μέρει στην Κριτική Εγκληματολογία και εν μέρει στην Ριζοσπαστική) χαρακτηρίζεται ιδιαίτερα από τα γραπτά του Tony PLATT, «Prospects of a Radical Criminology In the United States»³⁹. (Προοπτικές για μια Ριζοσπαστική Εγκληματολογία στις Ηνωμένες Πολιτείες) και υπογραμμίζει με τον πιο σαφή τρόπο τον παραλληλισμό ανάμεσα στην επίκληση του εγκληματικού ζητήματος στις παραμονές του 1789 και σήμερα.

Για την Ριζοσπαστική Εγκληματολογία πρέπει η προτεραιότητα να δοθεί στην «Πράξη». – Πρόκειται η κριτική η ίδια να είναι τέτοια που να είναι δράση. Η απομυθοποίηση της Εγκληματολογίας, της έννομης τάξης, της Ποινικής Δικαιοσύνης θα αποτελεί μέρος του διαθήματος. Αλλά θα πρόκειται περισσότερο ακόμα να διενεργηθεί επίθεση κατά των «παρανομιών», αρχίζοντας με την κατάργηση των τωρινών ιεραρχιών στον έννομο ορισμό του εγκλήματος, που κρύβει τα μεγαλύτερα εγκλήματα που διαπράττονται από τα Κράτη: όπως τους πολέμους· τη σύλληψη των νέων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες· την καταστολή των υπερασπιστών των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Και να προχωρήσει το διάθημα ώστε να συμπεριληφθεί σε ένα καινούριο ορισμό του εγκλήματος: ο ιμπεριαλισμός· ο καπιταλισμός· ο ρατσισμός· ο σεξισμός.

Ο τόπος από τον οποίο ο λόγος αυτός διατυπώνεται, ας σημειωθεί: είναι η εγκληματολογία⁴⁰.

4.0.1. Είναι εμφανές ότι αν οι ποινικές διατάξεις ευρίσκονται μέσα στις νομοθεσίες χωρών όλο και πιο πολυάριθμων όσον αφορά τον ρατσισμό, και ότι από το 1979 υπάρχει στο επίπεδο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μία διεθνής Σύμβαση που αφορά τα πλήγματα διάκρισης κατά των Γυναικών, και τα Κράτη που την επικυρώνουν θα συμπεριλάβουν στο εσωτερικό Δίκαιο διατάξεις εφοδιασμένες με ποινικές κυρώσεις, δημιουργώντας έτσι αξίες που αντιστοιχούν σε τάδε επίπεδο πολιτισμού, προστατευμένες από ποινικούς κανόνες, όσον αφορά τα άλλα αιτήματα της Ριζοσπαστικής Εγκληματολογίας παροτρύνουν στο να σκεφθεί κανείς μια εργαλειοποίηση του ποινικού ζητήματος για επιδιώξεις κοινωνικής αλλαγής πιο δραστηκής, πολιτικά.

Ξέρουμε ότι η αποποινικοποίηση συμπεριφορών που εξελίχθηκαν, (για τις μέσες τάξεις από τις οποίες προέρχονται οι κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες που αποτελούν «τον Νομοθέτη»), σε παραβάσεις ηθικών κανόνων «συζητήσιμων» και μικρότερης σοβαρότητας, ελευθερώνει χρόνο για το Δικαστικό σώμα και τις άλλες δυνάμεις της τάξης που θα αφιερώνονται σε πράγματα που θεωρούνται πιο σοβαρά (περισσότερο από την συμφυϊκή τους σοβαρότητα παρά από τον όγκο τους) για το κοινωνικό σώμα, και θα πραγματοποιούν οικονομίες για το δημόσιο ταμείο⁴¹. Ξέρουμε επίσης ότι υπάρχει η αποποινικοποίηση η νομοθετική, δύσκολη, πολύπλοκη και περίπλοκη και πολύ συχνά πολιτικοποιημένα από διαθήματα πολιτικάντικα περιστασιακά (Βλ. την αποποινικοποίηση της άμβλωσης στη Γαλλία το 1975), και ότι η πιο τρέχουσα αποποινικοποίηση είναι η *de facto* λόγω μη δίωξης βάσει της εκτίμησης της επικαιρότητας από τις εισαγγελίες.

Από τριάντα χρόνια τώρα οι συζητήσεις σχετικά με τα εγκλήματα δίχως θύματα απασχόλησαν τους τρεις κλάδους που παρουσιάζονται εδώ.

Το 1965 ο Edwin M. SHUR εξέφρασε ένα είδος συνέναισης σε σχέση μ' αυτό το θέμα στο βιβλίο «Crimes Without Victims»⁴² (Εγκλήματα δίχως θύματα) για Προβλήματα σαν την άμβλωση, την μέθη σε δημόσιο χώρο, την πορνεία, τη χρήση ναρκωτικών. (Παρ' ότι η ποσοτική εξέλιξη, από τότε, των καταναλωτών ναρκωτικών, με την ενεργοποίηση φαύλου κύκλου που αυτή η συνήθεια συνεπάγεται, καθόρισε μια ιδιαίτερη θέση γι' αυτό το πολύπλοκο φαινόμενο που επιβάλλει ιδιαίτερη διαχείριση, αυτών των συμπεριφορών, που αν κάτω από περιορισμένη και στενή αντιμετώπιση παρουσιάζονται σαν να μην έχουν άλλα θύματα παρά τους κατα-

ναλωτές, έχουν «εν τουτοις» επιπτώσεις θυματοποίησης κάθε λογής, τόσο στο επίπεδο των βίαιων επιθέσεων κατά των τρίτων και των κλοπών κάθε είδους για την αγορά ναρκωτικών).

Οι διενέργειες αποφυγής του Ποινικού συστήματος που διατυπώνονται με το γενικό όρο «αντιπερισπασμού», δεν είναι ξένες σε σχέση με την αριθμητική πίεση παραβατών, στην οποία υποβάλλεται το ποινικό μηχανοστάσιο. – Η λογικότητα των θεωριών του ετικετταρισματος και του στιγματισμού χρησιμοποιήθηκε πλατειά σαν επιστημονικό άλλοθι. Μία καινούργια στρατηγική συναντήσεων σε δημόσιο-υπηρεσιακό πλαίσιο, οιονεί-απροσχημάτιστες, ενεφανίσθη στις Ηνωμένες Πολιτείες (βλ. έκδ. National Advisory Commission on Criminal Justice Standards and Goals – 1975)⁴³ γύρω στα 1970 με βάση Προγράμματα που προέβλεπαν προσωπικό και πιστώσεις για τη διαχείριση πριν από δίκη. Και εκτός ποινικών συνηθισμένων δικών, έσω-οικογενειακών διενέξεων, διενέξεων γειτονιάς, παραβάσεων σχετικών με μέθη σε δημόσιο χώρο, παραβάσεων διεπραχθέντων από εφήβους, που διαχειρίζονταν πρωτίτερα στο Ποινικό.

Είναι βέβαιο ότι τίποτε δεν πρέπει να παραμεληθεί που μπορεί να βοηθήσει τη δημόσια γαλήνη, με το λιγότερο κόστος πρόσθετης ανθρώπινης αλλοτροίωσης, σε πομπώδη δικαστικό χώρο, και με ανταλλαγή διατυπώσεων που, το συχνότερο, ο ενδιαφερόμενος δεν διαθέτει τις πολιτιστικές γνώσεις για να αποκωδικοποιήσει παρά με τις τελικές λέξεις της δικαστικής απόφασης (και ακόμα δύσκολα, όταν η διατύπωση είναι: «αυτή είναι μία έννομη προειδοποίηση»), ή και μόνο με τις χειροπέδες που του βάζουν στο τέλος της δικαστικής διαδικασίας.

Αλλά θα ήταν ασύνετο να συγκρατήσει κανείς τα παραπάνω σαν να ήταν επαρκή.

4.0.2. Κάτω από ένα άλλο πρίσμα αυτή η στρατηγική συμβάλλει στην επανεξέταση των σχέσεων ανάμεσα στο Ποινικό Δίκαιο και την κοινωνία, και από αυτή την άποψη δεν είναι χαμένος κόπος.

Αλλά αν αυτή η στρατηγική ανάγεται στη δημιουργία μερικών λόγων υπο-παστόρων για την δημόσια γαλήνη, χρησιμοποιώντας την «μαρίδα» του εγκλήματος για να καταστήσει πιστευτή την ιδέα ότι μία τέχνη κοινωνικής αναισθησίας εγεννήθηκε, η έξοδος από την κατάσταση αναισθησίας κινδυνεύει να γίνει με πικρές απογοητεύσεις.

Γιατί το «λούμπεν» (lumpen) της εγκληματικότητας αυξάνεται

με ταχύτητα στις μεγάλες μητροπόλεις. – Η επαιτεία, η αλητεία, η προσαρμογή στην ανεκτικότητα της υποτροπής, **δεν είναι, δεν μπορούν να είναι λύσεις διαρκείας.**

Οι ανωτέρω εμπειρίες είναι καλά πειράματα για μια καλύτερη παιδαγωγική της Δικαιοσύνης. Ένας εξανθρωπισμός των «τρόπων του πράττειν», ώστε τα ανθρώπινα όντα που είναι εμπλεγμένα στις εγκληματικές καταστάσεις, να μαθαίνουν από την πλευρά του εγκληματία, κι από την πλευρά του θύματος, τα προβλήματα του ενός και άδικη θυματοποίηση του άλλου.

Αλλά το να φυλάξει κανείς αυτά στο στενό τεχνικό-νομικό χώρο της ποινικής δικαιοσύνης και της περιφέρειάς της **δεν μπορεί να αποτελεί λύση διαρκείας.**

Η αντιπαράσταση των θέσεων που είναι παρούσες στη διαχρονική αντιμετώπιση της διαμόρφωσης του Σώματος της Γνώσης στην Εγκληματολογία, όπως επεξεργάστηκε ίσαμε τώρα εδώ⁴⁴ στο θέμα του εγκληματικού ζητήματος, **αναγκάζει να προχωρήσει κανείς σε στοχασμούς επιπέδου οργάνωσης που να μπορούν να συναντήσουν μία Κοινωνιολογία του Δικαίου της Ιδέας της Δικαιοσύνης· μία ιδέα της Δικαιοσύνης της εποχής μας με το νόημα της διατύπωσης του P. VAN der VORST⁴⁵.**

4.0.3. Τα μαθήματα του Κοινωνικού Καταμερισμού Εργασίας, του Ανομικού Καταμερισμού Εργασίας, του Βεβιασμένου Καταμερισμού Εργασίας (βλ. E. DURKHEIM)· της αντίφασης ανάμεσα σε Πολιτιστική Δομή και Κοινωνική Δομή και η ανομία και εκτροπή που ακολουθούν (R.K. MERTON), οι ανακυκλώσεις δύσκολα αποφευκτές μέσα στην εγκληματικότητα, την βιαιότητα, την «κοινωνική αποστράτευση» (OHLIN ΚΑΙ CLOWARD), είναι μαθήματα που αποτελούν **μία οικονομία αναπόφευκτη στην Εγκληματολογία.**

Αν τα «Προγράμματα» αποφυγής του Ποινικού περιλαμβάνοντο σ' ένα «**πρόγραμμα δια-θεσμικό**» που επιπλέον ΒΟΗΘΟΥΣΕ ΣΟΒΑΡΑ τον εγκληματία να βρει τη θέση του μέσα στο πλαίσιο του Κοινωνικού Καταμερισμού Εργασίας – με μία ιδιότητα και ένα ρόλο – που του παρείχαν σεβασμό του εαυτού του σαν Πολίτη, **ΜΑΛΙΣΤΑ! Παρ' ότι μένει ακόμα να διαχειριστούν προβλήματα επικοινωνίας σχετικά με το τι είναι ποινικά τιμωρητέο.**

Τα πάντα οδηγούν στην ιδέα ότι είναι απαραίτητο να παγιωθεί η συνήθεια να σκέπτεται κανείς με τους ακόλουθους όρους: **το έγκλημα και η αντίδραση στο Έγκλημα είναι ζήτημα Κοινωνικής Δομής.** Αυτό συνεπάγεται μία διαχείριση που να επιφορτίζεται

του φαινομένου συνολικά. **Και όχι μερικά, κατά τεχνικό-νομικό τρόπο στο στενό χώρο της Ποινικής Δικαιοσύνης, μονάχα.**

Αλλά αυτή η συνήθεια που επιβάλλεται να παρθεί και που σημαίνει να σκέπτεται κανείς πιο συνολικά το πρόβλημα και ιδιαίτερα με όρους στόχου «ιδιότητας και ρόλου», (*civiquement*) «πολιτειακά» παραδεκτούς για τον χθεσινό εγκληματία, μέσα στον Κοινωνικό καταμερισμό Εργασίας, δε θα έπρεπε να ήταν τόσο δύσκολο πράγμα από την στιγμή που υπάρχει (υπονοείται...) μία αυθεντική γενναιοδωρία και ένας πραγματισμός για τα κοινωνικά θέματα, εγγεγραμμένα στο διάβημα εξέτασης του «εγκληματικού ζητήματος». – Το διφορούμενο που θα αποτελούσε βραχυκύκλωμα θα ήταν να έχει κανείς ένα λόγο αναισθητικό και ταυτόχρονα να διαχειρίζεται αυτό το ζήτημα με εγωκεντρική φροντίδα να κρατηθεί τεχνικο-νομικά μέσα «στα στενά» του Ποινικού για ελατήρια «εξουσίας». – Η ποινική εξουσία κατά το πρότυπο της «ιατρικής εξουσίας». – Ήδη η διατήρηση του Ποινικού μητρώου είναι ένα μέσο που μπορεί να επιτρέψει στην ποινική εξουσία να διατυπώσει τον εξής συλλογισμό: «στο μέτρο που καινούριοι θεσμοί επιτρέπουν με βάση την εξέταση της πολύπλοκης κοινωνικής κατάστασης μέσα στην οποία βρίσκεται ένας άνθρωπος που παραβίασε τον ποινικό νόμο (στην εξέταση της σχέσης ανάμεσα στην ενοχή και την ποινή, λαμβάνοντας υπ' όψιν ελατήρια, κίνητρα, περιστατικά που έζησε και την προσωπικότητα του εγκληματία GAROFALO, FERRI, DEBUYST, ANCEL, PINATEL), να επισημανθεί ότι «μνεία της απόφασης μέσω της οποίας ένας καταδικασμένος αποδεσμεύεται ολοκληρωτικά ή εν μέρει από μία απαγόρευση, έκπτωση δικαιώματος, ή επαγγελματική ανικανότητα, γίνεται στο περιθώριο της δικαστικής απόφασης, ή της απόφασης εφετείου και στο Ποινικό μητρώο»⁴⁶, αναφαίνεται μία καινούρια διαχείριση και του Ποινικού Μητρώου και της υποτροπής.

Αλλά όπως η «δια-θεσμική διαχείριση του εγκληματικού Ζητήματος» δεν αποβλέπει να εκκενώσει την νομιμότητα από την έννοιά της, η ποινική εξουσία να συνεχίσει να κρατάει τους λογαριασμούς σε σχέση μ' αυτή τη νομιμότητα μέσα σε μια λογική που επισημαίνει προσοχή σε σχέση: α) με παράλειψη σεβασμού της αξίας που θεωρείται σαν απαραίτητη στην περιουσία της κοινωνίας, τάδε πολιτιστικού επιπέδου, και γι' αυτό το λόγο προστατευόμενη από ένα ποινικό κανόνα:

β) νέο θύμα ποινικής παράβασης από τον ίδιο πολίτη

γ) αναγκαστική επανεξέταση μέτρων κοινωνικής αποκατάστα-

σης, που πάρθηκαν επ' ευκαιρία προηγούμενης παράβασης του ποινικού νόμου και «κοινωνική και ψυχο-ιατρική εξέταση» του υποτρόπου.

Η κοινωνική ρύθμιση γίνεται καλύτερα και με χρονική διάρκεια όταν η διαχείρισή της κοινωνικής αποκατάστασης δεν γίνεται μόνο στα «στενά του ποινικού», μέσω της μόνης κυρωτικής «ανταπόδοσης», ή όταν τα μαθήματα της «συμβολικής διαντίδρασης», αντί να διαχειρίζονται στα ίδια «στενά», ρητορικά κατά τρόπο επωδικό, σαν συστηματική μεμψιμοιρία «γραφειοκρατικού παιγνιδιού», αλλά να είναι συγχωνευμένα μέσα στη γνώση της κοινωνικής λειτουργίας και διαχειρίζονται σε πλαίσιο και σε επίπεδο «Κοινωνικού Καταμερισμού εργασίας δια-θεσμικού», ελαττώνοντας πραγματικά την δημογραφική σοβαρότητα των «περιπλανομένων και των αλητών»⁴⁷, που διαπράττουν αξιόποινες πράξεις· παρά ακόμα από μία απλουστευτική εναλλαγή, ή στάση στρουθοκαμήλου του εκπληρωμένου τιμωρητικού καθήκοντος, δίχως ανησυχίες σοβαρές για την **πραγματική** κοινωνική επανένταξη των δικαζόμενων· – ή ακόμα στάση σιωπηρής συνενοχής με τον αυξανόμενο αριθμό των μικρών εγκληματιών – σ' ένα είδος υποστηρίγματος της κριτικής – όλως διανοουμενίστικης – αργοπορημένου του 1968, που αποτελείται στη λειτουργία της Ποινικής Δικαιοσύνης, δίχως σοβαρή μέριμνα της ανθρώπινης μοίρας αυτών των αντικειμενικών συμμάχων της, σ' αυτό το πολεμικό της διάβημα.

4.0.4. Και αν εδώ υποστηρίζεται η σκέψη ότι πρέπει να παρθεί η συνήθεια να διαχειρίζεται πιο συνολικά το πρόβλημα και ιδίως με όρους στόχου «ιδιότητας και ρόλου» πολιτειακά δεκτούς για τον χθεσινό εγκληματία στο «Κοινωνικό καταμερισμό εργασίας» είναι γιατί μου έκανε εντύπωση το παρακάτω απόσπασμα από ένα βιβλίο της M. L. RASSAT⁴⁸.

«Η ιδέα βαθιά ριζωμένη από πάντα, αλλά ιδιαίτερα σε περιόδους ανεργίας, είναι ότι δεν πρέπει κανείς να ριψοκινδεύσει να στερήσει τους τίμιους ανθρώπους, από την εργασία για να δώσει μια δραστηριότητα στους εγκληματίες. Δεν μπορεί κανείς παρά να εξανίσταται για το ότι ένα τόσο ιδόρρυθμο επιχείρημα γίνεται τόσο γενικά αποδεκτό. – Η ευχή η πιο φιλόδοξη την οποία μπορεί να εκφράσει κανείς σε σχέση με την εγκληματικότητα, είναι: να μην υπάρχει εγκληματικότητα. – Αν οι εγκληματίες δεν θα ήταν εγκληματίες, θα ήταν όπως τους άλλους πολίτες και θα κατείχαν

συνεπώς μια θέση στον α ή β τομέα της αγοράς της εργασίας. Δεν μπορεί κανείς να εύχεται να μην υπάρχει εγκληματικότητα και ταυτόχρονα να αρνείται να μεταχειρίζεται τους εγκληματίες όπως όλο τον κόσμο⁴⁹. Αλλά όσο λαθεμένη κι αν είναι αυτή η ιδέα, έχει μακροζωία. Έπαιξε πάντα το ρόλο φρένου εντελώς αποτελεσματικού σε σχέση με μια ορθολογική οργάνωση της εργασίας στη φυλακή».

4.0.5. – Αν το θέμα της συνάφειας ανάμεσα στην ενοχή και την Ποινή προχωρεί· ακόμα κι αν η διαχείριση γίνεται στα «στενά» της ποινικής δικαιοσύνης», – αν οι συζητήσεις όσον αφορά τα πεδία και μεταβιβάσεις των παρανομιών, παρουσιάζονται με αρκετή διαφάνεια, με τα αιτήματα των μεν σε σχέση με τάδε αποεγκληματοποιήσεις, ή τάδε αποποινικοποιήσεις και τα αιτήματα των άλλων για αναδιοργανώσεις ιεραρχιών στον έννομο ορισμό του εγκλήματος και τάδε νέες εγκληματικοποιήσεις. Εκείνα τα θέματα που παρουσιάζουν ακόμα δυσκολίες είναι τα εξής:

– το ζήτημα της διαχείρισης των ποινών και της εκτέλεσης τους που αφορά την κοινωνική επανακατάσταση των εγκληματιών,

και το ζήτημα της διαχείρισης των προβλημάτων όσον αφορά την ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ σχετικά με την αποτροπή και το συμβολικό υποστήριγμα (αυτού που όπως θα έλεγε ο J. MESSINE κάνει να συμπίπτουν την ιδεολογία της παράβασης του ποινικού νόμου και την ιδεολογία της ποινής («αν αμφιβάλλει κανείς για το βάσιμο μιας ενοχοποίησης, θα αμφιβάλλει για το ρόλο της κύρωσης»⁵⁰, και εκείνου που αποτελεί εύκολη προέκταση, *vice versa*: αυτό που κυρώνεται ελαφρά καινή σε σχέση με το οποίο οι κυρώσεις δεν εκτελούνται, κάνει αμφίβολη την αξία που είναι ποινικά προστατευμένη). Αυτό το κεφάλαιο, ευρίσκεται σε μία κατάσταση που συναντά τα αποτελέσματα του γραφειοκρατικού παιγνιδιού, το οποίο ανέφερα αρχίζοντας αυτή μου τη μελέτη: Κάβουν «σαν» τα πράγματα να συνέβαιναν έτσι από καταβολής κόσμου.

Και εν τω μεταξύ η αλητεία, η επαιτεία και η υποτροπή γίνονται κοινοτυπίες, συνηθισμένα, τετριμμένα πράγματα. Παίρνεται η συνήθεια «να ζει κανείς μ' αυτές...».

– Από καιρό προτάθηκαν ιδέες επί της «Τομής» (*Cesure*)⁵¹ και οι αντιστάσεις για να συμπεριληφθεί στο πλαίσιο του Ηπειρωτικού Ποινικού Δικονομικού Δικαίου παρακάμπτουν την δυσκολία

με τρόπους που δεν εξασφαλίζουν πάντα στην δικονομία όλες τις δυνατότητες που την κάνουν να είναι η εγγύηση μιας καλής δικαιοσύνης⁵².

Δυσκολία παρουσιάζεται στο να γίνει δεκτή «η υποχρέωση εργασίας» σαν συμβολικό στήριγμα· δυσκολία που επικοινωνεί αρκετά την ιδέα της ανταμοιβής που θέλουν να διαφυλάξουν στην ποινή (να ανταμείψουν με κακό, το κακό που έκαναν· να πληρωθεί με οδύνη το κακό που με το έγκλημα έγινε σε κάποιον), σαν να μην είναι αρκετά αποτρεπτικό.

Αλλά ταυτόχρονα διαπιστώνεται μια προώθηση της ιδέας που φάνηκε με την δημιουργία των «τμημάτων ανώτερης ασφάλειας» σε φυλακές στην Γαλλία, που είχε για σκοπό να καταλήξουν σε κριτήρια σχηματισμού κατηγοριών και επιλογής και που θα απομόνωναν από το πλήθος των καταδικασμένων τους πιο επικίνδυνους⁵³.

«Επανερχόμενοι σε μία διαφοροποίηση των σοφρωνιστικών καταστημάτων, θα είναι δυνατόν, λέγεται, να επανέλθει κανείς σε μια διαφοροποίηση των καθεστώτων κράτησης, επιτρέποντας να αποφασίζονται βραχυχρόνιες ποινές φυλάκισης όταν είναι αναγκαίες, κατά τον ίδιο τρόπο όπως και σε ότι αφορά τις μέτριες και βαρειές ποινές, ξεχωρίζοντας κάθε φορά τους «ονειροπαρμένους» και τους «αρπακτικούς θηρευτές». – «Η βραχυχρόνια ποινή φυλάκισης ξαναβρίσκει τους οπαδούς της μεταξύ των δικαστικών που την προτιμούν από τα αόριστα μέτρα υποκατάστασης που είναι «τα έργα κοινού συμφέροντος» και που δεν έχουν καμιά αρετή. Την θεωρούν, τώρα, σαν προσαρμοσμένη για να προκαλέσει μία συνειδητοποίηση απότομη, της σοβαρότητας μιας προσωπικής εξέλιξης»⁵⁴.

Είναι φανερό ότι ο A. LEDOUX δεν σκέπτεται κατά τον ίδιο τρόπο με την M. L. RASSAT που ανεφέρθη παραπάνω σχετικά με την επαγγελματική διαμόρφωση στις φυλακές, όταν λέει τα εξής: «Η φυλακή δεν είναι παρά στέρηση ελευθερίας και τίποτε άλλο». Με το να θέλουν να μαϊμουδίσουν την εξωτερική ζωή σ' ένα τόσο ειδικό σύμπαν, έφτασαν στο αποτέλεσμα να δημιουργήσουν παροξυσμό της διαφοράς και να προκαλέσουν το μίσος της φυλακής καθώς και της Κοινωνίας»⁵⁵.

Αλλά ο A. LEDOUX προσθέτει: «έκαναν επίσης τους κρατούμενους να πιστέψουν ότι χάρις στην «μεταχείριση», θα τους προσέφεραν και την αποκατάσταση όπως τους προσφέρουν μια

κινηματογραφική ταινία ή ένα θέαμα. Τους έκρυψαν ότι η κοινωνική αποκατάσταση είναι προσωπικό διάθημα, εθελοντικό, δύσκολο που δεν προσφέρεται ποτέ, αλλά που προτίστως είναι μια ηθική αναζήτηση»⁵⁶.

4.0.6. Είδαμε παραπάνω ότι είτε «φιλελεύθερη» είτε «σοσιαλιστική» η διαχείριση των πραγμάτων της κοινωνίας δεν πρόκειται να επιτύχει σ' ένα λογικό μέτρο, κατά την ταπεινή μας γνώμη, **παρά μέσω μιας διαχείρισης δια-θεσμικής της λειτουργίας της Κοινωνίας όπως αυτή παρουσιάζεται στο σχεδιάγραμμα των MILLS και GERTH**⁵⁷.

Η σχέση μ' αυτή, του εγκληματία, απαιτεί στην πραγματικότητα, προσπάθεια, θέληση, επιμονή. **Αλλά απαιτεί επίσης και από μέρους του Κράτους:** τοποθέτηση ενός οργανωτικού μηχανισμού του οποίου μία προχωρημένη μορφή θα ήταν **δίκτυο Κέντρων «Κοινωνικής και ψυχο-ιατρικής εξέτασης» των εγκληματιών**⁵⁸, όπου θα εξετάζοντο ικανότητες και που θα προσανατόλιζαν προς κέντρα επαγγελματικής διαμόρφωσης και «Εθνικές Υπηρεσίες Παροχής Εργασίας», τους εγκληματίες που αλλοιώτικα θα προχωρούσαν σε υποτροπή και θα έκαναν νέα θύματα.

Ο J. B. SABATIER στο Συμπόσιο επί των «εναλλακτικών Ποινών σε σχέση με τη φυλακή»⁵⁹, έλεγε ότι στο Κέντρο Ημι-Ελευθερίας της CORBEILLES, όπου διεξάγεται το τελευταίο στάδιο εκτέλεσης ποινής φυλάκισης, καθορίζοντας αναγκαστικές προθεσμίες, αλλά λογικές, στους ενδιαφερόμενους, πετύχαινε ποσοστά πολύ ικανοποιητικά επαγγελματικής αποκατάστασης.

Είτε το σύστημα που χρησιμοποιείται είναι το του μοντέλου της σωματικής τιμωρίας αμέσως, ή το του μοντέλου της απειλής ανάκλησης αγάπης ευθύς αμέσως διαπιστωθή η παράβαση, είτε η διαχείριση γίνεται σε πλαίσιο πολιτικό «φιλελεύθερο» ή «σοσιαλιστικό», όσα μαθήματα παρουσιάζει η διαχρονική εξέταση της Κοινωνιολογίας της Εγκληματικότητας και της Εγκληματολογίας, απέναντι σε μια Κοινωνιολογία του Δικαίου που έχει για αντικείμενο την **ΙΔΕΑ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ**, μια ιδέα Δικαιοσύνης της εποχής μας⁶⁰, αποκαλύπτουν ότι η προσέγγιση του εγκληματικού ζητήματος δεν μπορεί να κλειστεί στο πακετάρισμα του ποινικού· αλλά ότι πρέπει να γίνει σε πλαίσιο Δικαίου που είναι ανοικτό στην Κοινωνία, και σε πλαίσιο εξέτασης και οργάνωσης σε επίπεδο δια-θεσμικού καταμερισμού εργασίας, γιατί η λειτουργία της Κοινωνίας γίνεται σ' αυτό το επίπεδο· **η επίκληση των αναλύσεων**

του CΙ. JEFFERY και των MILLS και GERTH, η διαχρονική εξέταση των μαθημάτων του Κλάδου φωτίζουν εύγλωττα την κατάσταση. Η προοπτική του στόχου που αποβλέπει στην προώθηση του εγκληματία προς μια εργασία σταθερή μέσα στον Κοινωνικό Καταμερισμό Εργασίας μέσω μιας ιδιότητας και ενός ρόλου κοινωνικά αποδεκτών, παραμένει απaráκαμπτη (Βλ. μαθήματα των CLOWARD και OHLIN supra 3.0.2.).

Όσο ταχύτερα θα συνειδητοποιηθεί αυτό, που θα συμβάλει στην ελάττωση υποτροπής και αριθμού θυμάτων, τόσο καλύτερα θα είναι για μία κοινωνία που μεριμνά **πραγματικά** για τους ανθρώπους, συγκεντρώνοντας τις συνθήκες που τους βοηθούν να συναντήσουν ένα κοινωνικό τρόπο δράσης που τους εξασφαλίζει μία εικόνα του εαυτού τους (W. RECKLESS) πολιτειακά αξιοπρεπή.

Αλλοιώς το γραφειοκρατικό παιχνίδι θα συνεχίσει, και το εγκληματικό ζήτημα, θα ξανατεθεί όπως στις παραμονές της επανάστασης του 1789.

Caveant Consules.

5.0.1. Αλλά ξανά και ξανά, θα μας υπενθυμίζεται ότι το πρόβλημα είναι ότι τοποθετώντας το εγκληματικό ζήτημα σ' ένα επίπεδο λογικής, όπως προτείνεται από το σχήμα των MILLS και GERTH, δεν πρέπει να διαφεύγει από κανένα: **η τοπογραφία των διαφόρων βαθμών συνειδητοποίησης, σχετικά με διαφορετικούς τύπους διαχείρισης, και των θεωρητικών ιδεολογιών που αντιστοιχούν, όσον αφορά την μεταχείριση του εγκλήματος και των εγκληματιών, στο πλαίσιο της Ιστορίας των Εγκληματικών και εγκληματολογικών Επιστημών.** Είναι γεγονός ότι καθείς διαχειρίζεται τάδε υπόθεση σύμφωνα με το βαθμό συνειδητοποίησης που έχει των παραμέτρων του πράγματος. Και αυτό εύλογα θα μας υπενθυμίζεται από τη στιγμή που μία κοινωνιολογία των όσων απορρέουν από μια τέτοια αντιμετώπιση, επισημαίνει ότι άνθρωποι που κατέχουν θέσεις εξουσίας στην διαχείριση του Σώματος της Γνώσης μέσα στον Κλάδο και μέσα στο πιο ευρύ πλαίσιο της Κοινωνικής λειτουργίας, όσον αφορά τα θέματα που αφορούν το **εγκληματικό ζήτημα** έχουν διαφορετικούς βαθμούς συνειδητοποίησης του πράγματος, και αυτή η πραγματικότητα είναι ευνόητο ότι δεν είναι δίχως συνέπειες⁹¹ σοβαρές(!).

5.0.1.β. Μια γνώμη που επακολουθεί πρόσφατες εμπειρικές έρευνες στις ανατολικές ευρωπαϊκές χώρες, και που δεν μας «εκπα-

τρίζει», είναι ότι η «πραγματική» λειτουργία του Ποινικού Συστήματος κρίνεται μέσα από τη «πραγματική» εκτέλεση της ποινής.

Αυτή η εκτίμηση είναι ιδιαίτερα συνδεδεμένη με τη στάση των ανθρώπων σε σχέση με την πρακτική λειτουργία του ποινικού. Μια μεγάλη μερίδα των πολιτών – γενικά – αλλά και των νομικών – συνδέουν την ανάπτυξη του ρόλου του ποινικού συστήματος με την ενίσχυση της καταστολής⁶². Και «τανάπαλιν» θα μπορούσε να πει κανείς: γι' αυτούς που δεν σκέπτονται στον «πανοπτισμό» του Κοινωνικού ελέγχου, στην προκειμένη περίπτωση, σχετικά με τον καταμερισμό αποστολής του ποινικού, ανάμεσα σ' αυτό, το διοικητικό, το αστικό, το φορολογικό.

5.0.1.γ. Αλλά αν δεν ορμάται κανείς από την έμμονη φροντίδα του να τιμωρεί ή να μην τιμωρεί, αλλά από αυτή που επιδιώκει να συναντήσει ένα δρόμο που οδηγεί στο σεβασμό του Κοινωνικού Συμβολαίου: (για να ειπωθούν τα πράγματα με απλότητα) εγκατάλειψη μέσα στα χέρια της δικαιοσύνης ενός μέρους της ελευθερίας του σε σχέση με ότι του περνάει από το νου, σε αντάλλαγμα προστασίας σε σχέση μ' αυτόν που δεν εγκαταλείπει την ελευθερία να κάνει κάτι, όποτε του περνάει από το νου, έστω κι αν αυτό θλάπτει κάποιον άλλον: ενώ τίθεται το θέμα να επινοηθεί κανείς «μέσα σε τι συνθήκες «αφ' ης στιγμής», συγκεντρωμένες», ο μεγαλύτερος αριθμός ανθρώπων θα σεβαστεί το Κοινωνικό Συμβόλαιο, ώστε να απορρέει ο μικρότερος «κατά το δυνατόν» αριθμός θυμάτων από έγκλημα. Αυτός είναι ο σκοπός.

5.0.2. Είναι αλήθεια ότι η δυσκολία έγκειται στο να βρει κανείς μια διατύπωση (μία φόρμουλα) που να εξυπηρετεί ένα πολύπλοκο και συμμιγές ζήτημα, γεννημένο μέσα σε μία δεδομένη συγκυρία της Κοινωνικής Δομής και της Πολιτιστικής Δομής (R. K. MERTON) στον κόμμο σύγκρουσης αξιών και σύγκρουσης συμφερόντων (W. WEBER), και η μικρότερη (δυσκολία) δεν είναι αυτή που αφορά τη μορφή μέσω της οποίας πρέπει να επικοινωνηθεί σε κάποιον, χωρίς επιπρόσθετη θλάβη αποκοινωνικοποίησης, ότι η Κοινωνία που λειτουργεί με βάση αυτό το Κοινωνικό Συμβόλαιο, δεν μπορεί να ανεχθεί αυτή τη ρήξη συμβολαίου, χωρίς να αντιδράσει. Και ότι προείδε μέσα στον Κοινωνικό Καταμερισμό Εργασίας των θεσμών της, την Ποινική Δικαιοσύνη, που έχει αρμοδιότητα να διαχειρίζεται αυτού του είδους ρήξεις συμβολαίων, σχετικά με διαδικασίες που προβλέπουν οι Νόμοι. Και

ταυτόχρονα να εξασφαλίσουν ένα παιδαγωγικό και αποτρεπτικό ρόλο, απέναντι των τρίτων, που μέχρι «νεωτέρου» υποτίθεται ότι σέβονται το Κοινωνικό Συμβόλαιο και είναι εξασφαλισμένοι – ή καθησυχασμένοι – ότι όσον αφορά τις αξίες ποινικά προστατευμένες (τουλάχιστον σχετικά με το θέμα που μας απασχολεί) ο θεσμός που είναι επιφορτισμένος να επαγρυπνεί, επαγρυπνεί.

Ο M. ALLIOT, αρμόδιος ειδήμων νομικής εθνολογίας (παλαιά μαθητής⁶³ του Κοινωνιολόγου του Δικαίου, Henri LEVY-BRUHL), φέρει σε φως την εξής διαλεκτική: «η εκτροπή επιτρέπει στην ομάδα να αναγνωριστεί μέσα στους κανόνες της (στις νόρμες της), διακρινόμενη από τον έκτροπο, του οποίου το παράδειγμα είναι χρήσιμο για την εκπαίδευση των νέων και για την συνείδηση όλων. – Έτσι και η ποινή· η ποινή που του επιβάλλεται και που πρέπει να είναι παραδειγματική (πρόκειται περισσότερο να ενισχυθεί η συνείδηση της ομάδας χαράζοντας μέσα στον καθένα τον κανόνα παρά να δημιουργηθεί ο φόβος της τιμωρίας).

Και περαιτέρω επικοινωνεί ότι ο στόχος είναι να διατηρηθεί, **ηθοπλαστικό όφελος**: «ζωντανό το παράδειγμα αυτού που δεν πρέπει να πράττεται ή να είναι»⁶⁴.

5.0.3. Σ' αυτό το σημείο θα μπορούσε να αναφερθεί το έργο του D. BLACK⁶⁵ σε σχέση δύο τουλάχιστον απόψεις: την «ποσοτικιστική» άποψη, και την «συμπεριφοριακή» άποψη – Η ποσοτικιστική άποψη σχετικά με το θέμα: «πόσο» Δίκαιο, κατά κάποιο τρόπο, έχει επενδυθεί. Πράγμα, που σχετικά με την «ανάγνωσή» μας, όσον αφορά τις σχέσεις Κοινωνιολογίας του Δικαίου και Εγκληματολογίας, μας οδηγεί να παρατηρήσουμε συγγένειες με την ποσοτικιστική άποψη του E. SUTHERLAND, σχετικά με σήματα κωδίκων αξιών Κοινωνικής ένταξης ή σήματα κωδίκων κοινωνικής «περιθωριοποίησης», «σε πλεόνασμα» προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση», η συμπεριφορά του ατόμου «σε κατάσταση», θρισκόμενη επηρεασμένη από την συνισταμένη «των δυνάμεων επί έργου».

Η άλλη άποψη είναι η της «συμπεριφοράς του Δικαίου» («The Behaviour of Law») που παρουσιάζει τουλάχιστον ένα διπλό ενδιαφέρον. Από τη μια, τέσσερα στυλ: το συνδιαλλακτικό· το ποινικό· το θεραπευτικό· το συμψιφιστικό (ή αντισταθμιστικό), που ο D. BLACK διακρίνει σαν τύπους μοντέλων μέσα στην κοινωνιολογία του Ποινικού Δικαίου, και που δεν φαίνεται να είναι ανάρμοστο

να παρουσιάζονται μέσα σε μια και την ίδια ποινική υπόθεση· αλλά και σαν τύπους προσέγγισης αντι-εγκληματικής πολιτικής· ή σαν δυνατότητες που, ξεχωριστά παρμένες, μπορούν να φανούν σαν να τους απονέμονται διαφορετικά «βάρη», σύμφωνα με τη σημασία της «πιο βαρείας μεταβλητής».

Το άλλο ενδιαφέρον της ιδέας της συμπεριφοράς του Δικαίου, είναι ότι συνεπάγεται ανωτερότητα της «πρακτικής» επί του Νόμου που την ιδρύει. Καθώς και του ότι οδηγεί το βλέμμα επί της «συμπεριφοράς» του Δικαίου. – Έτσι – *limitatis Causa* – θα συγκρατήσουμε κάτω από το πρίσμα μιας Κοινωνιολογίας του Δικαίου που κατευθύνεται στην Ιδέα της Δικαιοσύνης», το ενδιαφέρον αυτού του τύπου «βλέμματος» που σε μία Κοινωνιολογία του Δικαίου που δεν θα ήταν («value free») ανεξάρτητη από αξίες, δηλαδή χωρίς αναφορά σε αξίες, και σε μια ηθική της εποχής μας (VAN der VORST) ξεπερνάει τα όρια της νομολογικής εξέτασης επί της πραγματικής εφαρμογής του Δικαίου, και κάνει αιχμηρή την νοημοσύνη του κοινωνιολογικού προϊόντος.

Η διαστρεμμένη άποψη του πράγματος μπορεί αν είναι αυτή που ο G. KELLENΣ θέτει σαν έξεργο ενός γραπτού του, αναφέροντας τον Ε. ΙΟΝΕΣΚΟ («η φαλακρή τραγουδίστρια») «με το να χαϊδεύεις συνέχῃτᾶ έναν κύκλο διακινδυνεύεις να τον κάνεις φαύλο». – Κι αυτού βρίσκεται η διακινδύνευση κάθε υπέρβασης πολιτιστικού ποσοτικισμού, (*culturalisme quantitativiste*), και πίστης στο «εργαλείο» της εξαναγκαστικής κοινωνικής συνοχής μέσω του Ποινικού (GORECKI). – Στην Εγκληματολογία, η αντίφαση που υπογράμμισε ο R.K. MERTON, και σε συνέχεια οι CLOWARD και OHLIN, ανάμεσα σε πολιτιστική δομή και κοινωνική δομή, δείχνει πόσο ένα διάβημα πιο συνολικό που δεν παραμελεί την κοινωνική δομή είναι απαραίτητο, και μάλιστα κάτω από το φως γεγονότων εγκληματικότητας.

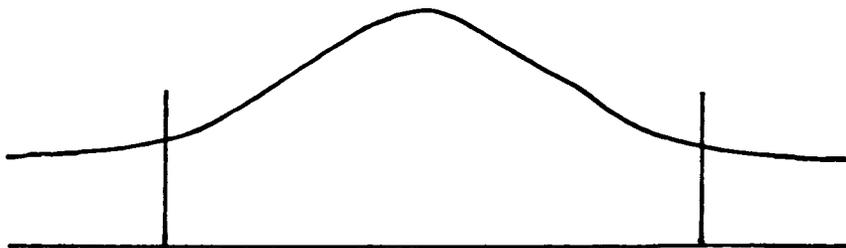
Και σ' αυτό το σημείο, δύο παρατηρήσεις που τοποθετούνται σε δύο διαφορετικά επίπεδα αναφαίνονται: α) στο επίπεδο της αντίφασης ανάμεσα στην πολιτιστική δομή και την κοινωνική δομή, αντίφαση παράγουσα κρίση της επιρροής της νόρμας (του κανόνα) επί των συμπεριφορών και «Ανομία» (MERTON)· και τα διάφορα μοντέλα που πρότεινε ο D. BLACK, παροτρύνουν για μία πολύμορφη διαχείριση και πάντα μέσα στο Δίκαιο (για να γίνονται οι λογαριασμοί σε σχέση με τα δικαιώματα του ανθρώπου) συμπεριλαμβανομένης της πρότασής μας «κοινωνικής εξέ-

τασης» (και ψυχο-ιατρικής, αν χρειάζεται) **αναγκαστικής, για την προώθηση του χθεσινού εγκληματία προς την απόκτηση μιας «ιδιότητας» και ενός «ρόλου μέσα στον Κοινωνικό Καταμερισμό Εργασίας»***.

* Για να ειπωθούν τα πράγματα όσο το δυνατόν πιο απλά και πιο ξάστερα: δεν φθάνει να του κάνει κανείς το μάθημα έστω και μέσω του Ποινικού, πρέπει ακόμα να του δωθεί και δουλειά. Η πιο *συνεπής* αναγνώριση της υποκειμενικότητας του ανθρώπου, είναι αυτή που συνεπάγεται προσέγγιση που φέρνει σε φως τις δημιουργικές του ικανότητες που μπορούν να εύρουν μία έκφραση σε μία ιδιότητα και σε ένα ρόλο μέσα στον καταμερισμό της Κοινωνικής Εργασίας, και ένα μισθό μαζί που να του εξασφαλίζει σ' αυτό το πλαίσιο τον σεβασμό του εαυτού του· όπως και να 'ναι, τουλάχιστον όταν πρόκειται για κοινωνική αποκατάσταση του εγκληματία.

Όσον αφορά αυτούς που ήδη έχουν μια εργασία, το «σύστημα» που προτείνεται σ' αυτήν εδώ τη μελέτη (βλ. 5.0.8. – 6.0.4) θα εξετάζει από κοντά τις καταστάσεις – συμπεριλαμβανομένων, εξ άλλου, και αυτών που εργαλειοποιούν τη δουλειά τους για να διαπράττουν αξιόποινες πράξεις (βλ. D. KALOGEROPOULOS: «L' approche criminologique des interdictions professionnelles» in Liber Amicorum Raymond SCREVENS: L' interdiction professionnelle en Droit Comparé, Ed. NEMESIS - Bruxelles 1986 – σελ. 60-80.

Η απεικόνιση σε σχήμα κώδωνα του GAUSS του εγκληματικού πληθυσμού φαίνεται να είναι η εξής:

Οργανωμένο
έγκλημα*

Εγκληματικοί πληθυσμοί που δεν παρουσιάζουν περισσότερα ψυχολογικά προβλήματα από τον υπόλοιπο γενικό πληθυσμό.

Προβλήματα ψυχολογικά στενά συνυφασμένα με την εγκληματική συμπεριφορά.

(●) Πράγμα που δεν αποκλείει σ' αυτό το περιβάλλον φονείς εκτελεστές· ακόμα και δημεγέρτες· να παρουσιάζουν ψυχολογικά προφίλ που

Και αφ' ετέρου, σ' ένα άλλο επίπεδο, το των θεωριών, κατά το ότι αναφαιίνεται η ενδιαφέρουσα παραλλαγή που τοποθετεί από τη μια, μία θέση δυναμικής συναίνεσης συμφερόντων (R. POUND) και, από την άλλη, τον ντουρκαϊμιακό φονξιοναλισμό της συνέναισης.

5.0.4. Αυτές οι γραμμές αποτελούν «λακωνικά» το μήνυμα: **Η Κεντρική μέριμνα σε σχέση με μία Ιδέα της Δικαιοσύνης της Εποχής μας** και στην οποία οδηγεί η αντιπαράσταση διαχρονικού χαρακτήρα ανάμεσα στην Κοινωνιολογία του Δικαίου, Κοινωνιολογία της Εγκληματικότητας και Εγκληματολογία είναι όπως ο εγκληματίας θρει μία θέση, δηλαδή μία ιδιότητα, ένα ρόλο, ένα μηνιαίο μισθό, μέσα στον Κοινωνικό Καταμερισμό Εργασίας. Αλλά έχοντας σπάσει το κοινωνικό συμβόλαιο πρέπει να μάθει να μην ξαναρχίσει ατιμωρητί, και θα **εξαναγκασθεί** να δεχθεί την βοήθεια ώστε να συγκεντρωθούν οι συνθήκες γι' αυτό το σκοπό, κι ακόμα για αποζημίωση ώστε να επανορθωθούν οι ζημιές που προκλήθηκαν σε βάρος του θύματος.

Ας υπενθυμηθεί, εδώ, σχετικά μ' αυτό μία φράση του TANNENBAUM⁶⁶ που υπογραμμίζει ένα σημείο της εμπειρίας του δράστη κατά την διαδικασία της μεταχείρισής του από τις κατασταλτικές αρχές: «που κάνει συνειδητό». Η μεταχείριση που κάνει συνειδητό. Και που ξαναβρίσκουμε στη διαχείριση του E. LEMERT όσον αφορά την «δευτερογενή εκτροπή» (και την υποτροπή). Η μεταχείριση «που κάνει συνειδητό» ότι είναι «μεταχειρισμένος» σαν εγκληματίας· σαν κάποιος που αποτελεί μέρος «αυτής, εκεί της κοινωνικής κατηγορίας». Τότε συμβαίνει η συνειδητοποίηση. Τι όμως ωφελεί «να την φωτογραφίσει» κανένας δίχως να κάνει κάτι περισσότερο;

να ενδιαφέρουν από κοντά την ψυχιατρική και την ψυχανάλυση (η μαφία· το λαθρεμπόριο παιδιών για τράπεζες οργάνων· η γενοκτονία του ναζισμού και γενικά· η κρατική εγκληματικότητα – προσφέρουν παραδείγματα ως προς αυτό), αλλά πρέπει πρωτίστως να τους έχει συλλάβει κανείς, και η διαχείριση του αγώνα κατά του εγκλήματος υπαγορεύει, σύμφωνα με τις περιπτώσεις, διακρίσεις και ιεραρχίες, στρατηγικών, απέναντι σε ένα φαινόμενο του οποίου η δημογραφική διάσταση δεν αποτελεί μια παραμελήσιμη μεταβλητή.

– Σ αυτή τη στιγμή δέχεται ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο «η προσωπική ευθύνη και η ελευθερία της βούλησης»⁶⁷, από τον όρο να του «δοθεί το χέρι βοήθειας» μέσω των «εξαναγκασμών γενικών και ειδικών» για μία υπευθυνοποίηση με προοπτική. Το μοντέλο αναφοράς είναι φανερό, πρόκειται για το σύστημα της «υπό δοκιμασίαν αναστολής της απότισης της ποινής», και των εξαναγκασμών, που συνοδεύουν την αναστολή, αλλά γι' αυτό χρειάζεται ένας αρμόζων οργανωτικός μηχανισμός που δεν μπορεί να διανοηθεί παρά αρχίζοντας από ένα επίπεδο προσέγγισης «διαθεσμικό», «υπό τον έλεγχο της Ποινικής Δικαιοσύνης». είμαστε σύμφωνοι· αλλοιώτικα πως συγκυριακά μπορεί να επιτευχθεί ένας επικοδομητικός συμβιβασμός... Αλλά όχι, από την άλλη μεριά, να λέγεται στη Δημαρχία «μη κρατήσετε να εργαστεί τον υπό δοκιμασίαν εγκληματία που έδωσε εγγυήσεις καλής συμπεριφοράς», με το πρόσχημα ότι η ευκαιρία του τάδε τρόπου εκτέλεσης της ποινής δεν πρέπει να μετατρέψει την Δικαιοσύνη σε «εθνική υπηρεσία χορήγησης εργασίας».

5.0.5. Έγκαιρα μπορεί να υπενθυμηθεί εδώ το πλαίσιο οικο-συστημάτων και του οργανωτικού μηχανισμού του Εθνικού Συμβουλίου πρόληψης της Εγκληματικότητας (CNPD) υπό τον τύπο «Συμβούλιο Νομού, Πρόληψης της Εγκληματικότητας» και «Συμβούλια Κοινότητας, Πρόληψης της Εγκληματικότητας» στη Γαλλία⁶⁸, στον οποίο κατέληξε η «στρατολόγηση» των Δημάρχων, και η σύγκλιση της Επιτροπής 36 Δημάρχων, με πρόεδρο τον Gilbert BONNEMAISON, δήμαρχο της Epinay sur Seine, και που αντιπρόεδροι είχαν εκλεγεί από όλα τα πολιτικά κόμματα. – Η ιδέα ήταν να μην εργάζονται σε «κλειστό δοχείο» αλλά να έχουν την γνώμη των τοπικών εκλεγμένων αντιπροσώπων που βρίσκονται σε συνεχή επαφή με την εγκληματικότητα⁶⁹. Και όπου η Κοινότητα παρουσιάζεται σαν αυτό το καινούριο κοινωνικό πεδίο, ικανό να διαχειριστεί τα φαινόμενα κοινωνικής προσαρμογής και εγκληματικότητας⁷⁰.

Αυτή η επιστροφή σε μια έννοια αγέλης, και «εδαφικού χώρου» είναι μια απάντηση στην αγωνία σε σχέση με την απώλεια προσωπικότητας που χαρακτηρίζει την μοντέρνα Κοινωνία, λέγει ο E. MECHERI⁷¹. Και προσθέτει ακόμα, σ' ένα πλαίσιο θεωρητικού του οποίου ο άξονας τοποθετείται σε μία βάση οντολογίας του 20ου αιώνα που ξεπερνάει το εγκληματικό ζήτημα: «ο μύθος της ανασφάλειας στην ιστορική του σημασία, δεν είναι άραγε, πράγ-

ματι μια απάντηση σε μία ατομική ανασφάλεια που οφείλεται σε οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες; – Μήπως τάχα δεν ευρισκόμαστε μπροστά σε μία θέληση που επιδιώκει να ακινητοποιήσει τις κοινωνικές σχέσεις φοβούμενη μην μας «ξεφύγουν;»⁷².

Η Κοινότητα δεν είναι, πράγματι, θα πει ακόμα ο ίδιος, το σημείο επιρροής κάθετης εξουσίας του Κράτους, στο οποίο προστίθενται, περιφερειακά, οριζόντιες εξουσίες, όπως η δημαρχιακή εξουσία, ή εξατομικευμένες, όπως οι των «συλλόγων»⁷³. Η έννοια της Κοινότητας, φυσική ομάδα, φαίνεται τελικά να αποτελεί την υποθετική αναζήτηση ενός πυρήνα βάσης παρά την έκφραση μιας πραγματικότητας.⁷⁴

5.0.6. Είναι αυτή τη φυγόκεντρη τάση μέσα στο λόγο, που μας φαίνεται αναγκαίο να προλάβουμε μ' ένα μηχανισμό οργανωτικό συγκεκριμένο και πραγματικό. Μήπως ένας **συμβιβασμός** για συνέναιση που είναι αναγκαία για το διαχειρισμό του εγκληματικού ζητήματος δε θα ήταν κατά τύχη δυνατός αν συμφωνείτο όπως τα σημεία υπομοχλίου του οργανωτικού δικτύου ήταν **Κέντρα** (ή απλές Υπηρεσίες) **Κοινωνικής και ψυχο-ιατρικής εξέτασης** τοποθετημένα σε κρατητήρια υποδίκων;⁷⁵

Κι αυτό γιατί εκεί βρίσκονται συνήθως αυτοί που δικάζονται προτού να περάσουν στο στάδιο εκτέλεσης της ποινής. Όσο για τους υπόδικους που δεν έχουν ακόμα δικαστεί ή που αθώνονται δεν μπαίνει θέμα να υποστούν την εξέταση. (Βέβαια δε θα έπρεπε να είναι το ζήτημα τοπογραφικής τοποθέτησης που μπορεί να αποτελέσει εμπόδιο για τον συμβιβασμό). Σιγά, σιγά βέβαια⁷⁶.

5.0.7. Και όμως θα προσθέσει ο H.F. MECHELI, το πλαίσιο της Κοινότητας δεν είναι κενό από σημασία, τουναντίον.

Σε μια νομική και διοικητική προσέγγιση είναι το πιο εύκολα συλλαμβανόμενο διανοητικό κατασκεύασμα.

Ο κάτοικος προσανατολίζεται σε σχέση με την κοινότητά του με ευκολία, όσον αφορά σεβαστό αριθμό δικαιωμάτων του: καθαριότητα, ψυχαγωγία, περιβάλλον, πολεοδομία. Η ιδιότητα του ψηφοφόρου του δίνει την δυνατότητα να διαπραγματευθεί ή να ζητήσει τη «μοιρασιά» της Κοινοτικής πραγματικότητας... Αυτή η σχέση εξουσίας είναι ακόμα πιο καταφατική όταν αποτελείται σε μια δημαρχιακή ομάδα που δεν επιθυμούσε⁷⁷.

Και όμως αυτός ο συγγραφέας θα γράψει σε συνέχεια στο βιβλίο του: η μεγάλη άγνωστη μεταβλητή της «αλχημείας» του

οργανωτικού μηχανισμού του BONNEMAISON είναι ακριβώς ποιες είναι οι δυνατότητες κοινών διαβημάτων και διαλόγου ανάμεσα σε ανθρώπους που δεν έχουν κανένα οργανικό ή θεσμικό δεσμό στο στενό χώρο μιας κοινότητας... πώς να θάλει κανείς στο ίδιο επίπεδο λογιστικές υπηρεσίες τόσο ισχυρές όπως της Δικαιοσύνης και της Αστυνομίας με τις κοινότητες συλλόγων και των δημαρχείων. Η έκθεση BONNEMAISON θέλησε να ξεπεράσει τους διαχωρισμούς, αλλά δεν ξεπέρασε τα εμπόδια των μέσων⁷⁸.

5.0.8. Είναι για να αποφευχθούν τέτοιου είδους διακινδυνεύσεις που ανήκουν σε λογικές στοιχήματος πολιτικής πλειοψηφίας που μπορεί να το κερδίσει αν παραμείνει αρκετό καιρό στην εξουσία με μεταγγίσσεις λογιστικού και οργανωτικού χαρακτήρα, (π.χ. τα βρετανικά και αμερικανικά «Προγράμματα» επένδυσης σε ολόκληρες περιοχές) στην κατάλληλη στιγμή, που θεωρούμε αρμόζον να προτείνουμε:

α) την κατάρτηση ενός διαθεσμικού πυρήνα μελέτης στο επίπεδο της κεντρικής εξουσίας· που υπενθυμίζει τύπο υπηρεσίας Υπουργείου Πλάνου ή Συντονισμού.

β) οργανωτικό μηχανισμό στο επίπεδο του «κέντρου» (υπηρεσίας) «εξέτασης κοινωνικής και ψυχο-ιατρικής» (δίκτυο «κέντρων»).

γ) διοργάνωση στενής συνεργασίας με την Εθνική Υπηρεσία Χορήγησης Εργασίας.

δ) διοργάνωση στενής συνεργασίας με οργανισμούς που θέτουν σε εφαρμογή προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης, που αφορούν ανάγκες νέων τεχνολογιών.

ε) διοργάνωση στενής συνεργασίας με οργανισμούς συνεχούς εκπαίδευσης.

Ας εκτιμήσει κανείς το πόσο κοστίζει η εγκληματικότητα στη χώρα πριν να δυσανασχετηθεί σε σχέση με τη θεσμοποίηση ενός δικτύου οργανωτικού μηχανισμού κέντρων (υπηρεσιών) εξέτασης κοινωνικής και ψυχο-ιατρικής των εγκληματιών.

Ο προσανατολισμός της σκέψης είναι **εργονομικός** και **αυτά τα κέντρα πρέπει να είναι εφοδιασμένα με δυνατότητες ψυχοτε-**

χνικού τύπου, που φέρουν σε φως τις επαγγελματικές δυνατότητες των ενδιαφερομένων, ως προς την πολύ πλούσια ποικιλία επαγγελμάτων που υπάρχουν, και ως προς τις μελέτες των αναγκών της αγοράς εργασίας, ως προς το τι δείχνουν οι απογραφές-πληθυσμού), και ως προς τι ανάγκες παρουσιάζουν οι νέες τεχνολογίες.

Αυτά τα κέντρα (αυτές οι Υπηρεσίες) θα έπρεπε, πράγματι, να διαθέτουν τα μέσα για να διαχειριστούν την απεικόνιση «ενός ανθρώπου δημιουργού δράσης και έχοντας ένα Σχέδιο» (ένα πρόγραμμα).

Αν ταυτόχρονα λάβει υπ' όψιν κανείς ιδιαίτερα αυτά, που με διαφορετική ευαισθησία από τους TAYLOR, YOUNG, WALTON, υπεγράμμιζε ο T. HIRSHI, δηλαδή τη σοβαρότητα των εξής όψεων: προσήλωση· εμπλοκή· κατάταξη· πίστη στην ηθικότητα των νόμων, ώστε να υπάρχει «κοινωνικός δεσμός»⁷⁹.

5.0.9. Τουλάχιστον από τον καιρό του Αριστοτέλη διατυπώθηκε η παρατήρηση ανθρωπολογικού τύπου, κατά την οποία τα ανθρώπινα όντα έχουν αυτή την ιδιομορφία που έγκειται στο να δημιουργούν **κοινωνικές σχέσεις και μια ιστορία**. Κοινωνικές σχέσεις τι τύπου δύνανται να δημιουργήσουν οι εγκληματίες σε σύγκριση με το τι παρουσιάζει το κοινωνικό και πολιτιστικό κεφάλαιο της πλειονότητας των όσων έχουν συλληφθεί για αξιόποινη ποινικά πράξη; (Βλ. παρατηρήσεις ROSS σε σχέση μ' αυτό, παρακάτω). - Δεν είναι επιτακτικό για λόγους «ένταξης» και «ρύθμισης» να δημιουργηθούν οι συνθήκες που θα τους επιτρέψουν να συμπεριφερθούν αλλοιώτικα από κοινωνική σκοπιά;⁸⁰ Έτσι θα εδίδετο μια άλλη διάσταση στην «ποινική προστακτική», που θα ενείχε περισσότερη συνοχή ως προς το βαθμό Πολιτισμού που διεκδικούν προ του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) οι κοινωνίες μας.

Η Julia KRISTEVA γράφει σ' ένα βιβλίο που θα εκδοθεί κατ' αυτάς⁸¹. **Η εργασία είναι ο βαθμός μηδέν της ανθρώπινης αξιοπρέπειας**. Και επίσης, κατ' ουσίαν: η εργασία είναι η πατρίδα του ξένου.

Στην Γαλλία, έξη μήνες προ πολιτικού συμβάντος πρώτης σημασίας όπως είναι η εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας σ' αυτή τη χώρα, οι υποσχέσεις πολλαπλασιάστηκαν για «ένα εγγυημένο κοινωνικό εισόδημα», για «μία εγγυημένη ελάχιστη εργασία»⁸².

5.1.0. Ταυτόχρονα όμως δεν πρέπει να στενεύουμε τον ορίζοντά μας στο πεδίο της εγκληματολογίας.

Στο βιβλίο του «Συγκρούσεις πολιτιστικές και εγκληματικότητα»⁸³ ο Thorsten SELLIN, παρουσιάζει δύο στοιχεία, ανάμεσα σε άλλα, που αξίζει να υπενθυμηθούν εξ αιτίας της κοινωνικής συγκυρίας που μας είναι κοντινή και πού μας οδηγεί, στις στενές διαστάσεις αυτής εδώ της μελέτης, να τα λάβουμε υπόψη μας σαν σημεία αναφοράς για να προτείνουμε μια παρατήρηση που μας υποδεικνύει το δίδαγμα του J. PINATEL.

«Η δεύτερη γενιά δεν αποτελεί μια ομάδα που παραδρόμησε, από πολιτιστική άποψη, μη έχοντας ούτε το πολιτιστικό κεφάλαιο των γονέων της ούτε του καινούργιου περιβάλλοντος για να του χρησιμεύσει σαν οδηγός, αλλά αποτελεί μια ομάδα **κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου** προσδιορισμένη από μια ανώμαλη και ακανόνιστη επαγγελματική απασχόληση, κακοαμοιβόμενη και που έχει σαν αποτέλεσμα ραγισμένες εστίες, ανάρμοστες ευκαιρίες μόρφωσης και ψυχαγωγίας και ένα περιβάλλον που γενικά δεν μπόρεσε να αναπτυχθεί. Και αυτή η **πολιτιστική** κατάσταση, προσδιορίζει για τους κατοίκους που ζουν μέσα σ' αυτή, όποια και να είναι η καταγωγή τους, ένα υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας (Harold ROSS - τον αναφέρει ο Th. SELLIN - στο βιβλίο του σελ. 98).

Το δεύτερο στοιχείο είναι το εξής: «τα χαμηλά ποσοστά εγκληματικότητας των ιαπωνικών γκέττο εξηγούνται λόγω της δύναμης της **ηθικής δομής** της ιαπωνικής εστίας (Th. SELLIN - op. cit. σελ. 108).

Στις δύο περιπτώσεις ο Th. SELLIN πλαισιώνει αυτά τα παραδείγματα και παρουσιάζει την σχετικότητά τους προς όφελος του διαθήματός του που αφορά τις πολιτιστικές συγκρούσεις.

Αν τις υπενθυμίζουμε εδώ είναι γιατί σαν δυνατά χρώματα υπογραμμίζουν άλλοτε το βάρος των κοινωνικο-οικονομικών στοιχείων στο πλαίσιο της διεξαγωγής της παραγωγής μιας πολιτιστικής κατάστασης που προσδιορίζει ένα υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας και άλλοτε τη δύναμη μιας ηθικής δομής που εξηγεί χαμηλά ποσοστά εγκληματικότητας. Αν δώσουμε προσοχή στους ήχους αυτών των δύο «καμπανών», το πλαίσιο του «εγκληματικού ζητήματος» σε διαθεσμικό επίπεδο καταμερισμού εργασίας, οδηγεί στην ιδέα ότι η εξερεύνηση διαδικασιών που επιτρέπουν σ' ένα χθεσινό εγκληματία να εύρει μια θέση επαγγελματικής και οικονομικής ιδιότητας μέσα στα πλαίσια του κοινωνικού Κα-

ταμερισμού Εργασίας, αύριο, αυτό το πλαίσιο από τη σκοπιά ενός συντονιστικού πυρήνα διαθεσμικού επιπέδου, ακριβώς **δεν αποκλείει την ανάγκη** να σκέφτεται κανείς και τους αρμόζοντες οργανωτικούς μηχανισμούς που αφορούν αυτούς που θα παρουσίαζαν μια **αντίσταση ιδιαίτερου τύπου** ως προς την εργασία καθώς και την ηθική δομή των ενδιαφερομένων.

Στην οικονομία του κεντρικού πυρήνα της εγκληματικής προσωπικότητας⁸⁴ ο J. PINATEL επισημαίνει τον εγωκεντρισμό και την αδυναμία προβλεπτικότητας, σαν δύο από τις τέσσερες κύριες συνιστώσες αυτής της δομής (οι άλλες δύο είναι: η επιθετικότητα και η έλλειψη οίκτου για το θύμα, ή συναισθηματική αδιαφορία).

Αυτή λοιπόν η γνώση παροτρύνει, όσον αφορά μια προοπτική κοινωνικής επανένταξης που δεν θα ήταν «φόρμουλα ρητορική και επωδική, αναγκαστική» εφ' όσον εξάλλου το φέροισμο μοιάζει με το της στρουθοκαμήλου που θουτάει το κεφάλι στην άμμο για να μην αντιμετωπιστεί το ζήτημα της «ανακύκλωσης», της επανεύρεσης (ή απλώς ανεύρεσης) εργασίας, γι' αυτούς που εξετάλεσαν την ποινή τους (τουλάχιστον), παρά της «ανακύκλωσής» τους στην αλητεία και την επαιτεία, ή στην υποτροπή· αλλά αντίθετα «φόρμουλα» αυθεντική συνοδευμένη από μία αρμόζουσα προσέγγιση του «εγκληματικού ζητήματος» και κατοχυρωμένη με μία συνακόλουθη υπηρεσιακή οργάνωση, όπου ο εγωκεντρισμός και η αδυναμία προβλεπτικότητας⁸⁵ να μπορούν επίσης να εξετασθούν εκπαιδευτικά. Η θέση του παροτρύνει στη σκέψη ότι από τη στιγμή που «εγγύηση ελάχιστης εργασίας» και «εγγύηση κοινωνικού επιδόματος» υπάρχουν για να προετοιμάσουν μια πραγματική επαγγελματική επανένταξη, θα δημιουργούσαν μια δυναμική παραγωγής πολιτιστικής κατάστασης όπου «εγωκεντρισμός» και «αδυναμία προβλεπτικότητας» θα ευρίσκοντο υπό τον έλεγχον του εαυτού. - Αλλά ο A. AICHORN στο βιβλίο του «WAYWARD YOUTH»⁸⁶ επισήμαινε ότι αυτές οι όψεις δομούνται από μικράς ηλικίας. Πρέπει λοιπόν για το τέλος της ήθης και για τους νέους ενήλικους ένα «κάτι παραπάνω» βοήθειας. Ή ακόμα όταν ο LEMERT λέγει ότι όταν σε μια οικογένεια με πολλά παιδιά ένα εγκληματεί, υπάρχει φόβος ότι θα ακολουθήσει κι άλλο⁸⁷.

Γίνεται φανερό ότι είναι χρήσιμο να αναπτυχθεί μια εξέταση - που είναι δύσκολο να γίνει στα πλαίσια αυτής εδώ της μελέτης - αλλά που είναι αναπόφευκτη σ' ένα πλαίσιο πρόληψης της εγκληματικότητας στο επίπεδο της κοινότητας όπου Οικογένεια και Σχολείο, πλαίσια πρώτα της κοινωνικοποίησης, αξίζουν προνομιακά μία προσοχή, **διαθεσμική**.

Είναι, πράγματι, πασιφανές, ότι θα 'ταν καθαρός ιδεαλισμός να πιστεύει κανείς ότι σαν δια μαγικής ράβδου όλα θα άλλαζαν από καταβολής από τη στιγμή που θα εγένετο δεκτή η ιδέα μιας «κοινωνικής εξέτασης» συστηματικής, της «ιστορίας της ζωής» των εγκληματιών καθώς και μιας προώθησής τους προς την επανένταξη σε μια «ιδιότητα» στο επίπεδο του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας. - Υπάρχουν βαρύτητες τρόπων ζωής σε κοινωνικά περιβάλλοντα που δεν παρουσιάστηκαν με την ημέρα της διαπίστωσης τάδε αξιόποινης πράξης, και νοοτροπίες που έχουν πολιτιστική ιδιότητα, έτσι που ο τρόπος ζωής που περιλαμβάνει εγκληματικές δραστηριότητες δίνει την εντύπωση σ' αυτούς που τον ζουν πρακτικά, ότι πρόκειται για μία επιλογή όπως κάθε άλλη, και ότι υπάγεται στο διαχειρισμό της αξίας: «ελευθερία».

Οι θεωρίες των εγκληματικών υποπολιτισμών στην εγκληματολογία στηρίχθηκαν σε τέτοιες πραγματικότητες. Έτσι η άποψη των «Προγραμμάτων» επένδυσης αστακών περιοχών, για να προξενήσουν απολογισμούς κοινωνικής πολιτικής σ' αυτές τις περιοχές και να αναζωογονήσουν δίκτυο κοινωνικών υπηρεσιών πολυσθενών, συναντάει κάτι το πολύπλοκο που αντιμετωπίζει το σχήμα του MILLS και GERTH, και συνηγορεί για μία δια-θεσμική προσέγγιση του προβλήματος.

Η «εξέταση κοινωνική και ψυχο-ιατρική» των εγκληματιών θα κλεινόταν τεχνητά, («φτιαχτά»), σ' ένα καινούργιο «στεγανό» αν μία τέτοια προσέγγιση του συνόλου δεν αποτελούσε το πλαίσιο της.

Ο J. B. BRATHWAITE⁸⁶ αναφέρει απόπειρες ανάμειξης πληθυσμών που προέρχονται από διαφορετικές κοινωνικές τάξεις, στον προγραμματισμό νέων πόλεων στην Αυστραλία, Κούβα, Τσεχοσλοβακία για να επιτευχθούν μέσω ενός μηχανισμού «διαφορικού συνδυασμού» «επιρροές εντατικές» αλλά αναφέρει ταυτόχρονα και τον ιδεαλισμό των εισηγητών, γιατί πολλοί υπήρξαν αυτοί που διάλεξαν να ζήσουν μαζί μ' αυτούς που τους μοιάζουν.

Τα πράγματα είναι λοιπόν πολύπλοκα, γι' αυτό και μία προσέγγιση που χρησιμοποιεί την απεικόνιση της κοινωνικής λειτουργίας όπως παρουσιάζεται στο σχήμα των MILLS και CERTH παροτρύνει να τα αντιμετωπίσει κανείς τόσο σχετικά με το πολύπλοκο που τα χαρακτηρίζει όσο και με την **προτεραιότητα** που δίδεται στο «ρόλο».

5.1.1. «Φιλελεύθεροι» και «Σοσιαλιστές» φαίνεται ότι είναι αναγκασμένοι να γνωρίζουν με τι έχουν να κάνουν. Είναι πράγματι ριψοκίνδυνο, ιδιαίτερα σε περίοδο κρίσης οικονομικής, σαφούς ή συγκεκαλυμμένης, όπως παρουσιάζεται σήμερα η κατάσταση στις βιομηχανικές κοινωνίες, σε μια στιγμή της ιστορίας της ανάπτυξής τους, όπου οι καινούργιες τεχνολογίες αποτελούν μια επεμβαίνουσα μεταβλητή πρώτου πλάνου, επίσης και καινούργιες ύλες και καινούργια υλικά συνθετικά που απαιτούν **καινούργιες ειδικότητες**, είναι πράγματι ριψοκίνδυνο να ξεχάσει κανείς μια τέτοια πραγματικότητα και ταυτόχρονα ότι ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού των εγκληματιών έχουν ανάγκη βοήθειας. Είναι γνωστό το σύνθημα που είναι «υπερπροσδιοριστικό», και που δεν πρέπει να συσκοτίζεται αλλά να εξετάζεται με υπευθυνότητα, και που είναι το εξής: «δεν πρέπει να μετατρέπονται οι πολίτες σε «συμπαραστεκόμενους πληθυσμούς». Και ενώ πρόκειται για ένα σύνθημα αυτό καθ' εαυτό «υγειές», είναι όμως στενά συνδεδεμένο με συνθήκες κοινωνικότητας και «πλαισίου»⁸⁹. – Αυτό το σύνθημα, ενώ περιέχει συστατικά «υπευθυνοποίησης», συνεπάγεται επίσης τρόπους διαχείρισης που δεν είναι ευκατίο να στερεώνουν καταστάσεις που «συγκεντρώνουν τέτοιες συνθήκες» (μια και τάδε συνθήκες ευρίσκονται συγκεντρωμένες, τάδε φαινόμενο υπάρχει κίνδυνος να παρουσιαστεί) που στο Ποινικό Δίκαιο αποκαλούνται «κατάσταση ανάγκης».

Ενώ, λοιπόν, πρόκειται για ένα σύνθημα υγειές, δεν πρέπει να απονομηματοποιείται επειδή το «ετσι-θελικό» διάβημα: «ας είναι έτσι...» δεν είναι πραγματιστικό, γιατί αγνοεί, ριψοκίνδυνο, αυτό που γραφειοκρατικά αποκαλείται: «κοινωνική περίπτωση» έστω και αν οι μεταβλητές παρουσιάζουν «βάρη» διαφορετικά, ανάλογα με τις περιόδους και με τις γενεές, έχουν σα συνιστάμενη την ίδια: «κοινωνικές περιπτώσεις».

Ως εκ τούτου, το να αγνοεί κανείς, για λόγους διαχείρισης διαφύλαξης της καθαρότητας τού συνθήματος («μην μετατρέπουμε τους πολίτες σε «συμπαραστεκόμενους») (που είναι συχνότατα διαχείριση πολιτικάντικη), ότι ένα δεδομένο στη δοκιμασία της πραγματικότητας απονομισματώνεται, σημαίνει ριψοκίνδυνο βραχυκύκλωμα, που αφήνει να αναπτύσσεται υπέρμετρα το «πρόβλημα της εγκληματικότητας».

Ας πάρουμε σε σχέση μ' αυτό το πλαίσιο την ακόλουθη φράση του John BRAITHWAITE «είναι δυνατό να έχει κανείς ένα πρόγραμμα εργατικής δύναμης που μορφώνει τους ανθρώπους

για κενές θέσεις, αντί να παίρνει δουλειές που αλλοιώτικα θα τις κατελάμβαναν άεργοι»⁹⁰.

Αυτή θέβαια είναι μία λύση: να μορφώνονται οι εγκληματίες για «θέσεις που είναι κενές».

Αλλά **δεν αντικαθιστά** την του πολλαπλασιασμού κέντρων (υπηρεσιών) «επαγγελματικής διαμόρφωσης», γενικού χαρακτήρα, δηλαδή που δεν περιορίζονται σ' αυτούς που φέρουν την ετικέτα «εγκληματίας». **Πρόκειται εδώ για μια από τις πιο σοβαρές συνιστώσες της συζήτησης επί του θέματος της διαχείρισης του εγκληματικού ζητήματος πλαισιωμένου στην Κοινωνική Λειτουργία.**

Ο L. ORLANDO αναφερόμενος στο NNCC⁹¹ προτείνει «να μην εμποδίζεται (η επαγγελματική διαμόρφωση) με «στερήσεις δικαιωμάτων».

Με άλλα λόγια, να αφεθούν να προσχωρήσουν με την αναγκαστική υποχρέωση να υποβληθεί ο καθένας τους σε επαγγελματική διαμόρφωση σύμφωνα με το μοντέλο των υποχρεώσεων που συνοδεύουν μια απόφαση αναστολής της εκτέλεσης της ποινής μετά δοκιμασίας – Probation –, μετά από εξέταση του βιογραφικού σημειώματος, των δυνατοτήτων του εγκληματία, και των προτάσεών του, κι έπειτα πια, αν υπάρξει πρόβλημα στη διεξαγωγή, η αντίδραση να είναι αυστηρή· μ' όλο που θα λάβει χώρα μέσα σε δεοντολογία του «γιατί», και «πώς».

6.0.1. Πώς θα ηδύνατο να εκφρασθεί αυτό σε μία διαχείριση καθημερινής «επιμελητείας;» – Ο Georges GURVITCH υπενθύμιζε συχνά στα μαθήματά του πόσο σοβαρό είναι για την κοινωνική λειτουργία η εξής τριάδα: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΟΜΗ – ΣΥΓΚΥΡΙΑ – ΟΡΓΑΝΩΣΗ.

Τα ζητήματα κοινωνικής δομής αναφέρθηκαν στις προηγούμενες αναπτύξεις· η συγκυρία στο επίπεδο των κοινωνικών προβλημάτων και στο επίπεδο του κλάδου, επίσης. Όσον αφορά την οργανωτική άποψη πρέπει να αντιμετωπισθεί τόσο όσον αφορά στο επίπεδο της ανωτάτης βαθμίδας, όσο και στο πλαίσιο του οργανωτικού δικτύου που θα καλύψει τις πιο βασικές ανάγκες· οι σχέσεις μεταξύ των δύο επιπέδων λαμβανόμενες υπ' όψη.

Πρώτα, πρώτα, στην πιο υψηλή βαθμίδα (την υπουργική): φαίνεται πραγματιστικό να δημιουργηθεί μια «task force» (μια υπηρεσία έργου). Το παράδειγμα αναφοράς είναι «πυρήνας εργασίας» Υπουργείου Πλάνου ή Συντονισμού. Είτε το σύστημα λειτουργίας

είναι «φιλελευθέρου», είτε «σοσιαλιστικού» προσανατολισμού, αυτός ο πυρήνας εργασίας είναι απaráκαμπος. – Μέλει να αποτελείται από ειδικούς ανωτάτου επιπέδου, διαφόρων Υπουργείων [τα διάφορα Υπουργεία που αντιστοιχούν στους διάφορους τομείς της Κοινωνικής Δομής· στις διάφορες μορφές ειδικότητας· στους διάφορους ρόλους στον ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ «... ΤΩΝ ΘΕΣΜΩΝ... είδε και επανέβλεπε ακόμα και ακόμα, το σχήμα των MILLS και GERTH (άνωθεν 1.0.2 δις)]. Αυτοί οι ειδικοί που θα αποτελέσουν τον «πυρήνα μελέτης» θα πρέπει να έχουν όχι μόνο μια γνώση «θετικιστική» ποσοτήτων σε τάδε ή άλλο τομέα· μια γνώση στατιστική των πραγμάτων της κοινωνικής λειτουργίας – στοιχείο που είναι επίσης απaráκαμπο – αλλά και μια γνώση των διαφόρων «πολιτικών» (πολιτικής πρόληψης· πολιτική σωφρονιστική κτλ.), γιατί σύμφωνα με τον προσανατολισμό: «φιλελεύθερο» ή «σοσιαλιστικό», ο διαχειρισμός των «στοχαστικών μεταβλητών» γίνεται διαφορετικά, όπως είναι γνωστό. Όπως όμως πρόκειται περί πληθυσμών (από την δημογραφική άποψη της έννοιας), **εμπλεγμένων μέσα στο εγκληματικό φαινόμενο**, «φιλελεύθεροι» και «σοσιαλιστές» είναι αναγκασμένοι να κρατούν λογαριασμό και να λαμβάνουν υπ' όψη τους χαρακτηριστικά, εθνικά, οικογενειακά, πολιτιστικά, των εγκληματικών πληθυσμών, των ικανοτήτων της ένταξης (η γνώση αυτών των στοιχείων είναι απόλυτα αναγκαία). (Όπως, – και εφ' όσον πρόκειται περί εγκληματικού ζητήματος – απολύτως αναγκαία είναι η παρουσία στο συντονιστικό πυρήνα/στην Task Force/ειδικών που γνωρίζουν καλά το οικοδόμημα της γνώσης του Κλάδου της Εγκληματολογίας· καθώς και της κοινωνιολογίας της εγκληματικότητας).

6.0.2. Στις αναπτύξεις που προηγήθηκαν είδαμε τη θέση της M. L. RASSAT όσον αφορά τη διαρρύθμιση της εργασίας μέσα στις φυλακές. Επίσης και τη θέση του A. LEDOUX σχετικά με τις αρετές του «Sharp, short, shock» των βραχυχρόνιων ποινών φυλάκισης. Αλλά παράλληλα άλλοι λόγοι προφέρονται: λέγεται ότι η διαφορά τιμωρίας των παιδιών των εργατικών τάξεων ως προς τον τρόπο τιμωρίας των παιδιών των μέσων τάξεων, εγκείται στο ότι οι πρώτες τιμωρούν σωματικά, ενώ οι δεύτερες απειλούν με απόσυρση, ανάκληση αγάπης. Και τουλάχιστον από την εποχή που ο John AUGUSTUS ο πατέρας της υπό δοκιμασίαν αναστολής της ποινής (Probation)⁹², οι διαδικασίες διεξάγονται όλο και περισσότερο κατά το δεύτερο τρόπο.

Γιατί, λέγεται, να μην διεξάγονται οι διαδικασίες σε σχέση με τη μεταχείριση των εγκληματιών με απειλές ανάκλησης ευνοιών; Γιατί να διαχειρίζεται αυτή η ιδέα υπό τον τύπο του άλλοτε «προοδευτικού» σωφρονιστικού συστήματος, εφ' όσον είναι δυνατόν να γίνεται η διαχείριση μέσα στη λογική της «αναβολής της καταδίκης;» – Γιατί να μην ανυψωθεί το επίπεδο της σκέψης, ή απλώς γιατί να μην τοποθετηθεί σε τέτοιο πλαίσιο ο τρόπος του σκέπτεσθαι (αλλά όμως συνειδητοποιώντας ότι αυτή είναι η διαδικασία της σκέψης· μετά από μια σύσκεψη επί του θέματος).

– Η αντίσταση όσον αφορά την εξέταση του πλούτου της ποικιλίας των μέτρων δεν θα ήταν ευπρόσδεκτη, αλλά ταυτόχρονα μία απαίτηση υπαγορεύεται από τα πράγματα και τον απολογισμό που αναφαίνεται μέσα από τη διαχρονική εξέταση και την αντιπαράσταση ανάμεσα σε μια Κοινωνιολογία του Δικαίου της ιδέας της Δικαιοσύνης, της κοινωνιολογίας της Εγκληματικότητας και της Εγκληματολογίας: την εγκαθίδρυση ενός «πυρήνα μελέτης» που θα προγραμματίζει μια αποκεντρωτική οργάνωση στο πεδίο όλης της Χώρας, ενός **δικτύου κέντρων, εξέτασης κοινωνικής και ψυχολογικής (εργονομικής φύσης) και στα οποία αναγκαστικά να παρουσιάζεται ο εγκληματίας** ακόμα και όταν ο τρόπος μεταχείρισής του από τη δικαιοσύνη, είναι ο της αναβολής της απόφασης σχετικά με τον καθορισμό της ποινής⁹³.

6.0.3. Δύο στοιχεία ευρίσκονται μέσα σ' αυτή την πρόταση, πρώτον, η ιδέα ότι στην αναγνώριση της πρωτοκαθεδρίας **μιας κοινωνιολογικής προσέγγισης, που αρμόζει στην κοινωνική λειτουργία**, πρέπει να αντιστοιχεί μια ένδειξη «σημειολογική» που να υπογραμμίζει αυτή την επιλογή. – Είναι ιστορικά πλέον ώριμη, η κατάσταση, μετά από ένα αιώνα **ευθυγράμμισης στον τρόπο προσέγγισης του «ιατρικού μοντέλου»** (ή σε σχέση με άλλη ανάγνωση: το νομικό μοντέλο υπό την εξουσίαν της έννοιας της επικινδυνότητας) **ψυχοπαθολογισμένου, διαχειρισμένου** (εκτός από εξαιρέσεις γνωματεύσεων κακουργοδικείου ή επιτακτικά αποφασισμένων σε ορισμένες περιπτώσεις) **διαισθητικά**⁹⁴..., πράγμα που δεν βοήθησε να προοδεύσουν οι καταστάσεις όσο το ανήγγειλαν οι αναμονές που διέγειρε, σε σχέση με την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας, είναι, λέγαμε, πλέον ιστορικά ώριμη η κατάσταση και η συνειδητοποίηση για να ομολογηθεί η **πρωτιά της κοινωνιολογικής προσέγγισης και να κατοχυρωθεί σημειωτικά**.

Το άλλο στοιχείο αυτής της πρότασης, είναι το ακόλουθο: ο «πυρήνας μελέτης» που υποδείχθηκε, θα οδηγηθεί (εφ' όσον

γίνει δεκτή η ιδέα που τον αφορά και παρθεί η απόφαση της εγκαθίδρουσής του) να προγραμματίσει ένα δίκτυο κέντρων (υπηρεσιών) εξέτασης κοινωνικής και ψυχολογικής και ιατρικής.

Κι' αυτό γιατί παρ' ότι χρειάζεται να δοθεί η πρωτιά στην **πιο βαρεία μεταβλητή** (κοινωνιολογική προσέγγιση προβλημάτων κοινωνικής λειτουργίας), δεν πρέπει να παραμελεί κανείς **παρεμβαίνουσες μεταβλητές**, και ενδεχόμενα πλάγια φρένα, και να γλυστρήσει σε συνήθειες και τρωτά των λόγων ιδεολογικού και πολιτικάντικου χαρακτήρα που ενοχοποιούν και που είναι σε τελευταία ανάλυση **ανεύθυνοι (όταν σκεφθεί κανείς τον αριθμό των θυμάτων εγκληματικότητας)**, πρέπει λοιπόν, είναι συνετό, να προβλεφθεί, όπως η «επιμελητεία» ακολουθήσει και ως προς τις ανάγκες της ψυχολογικής και ιατρικής εξέτασης.

Πράγματι, κοντά στους εγκληματίες που αντιμετώπισαν πριν εγκλημάτσουν, ένα πλαίσιο «Κοινωνικού Καταμερισμού Εργασίας **Ανομικού** και βεβιασμένου» (E. DURKHEIM), οι εγκληματίες ανυπότακτοι στην ιδέα και στην πρακτική της εργασίας (E. SEELIG-1956), (ψυχικά αλλεργικοί κατά κάποιο τρόπο, σε σχέση με την εργασία) **υπάρχουν επίσης**.

Δεν μπορεί να αρνηθεί κανείς, όσο και περιθωριακό να είναι το φαινόμενο από την άποψη τη στατιστική, ότι υπάρχουν αβουλίες σ' αυτό το πεδίο που επιβάλλεται να αντιμετωπισθούν κάτω από το πρίσμα της θεραπείας, είτε είναι νευρωτικής ή άλλης προέλευσης, υγείας, ή κοινωνικής κληρονομικότητας.

Κι αυτό ώστε η πρωτιά της κοινωνιολογικής προσέγγισης που μας φαίνεται ότι επιβάλλεται, να μη στερήσει την κλινική εγκληματολογία από τη μερίδα αλήθειας που της οφείλεται.

Με κανένα τρόπο δεν πρέπει κανείς να πέφτει στην παγίδα του επικίνδυνου σεκταρισμού: αυτό πρέπει να αποφεύγεται εμπράκτως.

– Το διάθημα σ' αυτόν εδώ το λόγο δεν είναι ούτε ιμπεριαλιστικό, ούτε εικονοκλαστικό, τείνει μόνο, στο πλαίσιο της λογικής που διέπει τη σχέση του ατόμου (μέσω του «ρόλου» στον κοινωικό καταμερισμό εργασίας) προς την κοινωνική δομή, έτσι όπως φαίνεται στο σχήμα των MILLS και GERTH, που με μια υπερβατική διαχείριση παρουσιάζουν την κοινωνική λειτουργία σε μια οικονομία του κυριότερου (του ουσιώδους), και σε συνοχή με αυτό, να είναι πραγματιστικός, όσο το δυνατόν, λαμβανομένης υπ' όψιν της ιστορίας της οικοδόμησης της Γνώσης στην Κοινωνιολογία της Εγκληματικότητας και στην Εγκληματολογία.

Η αποτυχία των επιδιώξεων σχετικών με την προσφυγή στην «ιατρο-ψυχολογική και κοινωνική εξέταση του εγκληματία» σε μεγάλη κλίμακα, και η υποχώρηση και αναδίπλωση και το στένεμα της πρακτικής στο πεδίο της σοβαρής εγκληματικότητας και των ανηλίκων, οφείλεται στο χάσιμο αξιοπιστίας της γενίκευσης σε όλους τους εγκληματίες της ιδέας που αντιστοιχεί στο στήριγμα του άξονα επί του ατόμου εγκληματία για να αναζητηθεί μέσα του η εξήγηση της εγκληματικότητάς του, συσκοτίζοντας έτσι τη μερίδα που αντιστοιχεί στην κοινωνική λειτουργία, μέσω ενός στιγματισμού αυτής της μέριμνας σαν να επρόκειτο «για κοινωνικό προσδιορισμό» (κατά την έννοια των θετικιστών). – Έτσι σε συνέχεια αμοιβαίων ενοχοποιήσεων – που εύκολα παίρνουν πολιτική χρεία (δυστυχώς) – το αποτέλεσμα είναι ένας διαχωρισμός που αλλοτριώνει και που δεν εξυπηρετεί έναν συναιτό πραγματισμό στη διαχείριση του «εγκληματικού ζητήματος».

Γι' αυτό πρέπει να αποφευχθεί η ίδια αποτυχία του διαβήματος που αποβλέπει στο να αντιστραφεί η ιεραρχία των προτεραιοτήτων που εισήχθη (και ο νόμος συνακολουθώντας) από εποχής ESQUIROL, (1832-1838) έτσι η πυκνότητα του δικτύου σημείων (υπηρεσιών) όπου θα διεξάγεται «εξέταση κοινωνική» μπορεί να μην είναι η ίδια με την πυκνότητα των σημείων (υπηρεσιών) όπου διεξάγεται επίσης ψυχολογική και ιατρική εξέταση». (Το οικονομικό επιχείρημα πάντα παραμονεύει).

Το μέρος της ψυχοτεχνικής προσέγγισης εργονομικού τύπου που συνακολουθεί την κοινωνική εξέταση δεν είναι της ίδιας τάξης με την ψυχολογική εξέταση που αφορά τις «αβουλίες» σε σχέση με την εργασία που αναφέρθηκαν (E. SEELIG) παραπάνω.

Όπως και να είναι, η επιχειρησιακή άποψη της ιδέας, θα είναι έργο του διαθεσμικού «πυρήνα μελέτης» που θα εξετάσει την πραγματοποίηση, συντονιστικά, εφ' όσον θα περιλαμβάνει αντιπροσώπους διαφόρων υπουργείων και φυσικά της σωφρονιστικής υπηρεσίας.

6.0.4. Η εγκληματικότητα παρουσιάζει σαν αντίστοιχο ως προς τη μάζα της, χιλιάδες και χιλιάδες θύματα, και καταντάει ολοένα και πιο ανεξέλεγκτη μάλιστα από την διαχείριση του μόνου θεσμού της ποινικής δικαιοσύνης μέσα στο στενό του χώρο.

Έως εδώ εκτεθήκανε – γρήγορα limitatis causa – οι διάφορες θέσεις που αντιστοιχούν σε πολώσεις.

Η δυσκολία, ελέγετο από την αρχή, έγκειται στο πώς να

βρεθεί ένα συμβολικό υποστήριγμα, ένα μέσο που να εξασφαλίζει την επικοινωνία του μηνύματος (και την επικοινωνία αυτή καθ' εαυτή) σε σχέση με τις περιπτώσεις όπου αυτός που παρέβη τον ποινικό κανόνα που προστάτευε τάδε αξίες, δεν τιμωρήθηκε. Ένα συμβολικό υποστήριγμα, ένα συμβολικό βοήθημα, που να εκπληρώνει τους ρόλους που φαίνονται αναγκαίοι ως προς την ποινή, όπως έλεγε ο M. ALLIOT (βλ. άνωθεν 5.0.2.).

Αντί να γίνονται ένα σωρό ελιγμοί, τεχνονομικοί, για να παρακαμφθεί η δυσκολία, αυτή πρέπει να αντιμετωπισθεί.

Δε πρέπει να αποφεύγεται, με το σκοπό να αναζητείται η συναίνεση μόνο σε σχέση με την αποποινικοποίηση πράξεων που αφορούν πολιτειακό διαχειρισμό του ατόμου από τον ίδιο (victimless crimes), και που πλησιάζουν τα σύνορα της ηθικής τιμωρίας, αλλά επίσης να εξετάζονται περιπτώσεις όπου τρίτα πρόσωπα είναι επίσης θύματα.

– Η εξαναγκαστική υποχρέωση να παρουσιαστεί σε τάδε κέντρο*, είναι μία υποχρέωση που θα επικοινωνήσει ότι ο ενδιαφερόμενος εξαναγκάζεται από το Ποινικό.

– Αν για λόγους αναγκαίου ωφελιμισμού ώστε η συναίνεση σε σχέση με τις ποινικά προστατευμένες αξίες, να υπάρχει – η διχογνωμία (όπως θα έλεγε ο M. VAN DE KERCHOVE)⁹⁶ μη βοηθώντας τον τακτοποιητικό ρόλο του Ποινικού – ιδιαίτερα αν ανάμεσα στα δικαστήρια μιας ίδιας περιφέρειας που βρίσκεται υπό τον έλεγχο της εξουσίας τάδε εφετείου, συναντώνται ανομοιότητες σε σχέση με την επιλογή των ποινών αφορόντων ίδιες αξιόποινες πράξεις, με το πρόσχημα διαφορετικών προσωπικοτήτων⁹⁶, αλλά στην πραγματικότητα λόγω διαφορεικού φόρτου του ποινικού μηχανοστασίου ή λόγω του αδυνάτου – επιμελητείας – να εκτελεσθούν οι ποινές, είτε σε κλειστό χώρο, είτε σε ανοικτό χώρο,

* Κέντρο εξέτασης κοινωνικής και ψυχολογικής και ιατρικής. Μπορεί να αντιμετωπιστεί η υπόθεση ότι θα υπάρχουν κέντρα (υπηρεσίες), κοινωνικής εξέτασης σ' όλα τα κρατητήρια υποδίκων (για να γίνεται η εξέταση αμέσως μετά τη δικαστική απόφαση ενοχής, προτού να αποφασιστεί ποιά θα είναι η συνακόλουθη μεταχείριση) – χωρίς να γλυστράει εδώ η παρεξήγηση ότι στην εξαναγκαστική υποχρέωση κανονικής εξέτασης συμπεριλαμβάνονται και ψυχο-ιατρικής» μπορεί να υπάρχουν σε λιγότερο αριθμό, για λόγους χρηματικού υπολογισμού, αλλά επίσης και για το ότι οι εγκληματίες δεν παρουσιάζουν την ανάγκη ιατρο-ψυχολογικής εξέτασης για ψυχοπαθολογικού χαρακτήρα απέχθεια της εργασίας.

τότε ας φθάσουμε σ' ένα **ΣΥΜΒΙΒΑΣΜΟ** που παρουσιάζεται με τους εξής όρους: ένας μεγάλος αριθμός δικαστών φαίνεται πεπεισμένος ότι η τελευταία γραμμή υποχώρησης όσον αφορά τη μικρή εγκληματικότητα (ελαφρά τιμωρούμενες αξιόποινες πράξεις) είναι ο διαχειρισμός μέσω του τρόπου: Short, Sharp, Shock-βραχύχρονη φυλάκιση, που σαν ηλεκτρικό ρεύμα επικοινωνεί τι θα περίμενε τον εγκληματία αν επέμενε στην εγκληματικότητα. Μπορεί να αντιμετωπιστεί ότι γι' αυτούς που οι δικαστές αποφασίζουν τη φυλάκιση τέτοιου τύπου (Short, Sharp, Shock) το χρονικό διάστημα της φυλάκισης, με όλη την τήξη του χρόνου του κλειστού χώρου, θα χρησιμοποιηθεί για την Εξέταση την Κοινωνική και αν υπάρχει ανάγκη και Ψυχο-ιατρική. Και όταν αναφέρεται **Εξέταση Κοινωνική**, υποτίθεται ότι θα γίνεται με σοβαρότητα: τόσο όσον αφορά την ιστορία της ζωής του ατόμου, τις δυνατότητές του τις επαγγελματικές εργονομικά εξακριβωμένες, το τι επιθυμεί σαν εργασία, στο πλαίσιο των προοπτικών αγοράς εργασίας, και λαμβανομένων υπ' όψη των αναγκών των νέων τεχνολογιών και της επαγγελματικής διαμόρφωσης, και της συνεχούς διαμόρφωσης.

Μια κοινωνία που διοργανώνει τη Δικαιοσύνη της με τέτοια απεικόνιση της πρόληψης της υποτροπής, έχει το δικαίωμα να έχει σταθερές απαιτήσεις κοινωνικής αποκατάστασης.

6.0.5. Για να συμπεράνουμε: για να συναντήσουν τους επιστημολογικούς στόχους της κοινωνιολογίας του Δικαίου, της κοινωνιολογίας της εγκληματικότητας και της εγκληματολογίας,

– οι επαγγελματίες αυτών των κλάδων χρησιμοποιούν τρόπους παραγωγής που όσον αφορά του τι προκαλεί τη συνάντησή τους, δηλαδή το **εγκληματικό φαινόμενο** (το έγκλημα, η εγκληματικότητα, ο εγκληματίας), φανερώνουν διαχρονικά «μόδες» με προτεραιότητες διαφορετικές, σύμφωνα με τις εποχές και σχετικά με την επιστημονική συγχρονική κατάσταση, και σύμφωνα με το **συσχετισμό των δυνάμεων των ομάδων πίεσης** μέσα σ' αυτούς τους κλάδους.

Μένει όμως μια πραγματικότητα αναπόφευκτη, που όπως λέγει ο PINATEL, υπενθυμίζει ότι το έγκλημα (γενική σημασία) έχει στη βάση του **μια έλλειψη εντιμότητας** σε βάρος τρίτου.

Γι' αυτό και από την αρχή αυτής της μελέτης, η αναφορά έγινε σε σημαντήρες μιας κοινωνιολογίας του Δικαίου που αφορά την **ιδέα της δικαιοσύνης** μέσω ενός Ποινικού Δικαίου ουσιαστι-

κού και δικονομικού και των εφαρμογών του. **Ποινικό Δίκαιο ανοικτό προς την κοινωνία.**

Είτε η ερμηνεία της συμπεριφοράς γίνεται με αναφορά σε ένταξη, ή σε γλύστρημα (είδε D. MATZA), σ' ένα φέρσιμο τέτοιου είδους σε βάρος τρίτου, φέρσιμο που τον φέρει στο πεδίο του Ποινικού, χρησιμοποιώντας (για να επιταχύνω) έννοιες ψυχολογικών και κοινωνικών προσδιορισμών, ή τον ευστραφή συνδυασμό των δύο, εκείνο που μένει είναι ότι στην καθημερινή ζωή υπάρχει **μια αρχή** της οποίας η σοβαρότητα μέσα στην κοινωνία εξαναγκάζει τη διαφύλαξή της και μας τοποθετεί σε κατάσταση από την οποία δεν μπορούμε να υπαναχωρήσουμε: **κι' αυτή η αρχή είναι ή του σεβασμού της ελευθερίας των άλλων, του σεβασμού της ομάδας, της κοινότητας.** Καθ' ένα από τα μέλη της έχουν ένα αναπαλλοτροίωτο δικαίωμα προστασίας της σωματικής του ακεραιότητας, της ελευθερίας του, των κτήσεών του⁹⁷.

Παρ' όλα αυτά ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η διαχείριση της έτσι λεγόμενης «μέτριας» και μικρής εγκληματικότητας, η αντιμετώπιση: **της επαιτείας, της αλητείας, και ιδιαίτερα της υποτροπής** σαν κάτι το τετριμμένο, επικοινωνούν (σε δεύτερο βαθμό) κάτι που μοιάζει σαν **αποδοχή σιωπηρή**, ένα «δεν λέγεται» σε σχέση με μία κατάσταση ανάγκης (όπως λένε στο Ποινικό) «**σε κλίμακα κοινωνίας**», που ενέχει μια πίεση η οποία επιβάλλει ένα «περιθώριο ανεκτικότητας» που συνεπάγεται ένα είδος φιλοσοφούσας αποδοχής: **«σε τέτοιους καιρούς που ζούμε, πρέπει κανείς να ζει μ' αυτά...».**

Παρ' ότι στο επίπεδο των ρητορικών δηλώσεων: διαπιστώνεται ένας λόγος ή ανοικτά κατασταλτικός ή ανοικτά χαλαρός – **αναγνωρίζοντας** με τον ένα ή τον άλλον τρόπο την ύπαρξη του φαινομένου, **αλλά παραγνωρίζοντας** την ανάγκη να θεωρηθεί επείγουσα η διαχείρισή του, βάση των διδαγμάτων που παρουσιάζει η γνώση που απορρέει από την ιστορία των επιστημονικών κλάδων που είναι εμπλεγμένοι στην παρατήρηση του εγκληματικού φαινομένου.

Το γεγονός όμως είναι ότι υπάρχουν **θύματα**, και ένας **τρόπος ζωής** που δημιουργείται έτσι, στις κοινωνίες, και όπου οι ομάδες αυτο-άμυνας αποτελούν δείκτες ανησυχητικού κριτικού ορίου (κατωφλιού).

Έτσι μέσα από αυτή τη μελέτη αναφάνηκε, ελπίζω, ένα νήμα **Αριάδνης**, μια **κεντρική μεταβλητή**: που αναφέρεται στην «**κοινωνική ιδιότητα**» και τον «**κοινωνικό ρόλο**», μέσω των οποίων το

άτομο ζει την διαντίδρασή του με την κοινωνική λειτουργία για το ελάχιστο των αναγκών του επιβίωσης, πολιτειακής εικόνας του εαυτού του και ταυτόχρονα σεβασμό της ασφάλειας και των κτήσεων του άλλου, – όσον τον αφορά.

Έτσι τέθηκε, ότι μια κοινωνιολογία του Δικαίου της οποίας ο άξονας, στηρίζεται στην ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ όπως την πρότεινε ο P. TREVES⁹⁸, που στρέφεται προς το «εγκληματικό ζήτημα», επ' ευκαιρία μιας διαχρονικής εξέτασης των σχέσεων κοινωνιολογίας της εγκληματικότητας και εγκληματολογίας, σ' ένα πλαίσιο που δεν είναι α-ιστορικό, θα προσδωκούσε φυσικά κανείς να συναντήσει, την παραγωγή θέσεων και διαχειρίσεων που αντιστοιχούν σε μια ιδέα Δικαιοσύνης της εποχής μας, ή την οδό που οδηγεί σ' αυτήν, δηλαδή μια παραγωγή Ιδέας της Δικαιοσύνης που αντιστοιχεί στο βαθμό ανάπτυξης Πολιτισμού και μιας Ηθικής⁹⁹ που διεκδικούν τα πολιτισμένα έθνη στις τελευταίες δεκαετίες του 20ου αιώνα.

Όλα μας οδηγούν να σκεφθούμε, και αυτά που ανεπτύχθηκαν έως εδώ τείνουν να το αποδείξουν, ότι η διαχείριση του «εγκληματικού ζητήματος» δεν μπορεί πια, σε σχέση μ' ένα τέτοιο πλαίσιο, να μην εξοπλισθεί με μια οργάνωση που να έχει ταυτόχρονα την λογικότητά της και ένα δίκτυο τεχνοδομών, που να απορρέει από μια απεικόνιση της κοινωνικής λειτουργίας/και της διαντίδρασης ατόμου με κοινωνική λειτουργία / όπως απορρέει από την προσέγγιση των MILLS ΚΑΙ GERTH¹⁰⁰.

Αυτό συνεπάγεται ότι το «εγκληματικό ζήτημα» δεν μπορεί συνεχώς να επαναφέρεται και να εγκλείεται στα στενά ενός Ποινικού Δικαίου που δεν είναι ανοιχτό προς την κοινωνία, όπως λέει ο N. BOBBIO¹⁰¹, αλλά αντίθετα πρέπει να απεικονίζεται σε πλαίσιο δια-θεσμικό κοινωνικής λειτουργίας.

Αυτή η διαχείριση συνεπάγεται την ένταξή της μέσα σε μια λογική κοινωνικής αποκατάστασης του εγκληματία, μέσα στο πλαίσιο του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας και μιας προσπάθειας αποφυγής της υποτροπής, και αποφυγής μιας διεξαγωγής που θυμίζει την αλληγορία του πιθαριού των Δαναών, παράγοντας συνεχώς καινούργια θύματα και ταυτόχρονα τη Σισύφια περιπλάνηση των χθεσινών εγκληματιών σ' ένα χθεσινό περιθωρισμό που συνεχίζεται, ή καινούργιο περιθωρισμό της αύριο.

Φοβάμαι ότι δεν περισσεύει αμφιβολία: η κατάσταση υπαγορεύει ένα διάθημα βουλευσιακρατικό θεσμικού και οργανωτικού χαρακτήρα που να μην αφήνει τα πράγματα στην τύχη της δια-

χείρισης με πάθος, ή πολιτικάντικων στοιχημάτων, ή στο «άστω να γίνεται» (*laisser faire*) φονξιοναλιστικού στοιχήματος, αλλά αντίθετα που να καλεί σε μια υπευθυνοποίηση σε όλα τα επίπεδα, όλων αυτών που είναι εμπλεγμένοι στην διαχείριση του εγκληματικού ζητήματος: με την αναζήτηση, τη συνειδητή, ενός **συμβιβασμού**¹⁰² **ιστορικά πραγματιστικού, μέσω του τακτοποιητικού ρόλου του Ποινικού Δικαίου**, που θα εξυπηρετούσε κατά τον καλύτερο τρόπο τις απαιτήσεις μιας ιδέας της Δικαιοσύνης της εποχής μας.

1. Διάλεξη στο Διεθνές Συμπόσιο Κοινωνιολογίας του Δικαίου, AMBERSA 1984.

2. Και θα προσέθετα εδώ, για τις διαστάσεις που αξίζει να υπογραμμίζονται: της ιδέας που διέπει τη δικαιοσύνη και της ιδέας που παράγεται ως εκ του τρόπου λειτουργίας των τεχνοδομών της διαχείρισης της δικαιοσύνης].

Βρίσκουμε μια λογικότητα παρεμφερή σ' ένα κείμενο του P. VAN DER VORST, όπου λέγεται ότι η «απόρριψη μιας ιδέας της δικαιοσύνης αποτελεί τελικά παραγνώρισμα μιας σύγχρονης ηθικής».

Και αυτό σχετικά με το εξής θέμα:

Οι παραβάσεις της Κοινωνικής νομοθεσίας αποτελούν «παισματικές ή κανονιστικές διοικητικού δικαίου παραβάσεις; «Για μια κοινωνική ηθική της επρχής μας» in ANNEXE II de l' AVANT PROJET DE CODE PENAL του R. LEGROS.

Ed. Le moniteur Bege – Bruxelles 1985 σελ. 211.

3. Αναφέρει ο R. TREVES στη διάλεξή του στο Συνέδριο Κοινωνιολογίας του Δικαίου – AIX EN PROVENCE 1985.

4. Που συνεπάγεται: μια Οργάνωση (OHE) της οποίας τα Μέλη είναι τα Πολιτισμένα Έθνη: – μια Διεθνή Δήλωση των Δικαιωμάτων του ανθρώπου – ένα Ευρωπαϊκό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου; μέσω του οποίου ένα άτομο βρίσκεται μέσα στη Διεθνή Τάξη έναν τόπο από τον οποίο αποτελείται στο Κράτος του επικαλούμενος ένα πλαίσιο αναφοράς βασικών αρχών, και νόμων – Ανθρωπιστικές Συμβάσεις – Ελάχιστους Πρότυπους Κανόνες μεταχείρισης των εγκληματιών.

5. «Η κοινωνική επανένταξη» αυτό το «ιδεολογικό κατάπλασμα» έβαλε σαν τίτλο με μεγάλα γράμματα στην πρώτη της σελίδα, η καθημερινή γαλλική εφημερίδα «Λιμπερασιόν» ήδη τον Μάρτιο 1976.

6. Character and social Structure, Hans GERTH, C. WRIGHT MILLS, Ed. HARCOURT BRACE & World Inc., N. Y. 1964, p. 32.

7. A. INKELESS – What is sociology – Prentice Hall Inc. Englewood Cliffs 1964 – p. 12.

8. «Η Δικαιοσύνη δεν είναι εθνική Υπηρεσία παροχής εργασίας», έλεγε στις 19 Δεκεμβρίου 1987 ο δικαστής εφαρμογής της ποινής στο EVRY J. P. SABATIER. «Απαγόρευσα στη Δημαρχία να προσλάβει στο πέρασ της Ποινής του κάποιον που εκτελούσε ποινή «εργασίας κοινού Συμφέροντος». Η Δικαιοσύνη δεν είναι Εθνική Υπηρεσία Παροχής Εργασίας. Αυτά ειπώθηκαν από τον J.P. SABATIER στο «Συμπόσιο επί των εναλλακτικών Ποινών ως προς τη φυλακή», «Τιμωρία, διαφορετικά» του Ινστιτούτου Ποινικού Δικαίου του Δικηγορικού Σωματείου του Παρισιού.
– Μια τέτοια ανάπτυξη σκέψης από ένα Δικαστή εφαρμογής των Ποινών γνωστό για την προσπάθεια του στοχασμού επί της πρακτικής του, επιστρατεύει όλη μου την προσοχή. Γιατί το διάβημά μου δεν επιθυμεί να είναι πολεμικό. Το θέμα είναι τόσο σοβαρό που απαιτεί γαλήνη, καλή θέληση, οξυδέρκεια, και ακόμα φιλοφρόνηση προκειμένου δε και για την ποιότητα των συνομιλητών.

9. Προς το ίδιο πνεύμα ερμηνείας μου της κατάστασης προσανατολίζεται στα συμπεράσματά του και ο G. PICCA. CRIMONOLOGIE Ed. Que Sais – Je – PUF. 1985.

10. Είδη: M.L. RASSAT – Droit Penal Ed. PUF. 1987. p. 26.

11. Είδη A. GROSSER άρθρο καθημ. Γαλλικής εφημερίδας Le Monde 19/12/87. «Desespoirs et espoirs de la Formation» (Απογνώσεις και ελπίδες της διαμόρφωσης) ιδιαίτερα σχετικά με τα TUC. Έργα Μαζικής Χρησιμοποίησης· μέσω των οποίων προσπαθείται ώστε να βγουν από δυσκολία οι μη εγκληματίες άνεργοι· και τα TIG· Έργα Κοινού Συμφέροντος· θάσει των οποίων προσπαθείται ώστε να αποφύγουν οι μικρο-εγκληματίες βραχυχρόνιες ποινές φυλάκισης, και ταυτόχρονα να υποβληθούν στην πίεση κωδίκων: σκέψης, ρυθμούς και πειθαρχίας στην δουλειά, του εργαζόμενου κόσμου.

12. Γαλλικός Νόμος της 25 Ιουνίου 1824 που επέτρεπε στο μη επαγγελματικό στοιχείο του κακούργουδικείου – τους ενόρκους – να αποφαινούνται επί των ελαφρυντικών περιστατικών αντικειμενικού χαρακτήρα· και ο Γαλλ. Νόμος της 28 Απριλίου 1832 που εισήγαγε την αρχή των ελαφρυντικών περιστατικών υποκειμενικής φύσης.

13. Είδη: σε σχέση με τις διατάξεις του κώδικα Ποινικής Δικονομίας: in Criminologie et Science Penitentiaire, G. STEFANI, G. LEVASSEWR, R. JAMBU-MERLIN, ed. DALLOZ - Paris 1967 p. 173. «Διαθέτουμε εδώ, από περισσότερο από εκατόν πενήντα χρόνια, μια μορφή συχνά χρησιμοποιούμενη κλινικής εξέτασης, που δεν συνετέλεσε λίγο για να ξυπνήσει το ενδιαφέρον των ψυχιατρών για την εγκληματολογία».

14. Βλ. J. PINATEL, για γραπτά του επί της ιστορίας της Κλινικής εγκληματολογίας In Traité de Criminologie Ed. DALLOZ – Paris 1975.

15. Βλ. J. Manuel de Psychiatrie Legale et de Criminologie Clinique Ed. Vrin, Paris 1977, p. 13: «Η εξατομίκευση της ποινής περνώντας από την εκτίμηση της ευθύνης μέσω των χαρακτηριστικών της προσωπικότη-

τας του υποκειμένου, μεταβιβάζει τελικά, την ποσοτική εκτίμηση της ποινής από τον δικαστή στον ψυχίατρο.

16. D.C. THORNS: *New Directions in sociology* – A.J. LALLY p. 59. Ed. David & Charles – New Jersey 1976.

A.M. GUERRY *Essai sur la Statistique morale de la France, 1833. A. Quetelet Physique Sociale Bruxelles - 1835.*

17. Το 1881 είχε δημοσιευθεί με τον τίτλο: *Nuovi Orizzonti dep Diritto e della procedura penale.*

18. Αλλά όπως είναι γνωστό (και η Κοινωνιολογία της Γνώσης, ενδιαφέρεται σε τέτοια φαινόμενα) στο Συνέδριο της εγκληματικής Ανθρωπολογίας που συνήλθε στη ΓΕΝΕΥΗ το 1896, ο FERRI έχασε τη μάχη μιας εγκληματολογίας ιμπεριαλιστικής. Κάτω από την επήρεια του Gabriel TARDE συνέβησαν μοίρασμα και διαχωρισμός ανάμεσα σε εγκληματική Κοινωνιολογία και εγκληματική βιολογία. Βλ. τις όμορφες αναπτύξεις του J. PINATEL στο σύγγραμά του *Traite de Crimonologie* Ed. DALLOZ, Paris 1975.

19. Βλ. D. KALOGEROPOULOS, *La problematique des Statistiques Criminelles Internationales* – in *L' Equipement en Crimonologie* – Ed. Masson – Paris 1965.

20. Των φαινομένων εγκληματικότητας επί των οποίων στοχάζεται η εγκληματική κοινωνιολογία.

21. J. MICHAEL και M.J. ADLER (1938) *Crime, Law and social science* που αναφέρει ο N. WALKER στο *Behaviour and misbehaviour* Ed. B. BLACKWELL Oxford 1977.

22. N. WALKER, *op. cit.* σελ. 92.

23. N. WALKER *id. op. cit.* σελ. 93.

24. Όχι τόσο σε σχέση με την ψυχολογία που την επανοικοδομεί μέσα σ' αυτό το στεγανό για τις δικές του ανάγκες.

25. *Illegitimate Means, Anomie, and Deviant Behavior* – ASR – 1959, και *Delinquency and Opportunity: A theory of Delinquent Gangs*, Free Press, N.Y. 1960.

26. *CRIMINOLOGY* – 1939. Επανεξέταση το 1947, Βλ. *CRIMINOLOGY* Ed. SUTHERLAND και D. CRESSEY – Ed. J.B. LIPPINCOTT Co Philadelphia – Ed. 1978 σελ. 83.

27. G. Herbert MEAD – *Mind, Self and Society*, University of Chicago Press, Chicago 1934.

28. Αυτές οι δυνάμεις έχουν διαφορετικές αντιλήψεις της ιεραρχίας των μεταβλητών που έχουν προτεραιότητα στο επίπεδο του κλάδου σε σχέση με τα αντικείμενά του, που είναι: το έγκλημα, η εγκληματικότητα και ο εγκληματίας. Το διεθνές Συνέδριο Εγκληματολογίας του 1973 (Βελιγράδι) είναι σε σχέση μ' αυτό πολύ διαφωτιστικό.

29. Και που μπορεί να ανέλθει είσαμε τον (α) Charles COOLEY το 1902 «*Human Nature and the Social Order*» (β) Georges Herbert MEAD «*Mind*

Self and Society – 1934 –, (c) Franck TANNENBAUM «Crime and Community – Ed. Ginn – BOSTON 1938.

30. Είδε ανωτέρω – Ch. COOLEY, G.H. MEAD, F. TANNENBAUM.

31. Crime and the Community, N.Y. Ed. GINN & Co N.Y. 1938.

32. Συμβολή Ch. DEBUYST – 1985. La Crimonologie an Pretoire. Bruxelles 1985. Ed. E. Storg Scientia pp. 166-180.

33. R. LEGROS – Avant Projet du Code Penal. Ed. Le moniteur Belge – 1985 p. 203.

34. The Criminality and Legal Order, Ed. Rand Mc Naily – Chicago 1969 – Class Conflict in Criminalization, in Sociological Focus – 1977 – 10, σελ. 209-220.

35. Law, Order and Power – Read. Ed. Addison – Wesley N.Y. 1971.

36. Ed. Little Brown, Boston, 1973.

37. J. BRAITHWAITE: «Inequality, crime and public policy». Routledge and Kegan Paul-London 1979 σελ. 243.

38. New Crimihology – Ed. Routledge and Kegan Paul-London 1973.

39. In Crime and Social Justice, 1974, 1.

40. Η λογικότητα υπομόχλιο είναι ότι η εγκληματολογία σκεπάζει κάθε φαινόμενο θυματοποίησης. – Εδώ βρισκόμαστε μπρος σε μία προσέγγιση ισοτική κάτω από το πρίσμα της οποίας οι σχέσεις περιθωριοποίησης, δευτεροποίησης, εκμετάλλευσης de facto, έχουν εκμολυνθεί από την ιδέα «εγκλήματος».

Και ωθήται κανείς να διερωτηθεί αν η μετάγγιση στην θυματολογία μιας μερίδας εγκληματολόγων (τουλάχιστον μέρος αυτής) δεν έγκειται στο ότι μη όντας ωθημένοι να πουν, μην μπορώντας, μη θέλοντας να πουν τα πράγματα κατά τον ίδιο τρόπο με τον T. PLATT, καταπιάνονται σε προτεραιότητα με την όχι πια εγκληματική και ενεργητική όψη, αλλά με την θυματική και υποφερτική όψη.

Αφ' ετέρου, στο διάβημα του D. PLATT υπάρχει μια προθεσιοποίηση του τύπου «ηθικού στοιχείου παράνομης παράβασης» ex post facto (εκ των υστέρων), πράξεων και δράσεων που ανήκουν σε στάδια που αντιστοιχούν σε διάφορες περιόδους της ιστορίας της ανθρωπότητας: και σε πράξεις κρατών παρμένων μέσα στη λογική του «συσχετισμού των δυναμικών», σε μία διεθνή πλοκή ιδεολογιών που αντιμετωπίζονται.

Και κάτι παραπάνω: πρόκειται πάντα για την «ιεραρχική εκμόλυνση»: πρέπει να τιμωρεί κανείς τα σοβαρά, τα θεαματικά, έτσι κι δυνητικοί δράστες λιγότερο σοβαρών πράξεων, δύνανται να αποτρέπονται. Και αντίστροφα: από τη στιγμή που οι σοβαρές, οι βαρείες, πράξεις δεν τιμωρούνται, ενθαρρύνονται οι δυνητικοί δράστες λιγότερο σοβαρών πράξεων, κοινού δικαίου, να μην ενοχλούνται, να μην συστέλλονται.

Και τότε διερωτάται κανείς αν το αποτέλεσμα αυτής της μη «Κατηγοριοποίησης» των πραγμάτων, δεν αποτελεί μία σύγχιση σε σχέση με τους κανόνες, τις νόρμες, που διέπουν τις σχέσεις μεταξύ ατόμων.

Αυτό το οποίο δεν μπορεί να αποκρουστεί από το λόγο του T. PLATT, στο επιστημολογικό πεδίο, είναι η «υπερπροσδιοριστική» και «δομική» όψη στην οποία αναφέρεται το διάβημά του: «από τη στιγμή όπου δεν επικρίνεται αυτή, δεν καταπιάνεται κανείς μ' αυτή, τότε ότι διαπιστώνεται στο μεταξύ ατόμων επίπεδο, είναι σχεδόν μοιραίο». 40 δις στις δυτικές δημοκρατίες.

41. Ο J. BRAITHWAITE ισχυρίζεται ότι η αποποινικοποίηση των συμπεριφορών που δεν συνεπάγονται πλήγματα κατά τρίτων και απώλιες αγαθών ενισχύει την συνέναιση σε σχέση με τον έννομο ορισμό του εγκλήματος, *op. cit.* σελ. 21.

42. Englewood Clifts, N. J. Prentice Hall.

43. «A National Strategy to reduce Crime. (Μια εθνική στρατηγική για την ελάττωση του εγκλήματος).

44. Και όπως συνηθίζουμε να επεξεργαζόμαστε την ύλη των παραδόσεών μας στο ελεύθερο Πανεπιστήμιο των Βρυξελλών και στην Πάντειο Αθηνών, με τίτλο «επιστημολογικές, θεωρητικές και μεθοδολογικές επιλογές στην Εγκληματολογία».

45. Βλ. σελ. 1 – υποσημείωση 1 στο 1.0.1. βλ. Malliot κάτωθι 5.0.1.

46. Βλ. P. FAIVRE – Incapacites et Interdictions Professionnelles J.C.P. 1.1. 1978 παρ. 211. D. KALOGEROPOULOS – L' approche Criminologique des interdictions Professionnelles in Liber Amicorum Raymond SCREVEVS – L' Interdiction professionnelle en Droit Comparé – ed NEMESIS – Bruxelles – 1985 σελ. 60 με 80.

47. Fripons, Gueux et loubards, F. MARTINEAU Ed. J.C. LATTÈS, 1986.

48. Pour une Politique anti. – criminelle du Con - Sens. Ed. de La Table Ronde – Paris 1983 – σελ. 192. (Για μια αντι-εγκληματική πολιτική λογική).

49. Εμείς υπογραμμίζουμε

50. In Le Journal des Proces. Vers un nouveau Code Penal? no 116 σελ. 15.

51. Δικονομικός θεσμός της Common Law που χωρίζει τη δικαστική υπόθεση σε δύο μέρη: το πρώτο μέρος αφορά τον καταλογισμό και την ενοχή: το δεύτερο μέρος την κύρωση.

52. **Θα ήταν όμως ρισκοκίνδυνο να σκεφθεί κανένας** ότι μια διαδικασία τεχνικο-νομικού τύπου – σαν κι αυτόν – που διευκολύνει, είναι αλήθεια, παιδαγωγικά, την κατανόηση της νεο-κλασσικής διαχείρισης της εξατομίκευσης της ποινής, μπορεί μόνη της να λύσει το πρόβλημα της κοινωνικής επανένταξης των εγκληματιών. – – Βλ. τις στατιστικές εγκληματικότητας και υποτροπής στις αγγλο-Σαξονικές χώρες.

53. A. LEDOUX – L' Imperatif Penal – Ed. R. Laffont – 1986 *op. cit.*, σελ. 199.

Ένας από τους λόγους αυτής της στρατηγικής ήταν η αναζήτηση ενός μέσου ώστε με τον ίδιο αριθμό φυλάκων, να παρακολουθείται ένας αυξανόμενος αριθμός κρατουμένων. Ξεχωρίζοντας τους επικίνδυνους από

τους άλλους, γινόταν φανερός ο αριθμός αυτών που χρειάζονται πολλούς φύλακες, και αυτών που χρειάζονται λίγους.

54. A. LEDOUX L' Imperatif Penal op. cit. σελ. 206.

55. A. LEDOUX op. cit., σελ. 206.

56. A. LEDOUX id. σελ. 203.

57. Βλ. supra παρ. 1.0.2 δις.

58. Η οργανωτική διευθέτηση της ιδέας είναι ζήτημα διαμόρφωσης προσωπικού: λογιστικών μέσων (που ισορροπούνται σε μέτριο διάστημα) και εντοπισμού.

59. Στο Ινστιτούτο Ποινικού Δικαίου του Δικηγορικού Σωματείου Παρισίου, Βλ. Supra 1.0.3. Και υποσημ. (19/12/1987)

60. Βλ. P. VAN DER VORST, Supra 1.0.1. υποσημ. 3.

61. Ο H. F. MECHELI θα προσθέσει ότι οι διαχειρίσεις είναι ηθελημένα αυτές που είναι για να «παγώσουν» καταστάσεις κοινωνικών σχέσεων (Βλ. infra την οξυδερκή παρατήρηση του H. F. MECHELI).

62. In: The Public Opinion of the Criminal law. σελ. 225, συλλογική εργασία. Sofia 1987. Publ. House of the Bulgarian Academy of Sciences.

63. Όπως και εμείς.

64. Michel ALLIOT – Ανακοίνωση: Colloque Sur le Droit de Punir – Colymbari – 1-4 Ιουνίου 1981.

65. D. BLACK The Behavior of Law. New York Academic Press. 1976.

66. Βλ. άνωθεν 3.0.6.

67. Ο A. LEDOUX στο έργο του L' Impératif Pénal (η ποινική προστακτική) Ed. R. Laffont, δίνει την εντύπωση πως ο διαχειρισμός του γίνεται μ' ένα πνεύμα εποχής προγενέστερης του 1832. Αν έχει δικαίο να επικαλείται αυτά τα στοιχεία σαν αναπόφευκτα της «ποινικής προστακτικής» πρέπει ακόμα να **θρεθούν σε σχέση μ' αυτό σημεία «αγκυροδόλησης» μέσα στον συγκεκριμένο άνθρωπο που δικάζεται.**

Όμως οι συνθήκες ζωής των εγκληματιών είναι συχνά τέτοιες, στο οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο που καταντάνε «αλλοτριogeneis» όσον αφορά τον «κανόνα του παιχνιδιού» της πολιτειακής ένταξης. Ένας **τρόπος απο-αλλοτρίωσης είναι να αποκτήσουν μια «ιδιότητα» και ένα «ρόλο» εργαζόμενου.**

68. Face a la delinquance. Prevention, Solidarite, Ed. Documentation Française – Paris 1982.

69. H.F. MECHELI, Prevenir la Delinquance. Ed. L' Harmattan, 1986, σελ.

11.

70. id., σελ. 119.

71. id. σελ. 120.

72. id. σελ. 125.

73. H.F. MECHELI id., σελ. 125.

74. id., σελ. 122.

75. Φαντάζεσθε, είναι ενδεχόμενο να **επιπληρί** τον αριθμό ψυχολόγων

εργασίας που πρέπει να καταρτισθούν; – Πρώτα πρώτα δεν υπάρχει θέμα πίστης σε μαγικές λύσεις. – Τα ζητήματα προγραμματίζονται συνήθως, και αυτό δε θα αποτελέσει εξαίρεση. – Οι ειδικοί σ' αυτό το θέμα είναι: Ψυχολόγοι ειδικευμένοι σε **εργονομικό προσανατολισμό**. – Η ειδίκευση σε όλες τις ανεπτυγμένες οικονομικά χώρες έχει σχέση με την αφομοίωση προσέγγισης που χρησιμοποιεί ψυχοτεχνικά τεστ για την εξακρίβωση των δυνατοτήτων εργασίας του ενδιαφερομένου. – Συνήθως οι ειδικοί αυτοί βρίσκονται σε **κέντρα επαγγελματικού προσανατολισμού**. – Η χρησιμότητα αυτών των ειδικών ξεπερνάει τις ανάγκες του εγκληματικού πληθυσμού: – το πράγμα είναι φανερό. – **Μια και ο συντονιστικός πυρήνας διαθεσμικού τύπου, και υπουργικού επιπέδου, υιοθετήσει την απεικόνιση, ο προγραμματισμός του ρυθμού και της τοπογραφικής τοποθέτησης ακολουθεί**. – Αυτές οι υπηρεσίες θα είναι σε στενή επαφή με τις υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας, πληροφορημένες για την κατάσταση αγοράς εργασίας.

76. Η στρατηγική του «σιγά-σιγά» εφαρμόστηκε στα πειραματικά διαβήματα που χαρακτήρισαν τις εμπειρίες που προηγήθηκαν των νομοθετικών πραγματοποιήσεων της αναβολής της απόφασης της καταδίκης, ή της υπό δοκιμασίαν αναστολής της έκτισης της ποινής· ή σχέση με τις ποινές «έργου κοινού συμφέροντος». Εξ άλλου εντελώς πραγματιστικά ο D. SZABO χρησιμοποιούσε αυτή τη διατύπωση σ' ένα του μήνυμα στα μέλη της Διεθνούς Εταιρείας Εγκληματολογίας, στις αρχές του 1985.

77. F.H. MECHELI op. cit. σελ. 122.

78. id. σελ. 123.

79. Όπως έλεγαν στην New-Criminology οι I. TAYLOR, J. YOUNG, A. WALTON op. cit. άνωθεν 3.0.8.

80. Βλ. Παρατηρήσεις Η. ROSS παρακάτω.

81. Etrangers a nous-mêmes. Ed. Fayard.

82. E. BALADUR στη γαλλική τηλεόραση στις 7 Ιανουαρίου 1988, – R. BARRE στην εφημερίδα Liberation στις 11 – Ιανουαρίου 1988 – σελ. 2.

83. Γαλλική μετάφραση «Conflicts de Culture et Criminalité» Ed. A. PEDONE – Paris 1984 (μετάφραση και έκδοση του βιβλίου του: Culture Conflict and Crime του 1938).

84. Δεν θα λησμονήσει κανείς βέβαια ότι υπερβατικά διαχειριζόταν εδώ μελέτες του E. DE GREEF επί ωφελιμιστικού φόνου, και επί φόνου λόγω πάθους.

85. Δυσκολία σε σχέση με μια απεικόνιση της προοπτικής των συγκεκριμένων συνεπειών ενός διαβήματος.

86. N. Y. Viking Press 1936.

87. Social Pathology op. cit. σελ. 318.

88. J. B. BRAITHWAITE, Inequality, Crime and Public Policy, Routledge and Kegan Paul, London 1979, σελ. 242, 253, 254.

89. Η απλή λογική θα έφθανε για να το συλλάβει κανείς. Πόσο μάλλον

για τους εγκληματολόγους, η γνώση που έχει συσσωρευθεί από την αρχή του αιώνα στον κλάδο, και εξαναγκάζει να μην το λησμονεί κανείς.

90. J. B. BRAITHWAITE, *op. cit.* σελ. 240.

91. Justice, Punishment, Treatment. The Free Press. 1973, σελ. 558. Ο L. ORLANDO υπενθυμίζει σ' ένα κεφάλαιο που έχει για τίτλο: «μετά τη φυλακή· ο πιο σκληρός των δρόμων «μια πρόταση της «National Conference on Parole»: «Ο παρών νόμος που αποβλέπει στη στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων των εγκληματιών αποτελεί για τις περισσότερες δικαστικές υπηρεσίες: ένα φρένο αρχαϊκό που ανήκει σε παλιούς καιρός και που βρίσκεται σε αντίφαση με την μοντέρνα σωφρονιστική μεταχείριση... Θα έπρεπε ο Νόμος να περιλαμβάνει διατάξεις σύμφωνα με τις οποίες κάθε ποινική διάταξη, εκτός αυτής που συνεπάγεται κλήσιμο σε ένα κατάσταση ποινικό, και τέτοιου είδους αποφάσεις που θέτουν στη διάθεση της δικαιοσύνης, όταν αναιρούνται από το δικαστήριο που είχε πάρει την απόφαση σε συνθήκες τις οποίες προβλέπει ο νόμος, **δεν θα έχει σαν συνέπεια την απώλεια για τον εναγόμενο οποιουδήποτε δικαιώματος πολιτικού και αστικού.** – Όταν επιτρέπεται στους εγκληματίες να φυλάξουν τέτοια δικαιώματα, τότε η κοινωνική τους αποκατάσταση επιταχύνεται. – Ως εκ τούτου δεν θα έπρεπε να υπάρχει απώλεια δικαιωμάτων παρά μόνο όταν η προστασία του κοινού το επιβάλλει. Η έννοια «πολιτικού θανάτου» που είναι συνδεδεμένη με την καταδίκη σε ισόβια φυλάκιση που υπάρχει σε μερικές πολιτείες πρέπει να καταργηθεί. (L. ORLANDO *op. cit.* σελ. 558). – Βλ. με το ίδιο πνεύμα τις θέσεις Δ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΥ σε σχέση με την επαγγελματική απαγόρευση – in Liber Amicorum – Raymond SCREVEN. «L' interdiction professionnelle en Droit Compare». Ed. NEMESSIS Bruxelles 1986 σελ. 69.

Αφ' ετέρου στην «έκθεση των συναιτών» όσον αφορά την μεταρρύθμιση του Κώδικα εθνικότητας στη Γαλλία: «καμμία αντίρρηση δεν μπορεί να αντιταχθεί σε ένα νέο που θα διάλεγε τη γαλλική υπηκοότητα ανάμεσα στα 16 και τα 18 του χρόνια, ακόμα και σε περίπτωση ποινικής καταδίκης. Η άρνηση εθνικότητας σε νέο ανάμεσα στα 18 και τα 21 του χρόνια, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί παρά μόνο λόγω μιας ποινής φυλάκισης που υπερβαίνει τους 6 μήνες για μαστροπεία ή για λαθρεμπόριο ναρκωτικών, και αν είναι αντικείμενο απόφασης εξωρίας για συμπεριφορά που αποτελεί απειλή για τη δημόσια τάξη. «(Εφημερίδα Liberation – 8/1/1988 σελ. 2). – Η θεωρία που απορρέει σχετικά με τις ανικανότητες που έχουν σχέση με την κοινωνική αποκατάσταση των εγκλημάτων, και όσον αφορά πληθυσμούς αλλοδαπών σε συγκυρία οικονομικά δύσκολη, δείχνει σαν προσαυτολισμό καλής λογικής αυτόν που αντιστοιχεί σε μια δυναμική επανένταξης ικανή να έχει σαν αποτέλεσμα: «κοινωνική αποκατάσταση».

92. Στα μέσα του 19ου αιώνα (και πιο πριν, αν αναφερθεί κανείς στην πρακτική της *recognizance*).

93. «Ο δικαστής εφαρμογής των ποινών» **δεν είναι εφοδισμένος για**

τα πάντα. Για να κρατηθεί το ποινικό μηχανοστάσιο στην κατάσταση των καλών προθέσεων: «σεβασμός των δικαιωμάτων του ανθρώπου όσον αφορά τον εγκληματία»· «προστασία του από την αυθαιρεσία, και την εκμετάλλευση της εργατικής δύναμης των εγκληματιών, και από «εκβιασμούς» τα πράγματα έφθασαν στο σημείο όπου η λειτουργία βρίσκεται υπό το σύνθημα: «το καλύτερο είναι ο εχθρός του καλού». Ο δικαστής εφαρμογής των ποινών πρέπει να είναι φρουρός ή βαθμός διαδικασίας έφεσης για τέτοιες αυθαιρεσίες: **αλλά οι δυνατότητες και ο ορίζοντας αναγκών της κοινωνικής λειτουργίας** ώστε να ευρεθεί μια ιδιότητα, ένας ρόλος, μια θέση, στο πλαίσιο του Κοινωνικού Καταμερισμού Εργασίας, στο ΚΕΝΤΡΟ (υπηρεσία) (τύπου Εθνικής Υπηρεσίας Ανεύρεσης Εργασίας) «εργονομικά» εφοδιασμένο και με κατάλληλες δυνατότητες εξέτασης κοινωνικής και ενδεχομένως ψυχολογικής και ιατρικής (ενσωματωμένες ή σε συνεργασία) είναι πιο πλατειές.

94. Έτσι που οδηγήθηκε ο Cl. SOYER (διευθυντής του Ινστιτούτου εγκληματολογίας του Παρισιού) να πει ότι η εγκληματολογία είναι η «ιατρική του Μολιέρου» – Βλ. G. PICCA in la criminologie au Pretoire. Ed. Story-scientia. Bruxelles 1985. σελ. 158. Γιατί βέβαια δεν είναι το σχήμα: διάγνωση-πρόγνωση-θεραπεία που είναι εδώ σε κατηγορία αλλά η μεταγλωττισμός: εγκληματίας=άρρωστος.

95. Le Droit sans peine, Ed. Univ. St. Louis, Bruxelles, 1986.

96. Έννοια που εκτός για λίγους (μεταξύ των οποίων ο J. PINATEL που πήρε τις επιστημονικές του ευθύνες) «έννοια δοχείο» για οτιδήποτε διαισθησιακή ερμηνεία.

97. D. SZABO – in Remarques Introductives au IXe congres international de criminologie BIENNH 1983 σελ. 4. «Η εγκληματολογική παράδοση λαμβάνει υπ' όψη τις τρεις αρχές και προσπαθεί να τις συνδυάσει για την εξυπηρέτηση του Ανθρώπου. Υπάρχει πρώτα πρώτα η αρχή της ελευθερίας που προστατεύει την αρχή της υπευθυνότητας. Δεν είμαστε μια μυρμηγκιά, κι ας μην αρέσει αυτή η διαπίστωση σε μερικούς κοινωνιο-βιολόγους, και δεν μπορούμε επίσης να αντικαταστήσουμε με τον καταναγκασμό, έστω κι αν είναι επιστημονικά εμπνευσμένος, όπως στο «Μηχανικό Πορτοκάλι» την ελεύθερη αποδοχή των συνεπειών των πράξεών μας. Έπειτα έρχεται, ο σεβασμός της ελευθερίας των άλλων, της ομάδας. Κάθε ένα από τα μέλη της έχει ένα δικαίωμα απαραχώρητο, για ασφάλεια του ατόμου του και των κτήσεών του. Ο άνθρωπος πρέπει να υποβάλλεται στο σεβασμό αυτής της ελευθερίας μέσω των νόμων των οποίων η σύνταξη πρέπει να είναι σαφής και δίκαιη ο διαχείρισης τους. Τέλος, μια τρίτη αρχή υπαγορεύει μια καλύτερη κατανόηση της ανθρώπινης φύσης και των προσδιορισμών βιολογικών, ψυχολογικών, κοινωνικο-οικονομικών, πολιτικών που να εγγυάται καλύτερη προσαρμογή των δύο πρώτων αρχών, στην πραγματικότητα και την ιδιομορφία του ανθρώπου στη συνεχώς αλλάζουσα τάξη των ζωντανών όντων.

98. Βλ. Supra 1.0.1.

99. P. VAN DER VORST (βλ. Supra 1.0.1.).

100. Supra 1.0.2.

101. Supra, 1.0.1.

102. Όπως αναφέρθηκε στα πλαίσια αυτής της μελέτης.